

fuzinar

Leto XXI

Ravne na Koroškem, 15. oktobra 1984

Št. 10

Iščemo Aleksandra Velikega

Za razumevanje besedila nujen zgodovinski uvod: Aleksander Veliki (356—323) je bil ob Hanibalu in Cezarju največji vojskovodja starega veka; prodril je do Indije. Tisti čas so imeli v mestu Gordiju nerazpletljiv voz. Prerokovano je bilo, da bo tisti, ki ga bo razvozlal, postal vladar Azije. Aleksander Veliki pa ga je presekal z mečem. — Presekati gordijski voz odtlej pomeni preprosto, z odločnim posegom rešiti zapleten problem. — Torej k stvari.

V železarni nam kronično primanjkuje reda in učinkovitega reševanja težav na mnogih področjih. Zato smo to temo premlevali do tečnosti že pred sprejemom »ukrepov«, žal pa tudi po tem. Kdor ne verjame, naj si pri vodstvu svojega tozda izposodi zapisnike sej takole za pol leta nazaj. V njih bo našel desetkrat potrjeno, da so si odrasli, resni, trezni, zaupanja vredni, strokovno, moralno in politično neoporečni možje iz meseca v mesec med drugim redno podajali takele »žogice«:

- premalo varčno delamo z materiali, premalo čuvamo naprave, premalo spoštujemo delovne postopke
- zaostri moramo odnos do nepravilnega ravnanja z napravami in materialom
- če nastane škoda zaradi malomarnosti, je treba sprožiti postopek za ugotovitev materialne in disciplinske odgovornosti
- poslovne informacije prihajajo prepozno (ne rečemo: Miha jih Tonetu ni poslal takoj, ne, raje bolj zavito: tovarišice Informacije zamujajo)
- analize so preveč pavšalne (spet ne: Micka ni izdelala v redu analiz, ampak tovarišica Analiza je postala pavšalna — in naš način mišljenja tudi)
- strokovne službe le opozarjajo na slabosti, ne predlagajo pa, kaj storiti, da bi se stanje izboljšalo, itn. itn.

Če bi se doma obnašali tako, bi bilo najbrž silno redko »do roka proizvedeno kosilo določene kvalitete«, se člani družine v enem tednu ne bi domenili, kateri »strokovni delavec« naj pomije posodo itn. Ker pa doma delujemo čisto drugače učinkovito, je zares težko razumeti, da smo si v železarni uspeli (pa smo vsi odrasli, resni, zaupanja vredni... itn.) na vsakdanje delovne poti in zveze naorganizirati toliko ovir, da se nenehno spotikamo obnje. Zraven pa vozimo in vozimo makrameje pravic in dolžnosti, pameti in večje pameti, nadrejenosti, enakovrednosti po činih, kompetence in kdo ve, kaj še vse, namesto da bi vsak v svojem tozdu čimprej našli svojega Aleksandra Velikega, ki bi sproti presekal vsak komplikatorski gordijski voz, ali pa vsaj za vso železarno enega.

Če pa je doba Aleksandrov mimo, razmislimo, ali ne bi v svežnju »ukrepov« pri kolektivni odgovornosti zapisali dodatek:

— kjer nastane zaplet med dvema tozdoma, dvema službama ali med tozdom in službo, pa je vodilna delavca nista sposobna v dobro vse železarne rešiti v nekaj dneh, odgovarjata kolektivno oba.

Potem bi bilo delo zanesljivo večje veselje, uspeh ne bi izostal, imeli pa bi več časa za razvijanje novih idej za prihodnost.

Marjan Kolar

Naše delo v avgustu

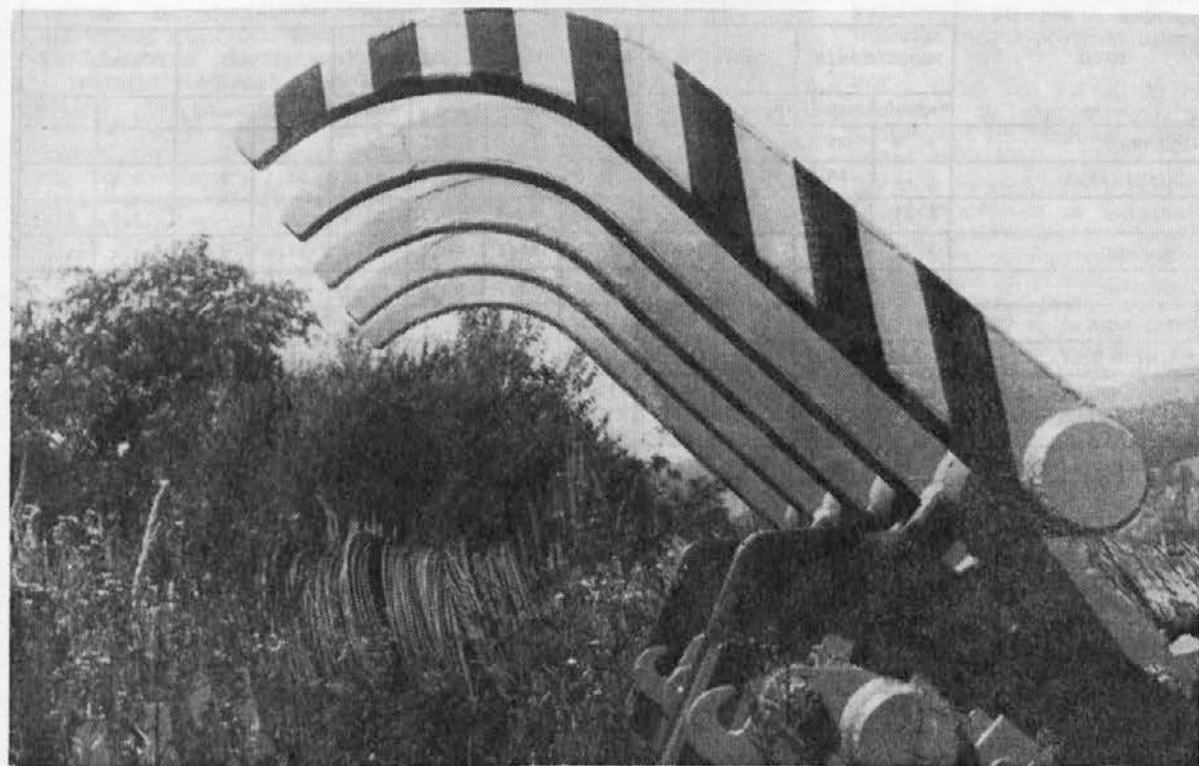
Plan skupne proizvodnje smo v avgustu dosegli 80,0 odst., v kumulativu 93,5 odst. Odprema je bila dosežena 89,5 odst., v kumulativu 90,9 odst. Precej bolje je

pri fakturirani realizaciji, saj smo dosegli 98,8 odst., v kumulativu 89,2 odst. Izvoz smo v dolarski vrednosti dosegli 51,8 odst., v kumulativu 72,5 odst., pri dinarjih 54,7 odst., v kumulativu 64,3 odst. Predvideni plan smo pri vrednostni prodaji na domačem trgu prekoračili 12,7 odst., v kumulativu pa je še vedno zaostanek 2,9 odst.

SKUPNA PROIZVODNJA

V JEKLARNI je zaradi okvare trafo postaje precej časa mirovala 40 t/8. el. obročna peč. Po zagonu pa je spet nastal zastoj zaradi strojne okvare in generalnega remonta obeh livnih žerjavov v vlivališču jeklarne II. Tozda je tako obratoval z veliko težavo, kljub temu pa dosegel 93,8 odst. operativnega plana, v kumulativu 95,5 odst.

JEKLOLIVARNA je dosegla glede na julij boljše rezultate, vendar pa je še kljub temu zaostala za mesečnim načrtom za 2,5 odst., v kumulativu 9,1 odst. Razlogi za takšno stanje so v še vedno veliki odsotnosti zaposlenih zaradi dopustov in bolniških izostankov. Velika ovira je tudi zelo zahteven asortiment, ki terja znatno več vloženih delovnih ur na tono li-

Rezerva počiva

(Nadaljevanje na 2. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.)

tine, kot je to potrebno za normalen asortiment. Nasploh pa se delež zahtevnih asortimentov stalno veča. Večji problem predstavlja tudi zmanjšanje naročil za tozdr Armature, za katere si je ta tozdr rezerviral kapacitete na začetku leta. To povzroča sedaj nedoseganje plana livarne posebne litine in precej vpliva tudi na rezultate vsega tozdra.

Vzrok zaostanka za predvidenim planom v tozdu VALJARNA (doseženo le 67,1 odst., v kumulativu 91,8 odst.) je pomanjkanje vložka in remont težke proge. Na težki progi je bilo doseženo le 43,3 odst. predvidenega plana, medtem ko sta srednja in lahka proga obratovali dokaj zadovoljivo. Plan na srednji progi je bil dosežen 95,5 odst., na lahki 186,7 odst.

Predvideni plan skupne proizvodnje v KOVAČNICI je bil dosežen 97,7 odst., v kumulativu 99,3 odst. Plan ni bil dosežen predvsem zaradi pomanjkanja vložka iz Jeklarne (do remonta težke proge v Valjarni), zaradi odsotnosti ljudi in deloma zaradi večjih remontov na kladivih in nekajdnevne popravila 1800 t stiskalnice. Medtem ko je neuspela proizvodnja za polovico nižja kot v minulnem mesecu, je izmeček precej porastel.

V JEKLOVLEKU so dosegli predvideni plan 73,9 odst., v kumulativu 80,5 odst. Po skupinah proizvodov je bil plan dosežen le pri luščenem jeklu. Vzrok nedoseganja plana je predvsem pomanjkanje vložka ter zastoji za-

radi remontov in drugih večjih popravil.

Za predvidenim planom so zaostali vsi predelovalni tozdi razen **INDUSTRIJSKIH NOŽEV**, kjer je bila visoko prekoračena proizvodnja gredic. Vzroki za nedoseganje plana po posameznih tozdi so različni, vendar je v večini primerov krivo pomanjkanje vložka ali drugih nabavljenih delov ter izpadi posameznih strojev zaradi dolgotrajnih popravil.

PRODAJA DOMA

Količinsko prodajo so v avgustu dosegli tozdi Kovačnica, Orodjarna, Stroji in deli, Pnevmatični stroji, Vmetarna in Armature. Vzroki zaostanka pri ostalih tozdi so v glavnem povečan izvoz — Jeklolivarna, Valjarna in TRO, povečane medsebojne dobave kot tudi pomanjkanje vložka — Jeklovlek. Vrednostno pa so zaostali tozdi Valjarna 5,2 odst., Jeklovlek 0,1 odst., Industrijski noži 1,5 odst. in Bratstvo 50,9 odst.

NABAVA

Dohod starega železa z domačega trga je bil v avgustu zaradi pomanjkanja vagonov ter dopu-

stov zmanjšan. Dobavitelje neprestano opozarjamo na kvaliteto jeklenih odpadkov. Tako ne jemljemo več pločevine pod 3 mm. Zaradi zaostrene kontrole je bilo vrnjenih več vagonov, kar se seveda odraža pri dobavah, kajti dobavitelji so pričeli pospešeno pošiljati jeklene odpadke drugim železarnam.

Dobava ferolegur se je nekoliko izboljšala, še vedno pa primanjkuje Fe Cr suraffine, ki nam ga dolguje TD Ruše, problemi pa so tudi za Si Cr.

Stanje okrog oskrbovanja z rezalnimi orodji ostaja problematično. Na tržišču je še vedno občutiti veliko pomanjkanje standardnih izdelkov, kot so spiralni svedri, navojna orodja in rezkarji. Še večji problemi pa nastajajo pri specialnih orodjih, kjer dobavitelji postavljajo dobavne termine tudi prek 200 dni. Predvsem so tu mišljeni razni svedri s posebnimi navoji.

S področja gumijastih izdelkov še vedno primanjkuje klinastih jermenov, surove gume in gumijastih transpornih trakov. Potrebe po gumah za vilicarje rešujemo le sproti in glede na stanje, ki vlada na tržišču, ni upanja, da bi brez zahtevane devizne soudeležbe lahko oskrbo rešili dolgoročno.

Ponovno so tudi prisotne težave z rezanim lesom ter podlogami. Vzrok je predvsem v tem, ker so

OSKRBA Z ENERGIJO

V avgustu je bila dobava primarnih energetskih medijev zadovoljiva. Glede na to ter na normalno obratovanje energetskih naprav so bili porabniki redno oskrbljeni tako s primarno kot sekundarno energijo.

V avgustu je bilo nabavljeno:

— el. energije	18.334.000 kWh
— zem. plina	3.677.753 Sm ³
— butan-propana	25.190 kg
— mazuta	457.440 kg
— koksa	2.500 kg
— karbida	15.930 kg
— acetilena v jeklenkah	414 Nm ³
— hladilne vode	1.270.890 m ³

proizvedeno pa:

— higienske tople vode	10.770 m ³
— pare	4.909.490 kg
— kisika	467.368 kg
— komprimiranega zraka	5.057.600 Nm ³
— čistega dušika	22.570 Nm ³
— tehničnega dušika	9.600 Nm ³

dobavitelji usmerjeni s svojimi obveznostmi na izvoz, tako da za domače tržišče ostaja le malo kvalitetnega lesa.

NOB NA KOROŠKEM

KOTLJE — EN DAN OSVOBOJENE

Zadnje oktobrsko nedeljo 1943 je med mašo prikorakala v kotljsko cerkev četa partizanov s slovensko zastavo na čelu, nato pa je s kota zadonela slovenska pesem. Po opravi je četa odšla pred vaško lipo, z njo pa vsi, ki so bili v cerkvi. Začel se je veličasten tabor, ki je trajal skoraj tri ure.

Sekretar pokrajinskega odbora Pavle Žaucer—Matjaž je govoril o osvobodilni fronti, sekretarka mladine mežiškega območja Marjetka o nalogah mladine, podpolkovnik Čizmek—Bor o sovražnem delu izdajalcev, komisar čete Drago in komandant čete Dušan o partizanskem gibanju in jugoslovanski armadi, sekretar mežiškega območja Poldar pa o bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov.

Govore so Kotuljci z zanimanjem poslušali. Po končanem shodu je komandant odpoklical zasede, ki so varovale vas. Partizani so se razvrstili in s pesmijo »Slovenci kremeniti« odkorakali proti Kisli vodi.

Dogodek je še dolgo odmeval po deželi, za spomin nanj pa Kotuljci vsako leto zadnje nedelje v oktobru proslavljajo krajevni praznik.

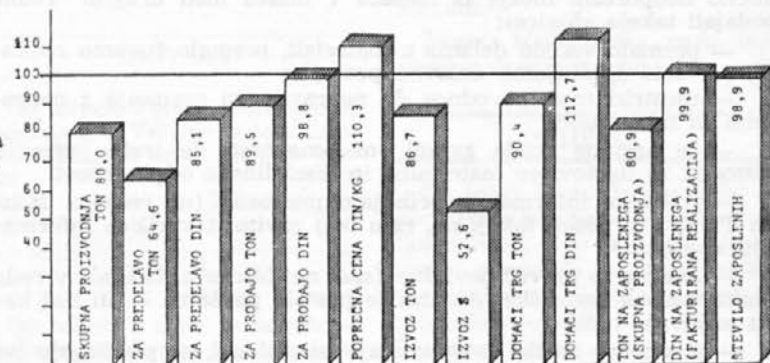
(Vir: Beno Kotnik, Kotlje — en dan osvobodjene, Koroški fužinar 1952, št. 4—6)

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V avgustu je znašal izkoristek delovnega časa 72,13 odst., odsotnosti 27,87 odst. Odsotnosti so bile razdeljene takole:

— letni dopust	19,88 %
— izredno plačani dopust	0,37 %
— službena potovanja	0,11 %
— bolezn	6,44 %
— druge plačane odsotnosti	0,84 %
— neplačane odsotnosti	0,23 %
— ure v podaljšanem delovnem času	1,40 %

DOSEGANJE PLANSKIH OBEZNOSTI V AVGUSTU

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA TON		ODPREMA TON		FAKTURIRANA REALIZACIJA DIN		IZVOZ \$		IZVOZ DIN		DOMAČI TRG DIN	
	avgust	kumul.	avgust	kumul.	avgust	kumul.	avgust	kumul.	avgust	kumul.	avgust	kumul.
JEKLARNA	89,9	95,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	97,5	90,9	89,3	93,2	101,4	86,2	88,0	99,7	83,1	85,3	105,5	86,4
VALJARNA	67,1	91,8	88,8	88,0	91,6	84,9	83,7	92,0	80,2	78,4	94,8	86,8
KOVAČNICA	97,7	99,3	93,7	108,3	114,4	115,3	69,1	98,4	67,8	84,5	125,4	122,5
JEKLOVLEK	73,9	80,5	60,4	80,8	90,1	82,7	47,0	78,0	46,0	67,0	99,9	86,2
ORODJARNA	138,5	89,4	93,1	85,5	79,5	93,0	-	131,2	-	125,1	105,2	82,6
STROJI IN DELI	79,9	82,2	122,2	88,0	90,8	80,7	1,5	44,5	2,0	39,0	133,6	100,3
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	67,8	78,3	64,4	75,0	79,9	70,4	62,3	54,1	66,3	50,7	94,4	80,0
- GREDECE	210,3	99,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	123,7	86,6	65,4	76,1	82,1	70,6	62,3	54,1	66,6	51,2	98,5	90,9
PNEVMATIČNI STROJI	96,5	101,1	105,2	99,6	133,8	102,1	35,1	11,3	32,7	9,9	138,2	106,1
VZMETARNA	97,8	100,5	101,6	100,5	146,8	102,1	38,5	43,2	36,3	36,8	182,1	123,0
TRO	98,1	97,1	112,5	98,4	125,2	106,6	114,6	78,6	112,4	67,0	129,6	120,1
KOVINARSTVO	77,6	72,6	80,7	73,2	116,0	87,0	-	19,1	-	14,5	121,6	90,5
ARMATURE	63,0	77,7	73,8	68,4	95,1	81,9	33,8	54,4	38,3	50,6	170,1	123,3
BRATSTVO VARVARIN	62,0	61,0	28,0	45,0	44,1	60,4	-	-	-	-	49,1	67,2
KALILNICA	-	-	-	-	207,0	163,5	-	-	-	-	207,0	163,5
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	71,0	81,8	-	-	-	-	71,0	81,8
DELOVNA ORGANIZACIJA	80,0	93,5	89,5	90,9	98,8	89,2	51,8	72,5	54,7	64,3	112,7	97,1

IZVOZ

V avgustu smo realizirali načrtovani konvertibilni izvoz 74,7 odst. Izmed metalurških tozdov sta svoje količinske mesečne obveznosti dosegla le tozda Valjarna in Jekloliivarna, čeprav vrednostne dolarske realizacije nista dosegla, delno zaradi neustreznega asortimenta in delno zaradi valutne disparitete med zapadnimi valutami in US \$.

Tozda Kovačnica je sicer v spedicijo dostavil določeno količino paličastega jekla, vendar izvoza ni bilo možno realizirati zaradi terminsko predčasne izdelave.

V največjem zaostanku med metalurškimi tozdi je Jeklovlek, ki zaradi nepravočasne oskrbe z vložkom mesečno izvozi do 50 odst. manj, kot bi moral v skladu s pogodbenimi obveznostmi.

Med mehanskimi obrati je izvoz v avgustu dosegel le TRO, medtem ko je bil povsod drugod izpad zaradi terminskih kasnitev.

Ugotavljamo lahko, da je eden izmed glavnih vzrokov nedoseganja mesečne realizacije izvoza v avgustu kot tudi v prejšnjih mesecih prekoračevanje dobavnih

rokov in nekompletne dobave. Naročil za leto 1984 je bilo sklenjenih dovolj, tako da bi se letnemu planu lahko približali ali ga celo dosegli, če bi vsak tozda svoje pogodbene obveznosti pravočasno izpolnil.

UVOZ

Za avgust lahko letos prvič zapišemo, da smo bili z uvoznimi materiali dobro oskrbljeni. Dobave po kompoziciji S&B so po uspešnih razgovorih normalno stele, prispel pa je tudi ves preostali material (ferolegure) združevalcev deviz — »14. oktober« in »Elkom«.

Nekaj težav je pri nabavi rezervnih delov in pomožnega materiala, ker tozdi na naročilnice ne napišejo realne stopnje nujnosti oziroma realnega termina. Za vse zelene rezervne dele pa v določenem trenutku ni dovolj deviz.

Težave z uvozom pa lahko pričakujemo že v septembru, ker se bodo zaradi slabe likvidnosti bank in podplanskega priliva konvertibilnih deviz drastično spremenili zunanje-trgovinski predpisi v škodo vezanih poslov.

padnih materialov na bolj oddaljeno odlagališče.

V železarni je vse več primerov stihijskega nakupa prevozne mehanizacije v tozdih. V nekaterih primerih je ta mehanizacija neizkoriščena in jo imajo le za prevoz posameznikov po železarni, namesto za tovore.

To ustvarja na cestnem omrežju v železarni dodatno oviro, vzdrževanje te mehanizacije pa dodatno pritiska na našo vzdrževalno službo.

Vedeti moramo, da je transport zelo dinamična dejavnost. Vedno naj bi bili v pravem času na pravem mestu z ustreznimi transportnimi sredstvi. Da bi to uspeli, ni vedno odvisno samo od nas. Tu nastopa splet okoliščin, od pravočasnega naročila storitev, dnevnih transportnih konic, mimo transportnih zmogljivosti do čisto osebnih medsebojnih odnosov med našimi transportnimi delavci in delavci naročniki oziroma uporabniki storitev. Kljub obilici drobnih in večjih problemov pa smo in bomo s sodelovanjem uporabnikov zagotovili kvaliteten, pravočasen in varen transport. V to smer so naravnane vse naše aktivnosti, navodila in ukrepi.

Zavedamo se odgovornosti do uporabnikov naših storitev, od njih pa pričakujemo ustrezno vrednotenje našega dela.

Mitja Šipek, ravnatelj tozda Kontrola kakovosti:

ALI SMO SPOSOBNI PROIZVAJATI KAKOVOSTNE PROIZVODE IN DRŽATI KORAK Z INDUSTRIJSKO RAZVITIMI?

Kakšno vprašanje! Menda ja, bi rekel človek, saj vendar izvažamo na najbolj zahtevna tržišča. Teoretično drži, v praksi pa se izkaže, da moramo premagati vrsto ovir.

Pameti imamo gotovo dovolj in strokovnjakov tudi. Oprema sicer ni povsod najboljša, vendar pa smo nakupili mnogo naj sodobnejših strojev in naprav in jih tudi znamo pravilno uporabljati.

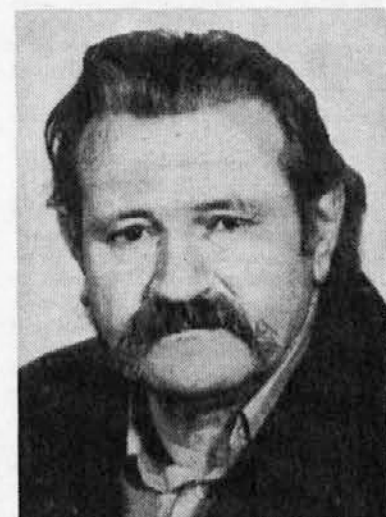
Kje tedaj tiči vzrok, da naši proizvodi in polproizvodi niso takšni, kot jih zahteva izbirčno zunanje tržišče?

Vzrok je izključno v človeku! Največja nesreča za našo kakovostno proizvodnjo je strahanska lakota po materialu. Ta je tolikšna, da na domačem tržišču lahko prodamo skoraj vse, tudi izmeček. Kdo si še upa reklamirati slabo robo v strahu, da še take ne bo dobil. Če gledamo samo na konec tega meseca, je seveda tako obnašanje kupcev silno dobrodošlo, vsi pa se zavedamo, da vedno ne bo tako, predvsem pa vemo, da zunanje tržišče še malo ni naklonjeno taki miselnosti. Življenje je kruto in industrijska proizvodnja temelji na treh osnovnih zakonitostih — kakovost, rok, cena. Če manjka ena od teh značilnosti proizvoda, ga enostavno ni mogoče prodati oziroma ga lahko ponudimo samo enkrat in nikoli več. Med vsemi temi tremi pa je kakovost nedvomno prva. Kaj pomaga poceni roba, pa če jo pošljemo še tako natančno v dogovorjenem roku, če pa je za-

nič ali vsaj ni taka, kot jo naročnik zahteva. V najboljšem primeru jo lahko prodamo za bistveno nižjo ceno ali z drugimi besedami, damo jo na naše stroške, namesto za naš profit.

Kdor trdi, da lahko delamo za domačo porabo manj kvaliteto, za inozemski trg pa boljše, ta laže, zmotiti se tako hudo ne more. Če delavec dela za domači trg malomarno, je izključeno, da bo za inozemski trg delal bolje; tako se je pač navadil.

Večji delež krivde pa nosi »vodilni kader«, ker ne zna, noče ali se boji zahtevati od delavca doslednost. Neuspelo proizvodnjo ali malomarno delo prikriva in je zadovoljen, če se na koncu meseca izdelek odpele iz odpremnega skladišča. Kaj

Mitja Šipek

BESEDA TOZDOV

Peter Vogel, ravnatelj tozda Transport:

Poslovni rezultati naše temeljne organizacije v letošnjem letu niso najbolj ugodni. Odražajo stanje organizacijskih enot železarne, za katere opravljamo največ transportnih storitev.

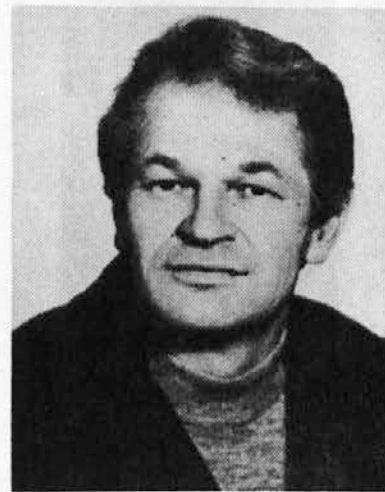
Slabša se prihodek, pestijo pa nas tudi visoki stroški za goriva, rezervne dele, gume itn. Cene teh artiklov so v zadnjem obdobju že kar podivjale. Poleg tega je še oskrba z njimi skrajno težavna. Prihodek torej ne sledi materialnim stroškom, ponudba repro materiala pa ne zadovoljuje povpraševanja.

Kljub navedenim težavam smo uspeli zagotoviti sorazmerno kvaliteten in pravočasen medobratni transport vseh vrst tovorov med proizvodnimi enotami, to pa je naš cilj in obveznost do uporabnikov transportnih storitev.

Letos intenzivno uvajamo paletni prevoz težkih tovorov med obrati. Predvidevamo, da bomo to izredno pomembno nalogo in spremembo v načinu medobratnega transporta do konca leta uspešno izpolnili. Imamo štiri paletna vozila, od tega eno na preizkušnji. Če bomo ugotovili, da je dovolj kvaliteten, bomo vozilo prihodnje leto kupili. S tem pa bi dosegli po načrtu predvideno število paletnih vozil.

Urediti je treba še nekaj vhodov v obrate, nakupiti palete za nekatere tozde ter nameniti več skrb in denarja za obnovo in vzdrževanje odstavnih prostorov in obračališč.

Naša naloga pa je, da ta zelo draga vozila strokovno vzdržujemo, jih kar najbolj racionalno vključujemo v transportne linije in v optimalni meri izkoristimo prednost novega sistema transporta v železarni.

Peter Vogel

V železarni bomo morali zaustaviti gradnjo raznih prizidkov ob objektih, nameščanje skladiščnih ali bivalnih kontejnerjev in urejanje odprtih skladišč na cestnih površinah, odstavnih, parkirnih mestih in na zelenicah. V nasprotnem primeru se nam bo zgodilo, da v železarni ne bo nikakršne prometne varnosti, medobratni transport pa bo skrajno oviran.

Vedno bolj nas skrbi, kam z žilindro in odpadki železarne. Sedanja deponija je zasuta. Novo odlagališče (po večletnem iskanju smo se odločili, da bo v podaljšku sedanje halde) vse prepočasno pripravljajo. Če ne bo urejeno do konca leta, lahko razmišljamo o zelo velikih dodatnih stroških za prevoz od-

pa bo pozneje, pa ga ne briga več. Iz poročil o neuspeli proizvodnji vidimo, da je 90 do 100 % napak povzročil človek, ker se ni držal tehnoloških predpisov. Seveda ni vsa krivda vedno na človeku, lahko je kriv tudi stroj ali naprava, vendar je človek vsaj toliko skriv, da je sprejel naročilo za izdelavo na neustrezni napravi ali pa je ni primerno vzdrževal. Naj bralec sam presodi, če lahko označimo kot skrb za kvaliteto, če moderna draga kontrolna naprava, ki je tudi edina, ki zares zanesljivo daje informacijo o stanju kvalitete, ne deluje cele tri tedne samo zato, ker nihče ne očisti šobe, ali pa drugi primer, ko vodstvo tozda molče gre prek namernega prikrivanja slabe kvalitete izdelka samo zato, da bi izdelek bil v tem mesecu prodan, ali tretji primer, ko je tehnična dokumentacija iz naročila za odgovorno napravo prepisana pomanjkljivo in serija izdelana, pri tem pa kontrola sploh ni vključena do odpreme, pa še tedaj ne bi bila, če kupec ne bi zahteval dokumenta.

Iz vseh teh primerov in še mnogo drugih lahko sklepamo, da skrb za kvaliteto ni prisotna niti pri vseh ravnateljih, kaj še nižje navzdol.

Naš sistem nagrajevanja je prav gotovo pomanjkljiv! Količina izdelkov prinese delavcu mnogo več kot pa kakovost, in dokler bo tako, bo kvaliteta drsela navzdol.

Za uspešno kontrolo kvalitete še daleč nismo opremljeni, tako

20 let Informativnega fužinarja

20 let izhajanja nekega časopisa, ki ima trdno določeno programsko zasnovu in roke izidov, ni jubilej, vreden rož, priznanj, govorov in banke, je pa priložnost za razgled po opravljenem delu in po možnih nadaljnjih poteh.

Leta 1964 nas je bilo v železarni nekaj nad 3000. Tudi so bili še obrati, namesto dotedanjih 14 obratnih delavskih svetov pa smo prešli na 5 delavskih svetov pri sklopih obratov. Železarna se je na zahodu končala pri čistilnici. Čečnje je bilo domala pozidano in gradili smo Gramoznico. Ker je bilo avtomobilov vedno več, smo začeli načrtovati avto servis v Dobji vasi. Imeli smo prvo Formo vivo na Ravnah, edino sredstvo obveščanja v železarni pa je bil Koroški fužinar.

Ker ga je ustanovil in urejal Avgust Kuhar, najmlajši brat Prežihovega Voranca, izobražen in evropsko razgledan mož, je s pomočjo uglednih sodelavcev in s svojim originalnim konceptom (v vsaki številki je priobčil kaj o železarni in o krajih zunaj njenega plota, o sedanjosti, o NOB in o daljni preteklosti, o delavcih in graščakih) bil nekaj enkratnega. Na povelje, da bodimo bolj informirani, so tisti čas po mnogih podjetjih začeli izdajati tovarniške časopise. Ti so pisali o proizvodnji in prodaji, o sejah delavskih svetov, o gibanju kadrov itn., toda bili so podobni drug drugemu kot jajce jajcu; po žlahtni vsebini in širokih razgledih jih je Koroški fužinar daleč pressegel. Le eno »slabost« je imel: izhajal je četrtletno, ne mesečno, čeprav je na številkah zvito pisalo 1—3, 3—6 itn. Bile so vedno le štiri.

Čas je torej zahteval mesečno obveščanje, Kuhar pa nazaj:

»Vsakih čenč ne mislimo objavljati.«

Ko je Kuhar umrl, smo torej začeli izdajati Informativni fužinar z ne-lahko nalogo ob imenitnem Koroškem fužinarju, objavljati »čenče«, pa vendar tako, da bi jih ljudje brali.

Začeli smo na skromnih 12 straneh pri nakladi 2000 izvodov, ustalili pa se nato za precej časa na 16 straneh in pri nakladi 1800 izvodov, ki smo jih prodajali po 10 din (današnjih 10 par).

kot bi želeli in kot so opremljene razvite industrije. Res je, da je velik del opreme iz uvoza, pa vendar bi morali ob nakupu nove tehnologije in naprav misliti tudi na kontrolno opremo, posebno mehanizirano. Tu pa smo gluhi vse dotlej, da se popolnoma zatakne pri kvaliteti. Pozneje vgrajevati pa je dražje in večkrat sploh nemogoče.

Naši polizdelki in izdelki so vedno bili na dobrem glasu — med najboljšimi v Jugoslaviji — toda kako dolgo še bodo? Dobro ime je težko pridelati, zelo hitro pa ga lahko izgubimo. Ponovno ga pridobiti pa je skoraj nemogoče. Za dobro ime naše železarne pa smo enako odgovorni vsi, od pomožnega delavca do predsednika poslovnega odbora.

Skoraj ni otroške bolezni na področju lokalnega novinarstva, ki je ne bi bili preboleli. Tako smo nekaj časa verjeli, da lahko tovarniški časopis s svojim večnim pisanjem o proizvedenih tonah in milijonih pa o investicijah in prodaji postane (samo zato, ker je naš) bolj iskano branje kot zabavni tisk, ki ga ponujajo kioski. — To ni bilo res in tudi danes ni.

Potem smo mislili, da se bodo delavci odzvali vabilom in bodo začeli na veliko dopisovati v svoj list. — Zmota takrat in tudi po akciji »1000 delavcev — sodelavcev«. Po živo besedo je še danes treba med delavce. V vseh 20 letih pa bi težko našli ducat ljudi, ki so se zares pri Informativnem fužinarju naučili abecede novinarstva, čeprav v tej stroki več velja kvaliteta kot kvantiteta.

Upali smo, da bomo posamezna področja dejavnosti v železarni »pokrili« tako, da bomo zadolžili za pisanje o njih odgovorne delavce. Ti so se res zavzeto lotili dela, a meseci so tako hitro minevali, da so se čez čas utrudili. Zato je bilo iskanje dobrih sodelavcev oziroma prispevkov dolga leta najbolj aktualna tema uredništva.

Ta stvar se je delno omilila šele z ustanovitvijo centra za samoupravljanje in informiranje in s kadrovske okrepitvijo uredništva. Seveda pa so se v teh letih z razvojem samoupravljanja in delegatskega sistema postavljale pred nas vedno nove zahteve glede informiranja, ki smo jim poskušali najti primerne oblike.

Pred 10 leti smo začeli izdajati priložni Mladi fužinar, od maja 1976 do januarja 1982 je izhajal Informativni fužinar dvakrat mesečno, l. 1979 smo začeli izdajati Novice, lanske pomlad Vestnik delovnih skupin, ves čas deluje razglasna postaja.

Bilo je obdobje, ko smo prisegali na zveličavnost mnogih obveznih kazalcev za prikazovanje proizvodnih rezultatov. Toda ko smo jih našli blizu 50, in to zvečine samih številčnic, se je pokazalo, da bi imeli od njih kaj le šolani knjigovodje in ekonomisti. Zato smo se odločili za manj številčnic in več komentarja, za pošteno in pravočasno besedo, in do zdaj zato ni bil kdo jezen.

Danes razmišljati samo o tem, kakšen bodi Informativni fužinar kot sredstvo obveščanja v Železarni Ravnah, nima pravega pomena, saj je časopis le del v sistemu informiranja delavcev in je zraven obvezno treba šteti vsaj njegovi prilogi Novice in Vestnik, ki doživljata to jesen določeno prenovu. Res pa je časopis tista oblika tiskane informacije, ki edina more objavljati vse novinarske zvrsti, od »vodnika prek reportaže in intervjuja do portreta, torej lahko zares doživeto odlikava svoj čas in svoje okolje ter ljudi v njem. Informacijski bilteni, naj se priučijo še tako zgoščenega in preprostega izražanja, so vendarle obsojeni zgolj na novičarstvo.

Ne podležli skušnjavi, da je moč vse novinarstvo zreducirati na telegrafsko kratko informiranje, je morda prva misel za nadaljnje letnike časopisa. Druga je negovati živi stik z delavci in strokovnjaki ter se po eni plati bližati literarnim reportažam in portretom, po drugi pa s poljudno

besedo težiti k podružbljanju strokovnih besedil, za katera nam tem zanesljivo ne manjka. Tretja misel je pomagati pri popularizaciji raziskav družboslovcev o nas samih, o delovnih skupinah, o resničnem ali formalističnem samoupravljanju, o velikih možnostih, pa tudi nemogućnostih delovanja delegatskega sistema. Skratka: slediti, raziskovati in razvijati vse, kar je v naših medsebojnih odnosih in v samoupravljanju dobrega.

Iskrena hvala za sodelovanje številnim sodelavcem v minulih dvajsetih letih, pa želja njim in novim, naj pomagajo še naprej oblikovati naš časopis. Z zahvalo članom vseh dosedanjih uredniških odborov za pomoč in delavcem tiskarne ČGP Večer za vestno delo in vzorno sodelovanje bodi spominov dovolj.

Urednik

MNENJA DELAVCEV:

Red je v nas samih

Milorad Sentič, vodja oddelka za zavarovanje družbenega premoženja, KSZ:

»Če je ustaljen delovni čas, se ga moramo dejansko držati, ne glede na to, kje delamo in kakšno delo opravljamo. Vsi, kolikor nas je zaposlenih, moramo delati 184 ur mesečno, za plačilo teh ur pa moramo delo redno opravljati. Kako redno ga opravljamo, pa je odvisno od obremenitve in razporeditve dela. Toda med nami je veliko takih, ki jim red ni prvi, nimajo odnosa do njega. To je drugače od človeka do človeka. Če bi bila dovolj visoka zavest pri večini, bi ta večina z vzgledom vlekla druge in tudi ograje okrog železarne in vrtarnic ne bi bilo treba. Z razgovori in dopovedovanjem, kaj je boljše za nas vse, bi se dalo veliko doseči. Marsi-

Jakob Sirovina

lahko slabša kvaliteta. Po mojem ne more nobeno delo iti brez discipline. Človek mora imeti spoštovanje do človeka, do vseh ljudi, če ne, ni reda in discipline. Danes se spoštovanje malo ceni, a je osnova. Čim je spoštovanje, je tudi red. Zato bi želel več razumevanja med delavci, ravnatelji, da bi se skupno reševali problemi na lepe načine, da ne bi bilo treba kazni. Nujni so skupni kontakti, potem je tudi skupen red.«

Drago Koletnik, strugar v Težkih strojnih delih:

»Normalno je, da hodiš točno na ših, na malico in s ših. Samo v Težkih strojnih delih se ne moremo strinjati, da bi stroje ugasnili šele deset do dveh, saj jih ne utegnemo sčistiti. Po mojem je pri redu najpomembnejši zgled, saj pravijo: »Kakršen general, takšna vojska.« Red je zame to, da začneš ob šestih, ob dveh končaš, vmes pa učinkovito delaš, če ne — premestitve, kazni. Toda pri kaznih je največji problem v tem, da jih pišemo, izvajamo pa ne. Če bi se po ukrepih delalo, je prav, da so, drugače je bolje, da jih ne pišemo.«

Milorad Sentič

komu namreč razgovor z resnim opozorilom več zaleže kot disciplinski ukrep. Seveda pa morajo biti nadrejeni sami zgled. Biti morajo dovolj zavestni, točni, vestni, šele potem lahko zahtevajo isto od podrejenih.«

Jakob Sirovina, vrtalec v tozdu Industrijski noži:

»Moja ideja je, da je pri redu zelo pomembno, da se človek, ko pride na ših, zave, da prevzame odgovornost nase in da se zavzame za delo. Najbolj me boli, ker je veliko izmečka in ker so neredne dobave, da prihaja do zastojev. Red je tudi v tem, da se ne zamuja. Se zgodi, da zamudiš dvakrat, trikrat na leto, a ne vsak dan, kot nekateri. Tudi minute so za red dragocene, stroj se mora vsako minuto izkoristiti. Tudi pri normah so pomembne minute. Če delavec, ki dela na normo, pozneje pride na ših ali prej odide, mu je to ovira, saj mora nato hitreje delati, posledica česar je

Drago Koletnik

Jože Prednik, delovodja kontrole kakovosti v Jeklolivarni, tozđ KK:

»Edino logično in prav je, da se v železarni pravočasno hodi na šiht in s šihla, na malico in z malice in da se čimbolj izkoristi delovni čas. Pomemben je red na delovnem mestu, tvoj odnos do strojev in naprav ter sodelavcev. Pri tem je seveda pomembna organizacija dela in vprašanje, kako človeka motivirati, da bo maksimalno izkoristil svoj delovni čas, pa ni važno, od katere do katere minute. Menim, da bi morala biti pri osebnem dohodku merilo tudi disciplina, potem bi bila večja. Red je tudi v tem, da se ne pije, da se ne krade,

Jože Prednik

da upoštevaš varnost pri delu, je tudi urejeno okolje, ki te že samo sili k redu. Za red so pomembni tudi medsebojni odnosi, ki bi jih jaz gradil predvsem z dogovarjanjem. Res pa je, da je človekov red že v značaju in da ga je tistim, ki nanj niso navajeni, na šihlu težko privzgojiti.»

Dragica Štifter, devizna referentka v Posebni finančni službi:

»Zahteve po redu so v železarni že ves čas, zdaj naj bi jih le začeli urešničevati. Po mojem je za red pomembno, da prideš točno na delo in da si do dveh na delovnem mestu. Drugače je seveda v obratih, kjer morajo še prej očistiti stroje. Tudi ure za malico se je treba držati, pa čeprav včasih čakaš petnajst minut na vrsto, to gre pač v tvojo škodo. Mislim, da vseh osem ur, če je dela veli-

Dragica Štifter

ko in je naporno, ne moreš biti aktiven. Nujno rabiš nekaj odmora. Če si ga vzameš, ni tako hudo, saj je zame glavno merilo za red to, da nekaj narediš, da nekaj pokažeš. Bistveno je delo, ne čas. Človek hodi zato na šiht, da dela, in če dela, ni treba posebej opozarjati na red. Dobra organizacija dela bi red že sama ustvarila, zato se mi zdijo ukrepi prerazporeditve pametni.»

Ivan Pantner, ogrevalec na težki progi v Valjarni:

»Za mene je red, da redno hodim na šiht, da redno pridem in do ure točno delam. Glede jutranjega zamujanja bi rekel, da tisti, ki se vozimo

Ivan Pantner

z avtobusi, ne zamujamo. Ukrep za zamujanje ne bo pomagal, tisti, ki so zamujali do zdaj, bodo še naprej. Bilo je že več ukrepov, pa ni pomagalo. Pri nas je tako: če progla dela, moramo tudi mi delati osem ur, nimamo časa postopati okrog, torej je red. Biti pa bi moral red tudi še drugje, npr. pri odpremi, pri vložku, če pride do zastojev, da poklicani ključavničar takoj pride itd. Prav je, da se naredi red tudi pri vnašanju alkohola.»

Zofija Boženik, nalagalka mask v tozdu Jeklolivarna:

»Mislim, da je dobro, če je red. Seveda pa se ga ne moreš vedno držati. Mi lahko gremo na malico, ko imamo čas, to je odvisno od dela, prav tako ob dveh, ko nehamo odvisno od šarže. Tudi jutraj mora biti red; kam pa bi prišli, če bi vsak po svoje

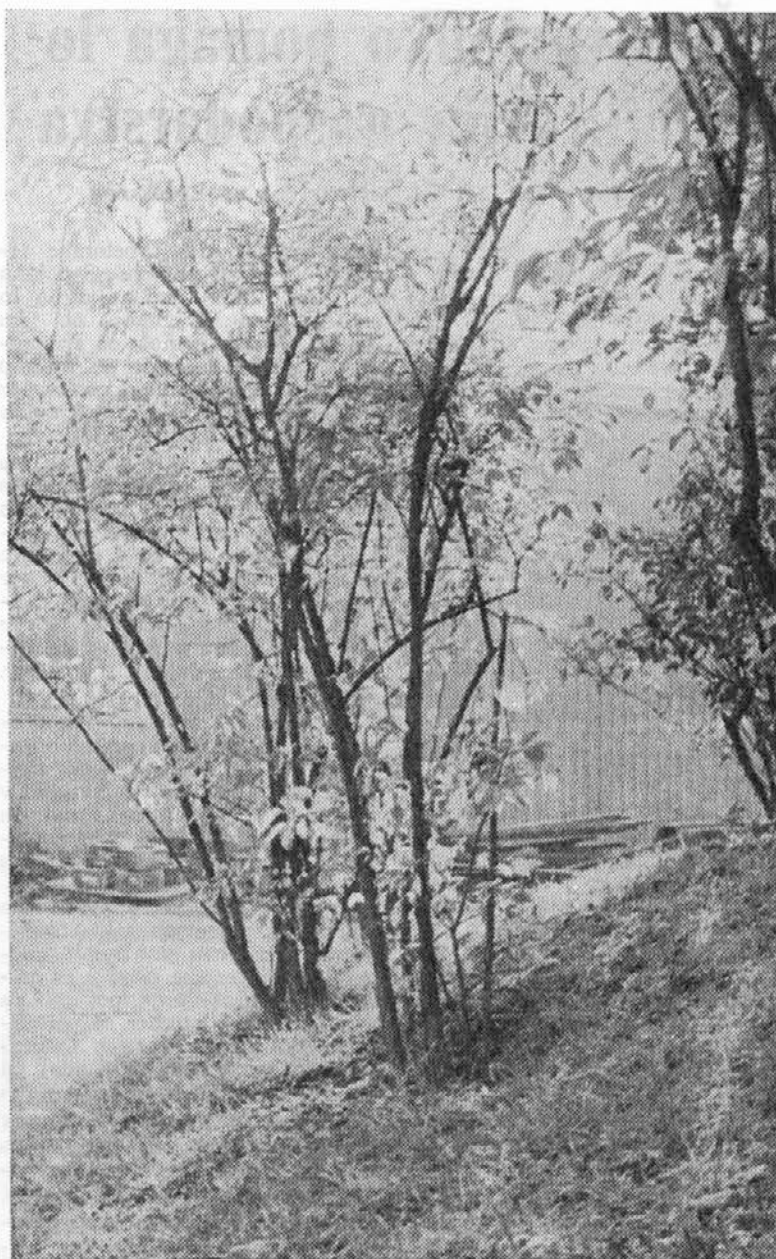

Zofija Boženik

hodil na šiht. Mislim, da tisti, ki prihajajo od daleč, manj zamujajo kot tisti od blizu. Pomembo je tudi delo. Pri nas je tako, da pride včasih kakšen dan, da si še oddahni nimaš časa, spet pa je nekoliko boljše. Tako te potem delo sili v red. Red je tudi to, da vse, kar narediš, v redu narediš. Pri tem pa je pomemben tudi denar. Če imaš lepo plačo, imaš veselje do dela in redno delaš. Nered, kraje in alkohol po mojem ne spadajo na delovno mesto, in je prav, da se jih preganja.»

Jože Oder, analitik v tozdu Ener-gija:

»Minute pred in po določeni uri pri redu zame niso najvažnejše. Mislim, da je reda toliko, kolikor ga kdo nosi v sebi, da naredi vse tisto,

Sonce v vejah

kar v delovnem času mora. Lahko pišemo ukrepe, a če ne bomo imeli zavesti, da ustvarjamo zase, ne bomo z nobenimi napisanimi pravili dosegli reda. Po mojem ure prav tako niso potrebne, če je organizacija dela dobra. Toda med nami so ljudje, ki reda ne nosijo v sebi in jim tudi beseda ne

Jože Oder

pomaga. Za take zagotovo morajo biti tudi ukrepi in kazni. A kaznovati ne smemo za malenkosti, treba je videti večje napake. Ali je že žel kdo odgovarjati za zgrešene investicije, na primer? Vse to je red, za katerega pa je treba poskrbeti od vrha navzdol.»

Helena Merkač

Usmeritve za oktober

Poslovodna konferenca je 1. 10. 1984 sprejela za oktober naslednje usmeritve:

● Ta mesec bomo v vseh tozdh pospravljali materiale, ki so zdaj zloženi ali razmetani zunaj hal ali v njih ob transportnih poteh.

● Bolj racionalno moramo organizirati razmnoževanje dokumentacije, dopisov in drugega pisnega gradiva.

● V vseh tozdh uvažamo stimulacijo za enakomernjšo odpremo po navodilih službe za sistem OD.

● Stimulacija (poračun) za oktober je pogojena s tem, da moramo doseči 185 starih milijard fakturirane realizacije in 1,6 milijona dolarjev konvertibilnega izvoza — oboje poprečno za september in oktober.

(Vir: zapisnik 20. seje poslovodne konference)

Šolstvu lahko pomaga le stabilizacija gospodarstva

(Poudarki s 16. seje OK ZKS Ravne na Koroškem)

V ponedeljek, 17. septembra, je bila 16. seja OK ZKS Ravne na Koroškem, ki jo je sklicatelj namenil problematiki Srednje šole tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve in uresničevanju stabilizacijskega programa v delovnih organizacijah občine Ravne. Seje so se poleg članov občinskega komiteja ZKS udeležili tudi predstavniki drugih družbenopolitičnih organizacij v občini in srednje šole TNPJ, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc, izvršni sekretar CK ZKS za kulturo in izobraževanje Josip Košuta in predsednik republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje dr. Tine Zorič, saj so predstavniki šole želeli o njenih težavah obvestiti širšo družbeno skupnost, prav pa je, da o njih poročamo tudi v glasilu železarne.

Kot sta povedala sekretar OK ZKS na šoli Stefan Keber in ravnateljica Erna Kožar, ima šola na razpolago tako malo sredstev, da so ogrožene že njene osnovne dejavnosti. Osební dohodki učiteljev in drugih delavcev na šoli močno zaostajajo za zaposlenimi v gospodarstvu, zato tisti, ki imajo možnost, odhajajo s šole in se zaposlujejo v delovnih organizacijah, predvsem v Železarni Ravne. Ker gre za fizike, matematike in učitelje strokovnih predmetov, ki jih šoli že tako primanjkuje, bo, če se bo to še nadaljevalo, postal vprašljiv učno-vzgojni proces tehniške in naravoslovne usmeritve. Na delovno vzdušje in medsebojne odnose delavcev pa ne vpliva samo slab materialni položaj

šole, ampak tudi prostorske težave (učno-vzgojni proces poteka na dveh šolah), pomanjkanje in neustreznost učbenikov, ob tem pa še občutek nemoči ob spoznanju, da kot delegati ne morejo vplivati na odločitve, ki zadevajo šolo in njih, ker je v skupščinskih telesih že vse vnaprej določeno.

Razpravljalci so se strinjali, da je problematika ravske srednje šole tako pereča, da jo je treba nemudoma začeti reševati, pripomnili pa so, da so v podobnih težavah tudi druge srednje šole v Sloveniji, predvsem tiste v obrobni predelih, a ne le te, težave ima tudi osnovno šolstvo in celotna družbena dejavnost, kot npr. zdravstvo.

Vir vseh teh težav je v gospodarstvu, ki ustvarja premalo denarja za široko razvejeno vsestransko družbeno dejavnost v republiki. V šolstvu smo v zadnjih letih veliko pridobili. S samopripravi smo gradili nove vrtce in šole, dejavnost v njih pa mora financirati gospodarstvo; prešli smo na sistem usmerjenega izobraževanja, s katerim smo želeli omogočiti vsem enake osnove za nadaljnje izobraževanje, pozabili pa smo, da za vse poklice ni potrebno enako široko znanje. Odpravili smo periodične šole, zdaj pa se učenci v treh letih ne izučijo poklica in pripravništvo je nov problem za združeno delo in za učence, ki končajo šolo brez zadostnega praktičnega znanja. Mnoge šole nimajo ustrezne opreme za pouk strokovnih predmetov, po drugi strani pa gospodar-

stvo nima dolgoročnih kadrovskih načrtov, zaradi česar so usmeritve nekaterih šol vprašljive že danes, še bolj pa bodo v prihodnjih letih. Na ravnski srednji šoli je tak primer pedagoška usmeritev, v katero se vpisujejo predvsem dekleta, ki imajo v naši občini bolj malo možnosti za zaposlitev v gospodarstvu, vprašanje pa je, koliko od njih se jih bo po končanem študiju lahko zaposlilo v šolstvu.

Vendar obstoj ravske srednje šole in posameznih usmeritev ni vprašljiv, saj so jo ustanovili delavci zaradi potreb gospodarstva in družbenih dejavnosti koroške krajine. Čeprav dejavnosti srednje šole financira republiška izobraževalna skupnost, so razpravljali na seji OK ZKS menili, da se morajo za odpravo problemov na šoli zavzeti najprej delavci na šoli sami, nato pa tudi gospodarstvo celotne koroške regije, za kar naj poskrbi Koroška gospodarska zbornica v Dravogradu.

Kolikor pa so problemi splošnejši in izvirajo iz sistema usmerjenega izobraževanja in financiranja v republiki, naj jih preučijo in pomagajo odpraviti ustrezni strokovni in družbenopolitični republiški organi in institucije.

Kakor je pokazala razprava, so se šolstvo in družbene dejavnosti sploh znašle v težavnem položaju zaradi razkoraka med razvejenostjo družbenih dejavnosti v občini in republiki in med gospodarskimi rezultati, ki ne dosegajo zastavljenih ciljev.

Šolstva torej ne bo trajno ozdravila preusmeritev sredstev od ene dejavnosti v drugo, ker jih je pač premalo. Resnično zdravilo je le v dobrem gospodarstvu in v dokončni stabilizaciji gospodarstva oziroma proizvodnih dejavnosti. Pri uresničevanju stabilizacije pa smo, kot smo zvedeli v 2. točki dnevnega reda, v naši občini šele na začetku.

Mojca Potočnik

INOVACIJE

V juliju in avgustu so bile odobrene naslednje inovacije:

TOZD JEKLARNA

Ivanu Hočevanju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 20.000 din za izboljšavo naprave za menjavo elektrod pri EPŽ. Z izboljšavo poteka menjava hitreje in zanesljiveje, povečanje dohodka pa pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Franču Paradižu IV. je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 25.000 din za uvedbo varjenja dna kokil, s čimer je zmanjšal stroške. Povečanje dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Anton Kovaču in Ivanu Repniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo 67.164 din za izboljšavo obzidave oboka 5 t elektroobločne peči, s čimer je povečal zdržljivost. V prvem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda za 1.283.122 din, nadomestilo pa si avtorja delita na polovico.

Rajku Račniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 10.000 din za prihranek čeljusti na napravi Bofors. Povečanje dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

Milovanu Božikovu in Vinku Pušniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 5.000 din za uvedbo struženja poškodovanih kokil za vliivanje EPŽ elektrod. Povečanje dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti, pri delitvi pa sta udeležena Božikov z 80 in Pušnik z 20 odstotki.

Milanu Švajgerju in Vinku Pušniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 199.800 din za uvedbo ohlajanja EPŽ ingotov v izolirani paleti Kamag, s čimer sta nadomestila investicijo v višini 19.000.000 din. Pri delitvi sta udeležena Švajger s 70 in Pušnik s 30 odstotki.

TOZD KOVAČNICA

Skupini šestih avtorjev na čelu z Ivanom Ažnohom je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo za izboljšavo tehnologije kovanja valjev. V treh letih uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda poprečno letno za 8.533.400 din. Nadomestilo znaša 373.800 din, pri delitvi pa so avtorji udeleženi z deleži od 10 do 35 odstotkov.

DELAVSKI SVET ŽELEZARNE PODPRIL UKREPE ZA IZBOLJŠANJE POSLOVNIH REZULTATOV

Delavski svet železarne je na svoji 17. seji 3. 9. 1984 med drugim sprejel naslednje pomembnejše sklepe in stališča:

● Sprejel je poročilo o poslovanju v 1. polletju 1984. Ob tem je obravnaval in podpril usmeritve ukrepov za izboljšanje poslovnih rezultatov in jih posredoval v razpravo samoupravnim delovnim skupinam.

● Sprejel je pobudo glede usmeritev izvoza. Delavskim svetom tozdv je predlagal sprejem sklepa, po katerem se lahko izvozní posli sklepa po cenah, ki jih predlaga svetovno tržišče. Obenem pa moramo pospeševati izvoz tistih izdelkov, pri katerih lahko dosežemo glede na tujo konkurenco čim višjo stopnjo pokritja. Delavskim svetom je treba s predlogom vred poslati bolj celovito obrazložitev.

● Sprejel je poročilo o gibanju neuspele proizvodnje in kvalitete za 1. polletje 1984. O težah sprememb sistema nagrajevanja zla-

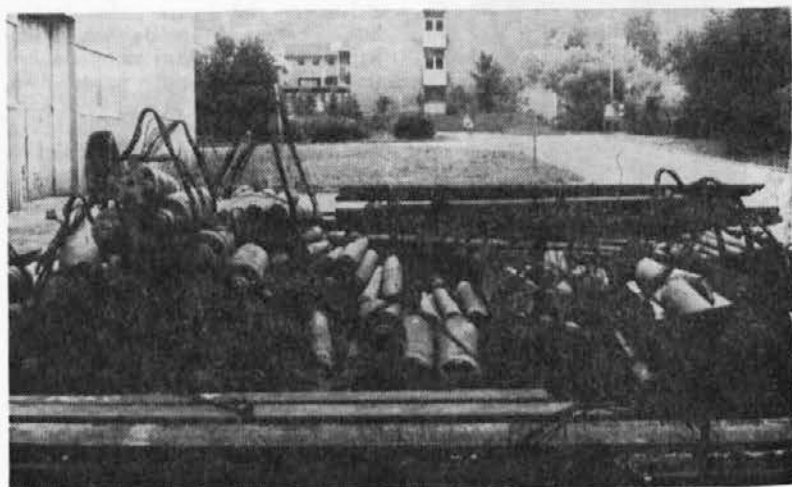
sti na področju kvalitete bo razpravljajal na eni od prihodnjih sej. Predlagal je, naj se ta problematika obravnava na samoupravnih organih tozdov, s tem da je treba oživiti delo timov za neuspelo proizvodnjo.

● Sprejel je poročilo o uresničevanju nalog s področja SLO in družbene samozaščite in sklepe, predlagane v tem poročilu.

● Sprejel je pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja občine Ravne in zadalžil del. skupnost KSZ, da po del. svetih tozdov in del. skupnosti začne postopek za razveljavitev pravilnika o sofinanciranju telefonskih priključkov, ki je bil sprejet 29. 12. 1982.

● Za ravnatelja del. skupnosti PFS je imenoval Eda Javornika, dipl. oec., za ravnatelja del. skupnosti za računovodstvo pa Maksa Pešla, dipl. oec., oba s 1. 9. 1984 za dobo štirih let.

(Vir: sklepi in stališča 17. seje del. sveta železarne)

Fabriški »cekarji«

IZVOLILI SMO NOVE ČLANE ORGANOV UPRAVLJANJA

V petek, 21. septembra, smo v Železarni Ravne volili nove člane organov samoupravljanja tozdov, delovnih skupnosti in delovne organizacije.

Vsi kandidati za skupno disciplinsko komisijo in odbor samoupravne delavske kontrole so bili izvoljeni v vseh tozdi, prav tako kandidati za delavski svet delovne organizacije, razen enega iz tozda Valjarna, kjer tudi niso potrdili vseh kandidatov za delavski svet tozda.

V tozdih Jeklarna, Valjarna, Jeklovlek, Pnevmatični stroji, ETS, SGV, Kontrola kakovosti in delovni skupnosti Posebna finančna služba so hkrati imeli še nadomestne volitve v delegacije za samoupravne interesne skupnosti in zbor združenega dela. Izvoljeni so bili vsi kandidati.

V tozdih Stroji in deli in RPT so hkrati z volitvami ponovili še referendum o pravilniku o stanovanjskih razmerjih, ki so ga tokrat v obeh tozdi sprejeli.

(Vir: zapisnik koordinacijske komisije za izvedbo volitev)

TOZD JEKLOVLEK

Karlu Vugrincu, Vidu Rataju in Janku Mithansu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 375.824 din za predelavo pogonov na brusilnih strojih LINDKÖPING. S predelavo so ustvarili enkratni povečani dohodek 19.550.000 din, pri delitvi pa so udeleženi Vugrinc in Rataj s 37,5, Mithans pa s 25 odstotki.

Anton Godcu, Jožetu Trokšarju in Francu Rataju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 45.000 din za izdelavo stojala za lopute pri peči za svetlo žarjenje, s čimer se je olajšalo delo in povečala produktivnost. Povečanje dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti, nadomestilo pa si avtorji delijo na tretjino.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Maksu Primiku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo 3.000 din za izboljšavo rokovanja s podporom na rezkalnem stroju, s čimer je olajšal delo. Povečanje dohodka pri tej inovaciji ni bilo moč ugotoviti.

TOZD TRO

Ivanu Kragelniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo 55.087 din za predelavo stroja za rezkanje zobnikov, s čimer je povečal produktivnost in zmanjšal izmeček. V četrtletju in petem letu je bil z inovacijo povečan dohodek tozda poprečno letno za 1.113.504 din.

Franjo Krivec

Od Črne do Dravograda edini

Čakal je pri svojem »landsberku«, da se vrne privezalec. »Bodite še malo tu, potem bo kaj slikati, ko bomo dvigali obroč na forma vivo.« Pa sva čakala. Beseda je dala besedo in pokazal je pet let star papir iz žepa. »Nekdanji direktor Klančnik je predlagal, da bi dobil priznanje od švedske firme Landskrone, ker je bil moj »Landsberk« v tako dobrem stanju. Sam direktor ga je pregledal in napisal priporočilo, en izvod imam jaz, enega pa naj bi odposlali.«

»Po koliko letih je še bil v dobrem stanju?«

»Danes sem jaz že 24 let v fabriki in je ves čas v dobrem stanju, pa čeprav je že 80-procentno izkoriščen. Motor še ni bil v generalnem popravilu, zato naj bi mi dala Landskrone priznanje, ker ves čas jaz delam z njim.«

»Ga tudi sami popravljate?«

»Seveda, sam imam skrb za njega. Sam menjam olje in vse drugo, so pa tudi manjša popravila,

ki grejo na servis. Zato se mi ne zdi prav, da je tisto priznanje nekje obtičalo, da človek ni nič vreden, pa si delal vse sobote in vse praznike in nedelje.«

»Je bilo treba?«

»Kako pa mislite, saj sem sam na tem cestnem dvigalu. Od Črne do Dravograda ni takšnega dvigala, kot je moje.«

»Kakšno je, da je tako redko?«

»Visoko je 14 metrov, njegova nosilnost pa je okrog 4,5 tone. Je zelo priročno, primerno za vrsto del, za remonte, za montaže, za vse, kar se v fabriki pokvari, pokličemo mene. To je edino dvigalo, da je pomembno za celo železarno. Boli me, ker nekateri pravijo, da se ne amortizira, da se ga ne splača imeti. Meni ni vseeno, ker železarna ne ve, kaj ima. Jaz mislim, da se ga splača imeti, to se bo pokazalo potem, ko bo treba taka dvigala od zunaj voziti v fabriko in bo ogromno stalo, že sam premik. Predlagal sem že, da bi ga malo predelali, izboljšali, a vsi

pravijo, da se ne splača, da bo do moje upokojitve že še zdržal.«

»Pa mladi, ni koga, da bi vas nasledil?«

»Mladi se za njega ne zanimajo, ker je vozilo že staro, delo pa odgovorno. Jaz za sebe vem, da toliko pazim, da ne bom koga ubil, za druge nesreče pa nikoli ne veš. Najbolj strašno bi bilo koga ubiti, ker novega človeka ne moreš narediti, drugo se še vse uredi. Je odgovorno, a plačan nisi za tisto, kar v resnici delaš.«

»Pa pravijo, da šofer ni težko biti, saj pri delu lepo sedi...«

»Jaz pravim, da je to delo težko, so veliki tresljaji, hrbenica trpi. Ne vem, če bo kdo od tistih, ki vozijo viličarja, dočakal upokojitve po normalni poti.«

»Toda vaš sin je kljub temu šel po vaši sledi.«

»Ker sem jaz že enkrat tukaj, sem hotel tudi sina v svoj tir spraviti, ampak ne s prisilo. Ima veselje za to. Moja želja pri tem je, da ne bi posebno trpel, saj je biti voznik viličarja še vseeno boljše kot goniti kramp in lopato.«

»Ste vi vsa svoja delovna leta šofer?«

»Skoraj lahko tako rečem. Najprej sem v topilnici mežiškega rudnika vozil »džonsa«, nato pa sem bil sprevodnik na lokalnem avtobusu za Kotlje. Ko je bila priložnost za fabriko, sem se takoj odločil, saj sem imel ves čas veselje za železarno, poleg tega pa je bila na avtobusu slaba plača. V fabriki sem potem dve leti vozil samo viličarja, zdaj pa že dolgo »landsberka« in viličarja, kakor nanese, mi je vseeno, kaj. Sem rezerva za vsa vozila.«

»Ampak »landsberk« vam je bližji.«

»Ta »landsberk« je moj vsakdanji kruh, ga ne morem zavreči in ves čas skrbim zanj. Jaz samo to rečem: marsikdo v železarni misli, da Metulj ni pomemben, toda

Peter Metulj s
svojim dvigalom

kjerkoli je kaj narobe, Metulj z »landsberkom« pride. Niti enega plavega še nimam, delal sem skoraj vse sobote in praznike. Bova kar pogledala, za 1. maj — vsa leta nazaj si pišem, zato da kontrolo vodim, da 15. vidim: ali, ure »štimate«. Za te stvari sem zelo natančen. Poglejte, če bi vse moje nadure sešteli, bi se jih nabralo lepo število, saj sem vedno v fabriki. Mi je enkrat rekel direktor Klančnik, ker je vedno, kadar je prišel med prazniki v fabriko, srečal mene: »Metulj, vi ste pa zmeraj aktivni!«

»Kaj vas k temu žene?«

»Ne vem, imam od majhnega veselje. Če ni volje za delo, ni uspeha. Jaz sem od mladega »gor plačal«, nisem kaj dobrega imel in vem, da moraš delati, če je treba tudi nedelje in praznike. Rad delam, ne zdi se mi pa prav, da nas recimo za 1. maj dela 60 ljudi v fabriki, pa se še ni zgodilo, da bi nam kdo s prvomajskega srečanja železarjev eno steklenico piva poslal. Mi ne moremo na praznovanje, ker nas tovarna rabi, nobenega pa ni takega, da bi rekel, pošljimo jim, oni delajo zato, da bomo mi po praznikih lahko spet normalno delali...«

»Je ob vseh teh delovnih sobotah in praznikih za vas še kaj prostega časa?«

»O, se ga najde. Sem ribič in hodim za Dravo. Tam si človek živce pomiri. Vsa družina smo ribiči.«

»Šoferji in ribiči — o obojih med ljudmi zelo rade krožijo šale.«

»Ne vem zakaj, saj smo to ljudje kot vsi drugi.«

Kot vsi drugi? Ne. Peter Metulj je tak kot nihče drug, je samo eden, pa čeprav sta že celo v železarni še dva Petra Metulja. Takšno veselje do »landsberka«, njega — kot mu sam pravi — more biti samo eno, in nostalgija že z rahlo jezo, ko vidi, da nič ne pomaga, tudi.

Helena Merkač

Bodoči razvoj mehansko predelovalnih tozdov v Železarni Ravne

(nadaljevanje in konec)

UGOTOVITVE V ŽELEZARNI RAVNE

Značilno za razvoj mehanskih tozdov v zadnjih letih je, da je bil izrazito ekstenziven tako pri gradnji novih proizvodnih prostorov kot pri širitvi proizvodnega programa. Investicijska situacija ni omogočala nabave visoko produktivnih zahodnih obdelovalnih strojev, ampak je prihajala oprema predvsem z Vzhoda. Prav tako pri uvajanju novih proizvodnih niso bile delane poglobljene tehnološke študije. Optimizacija tehnoloških postopkov in uvajanje modernih metod krmiljenja proizvodnih procesov se je pričelo šele v zadnjih petih letih s pričetkom uvajanja procesnih računalnikov v proizvodnjo in z uvajanjem NC tehnologije in v zadnjem letu z uvajanjem računalnika v konstrukcijski proces. Formiranje bank na IB in računalniku za posamezne proizvode prav tako tvori osnovo za organiziranje bank tehnoloških podatkov, ki bodo osnova za CAD/CAM sistem, ki je bodoča vizija tehnološkega razvoja v Železarni Ravne.

Glavna tendenca bodočega tehnološkega razvoja je inovacija obstoječih tehnoloških postopkov po metodi pilotnega proizvodnega sistema, ki je bil že prikazan. Seveda se morajo za ta pristop prej opredeliti posamezni tozdi in samoupravni organi. Jasen koncept razvoja je zelo pomembna opredelitev, ker je to dolgoročna naloga, ki povezuje široko paleto domačih in tujih strokovnjakov.

ANALIZA DOSEDANJEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA

V grobem lahko razdelimo proizvod, ki jih izdelujejo tozdi mehanske predelave, v dve grupi, in sicer:

A — Izdelki za vgradnjo v že izdelane stroje in naprave. Za te izdelke sami ne izdelujemo dokumentacije, ampak jo le preišemo in priredimo za našo računalniško in NC obdelavo. Primer takih proizvodov so individualna proizvodnja pri TOZD SID, industrijski noži, vzmeti in namenska proizvodnja. Značilno za to proizvodnjo je, da kontinuirano obstaja že več let. Ta proizvodnja je bila tudi osnova za kasnejše nastanke več tozdov, ker so posamezne večje individualne proizvodnje preraščale v sedanjo maloserijsko proizvodnjo. Tipični izdelki so valji, industrijski noži, oprema za naftno industrijo, vzmeti itd.

B — Drugo področje predstavljajo proizvodni programi, katere sami razvijamo in za katere nismo odvisni od tuje dokumentacije. V tem primeru gre za kompleksen proizvodni sistem, ki zajema vse funkcije, od raziskave trga, razvoja dokumentacije, tehnologije, do načrtovanja proizvodnega procesa itd. V bodoče bo treba za te proizvode izdelati projekte, na osnovi katerih bodo izdelki tehnološko in proizvodno zaključeni v celovite proizvodne celice. Pri tem se pojavljata dva tipa zaokroženosti v proizvodne celice: ena zajema samo čisto proizvodnjo, druga pa vključuje še konstrukcijski in tehnološki proces, ki zahteva sodelovanje še drugih raziskovalnih institucij. V obeh primerih je treba težiti k povezavi v »repro verigo« znotraj Železarn Ravne kakor tudi z zunanjimi delovnimi organizacijami v bližini. Praktično to pomeni, da je treba formirati zaokrožene grupe proizvodov, za katere se

lahko izdela kompleksna tehnologija po metodah skupinske tehnologije in za katere se lahko organizira proizvodni proces po metodi celične proizvodnje. Primer take celične proizvodnje je prikazan na sliki, kjer dva stroja, povezana v informacijski in proizvodni sistem, lahko izdelujeta paleto različnih, vendar podobnih izdelkov. Tako moramo organizirati grupo proizvodov za rezanje, v katero se vključujejo TOZD Industrijski noži, TOZD TRO in TOZD Kovinarstvo. Drugo grupo tvorijo orodja za toplo in hladno predelavo, deformacijska orodja, valji itd. Sledi grupa proizvodov za naftno industrijo, pnevmatična in hidravlična kladiva, vzmetna tehnika. Za vse te kompleksne grupe proizvodov je treba organizirati zaključene proizvodne sisteme, povezane v repro verigo.

Med zelo pomembne grupe proizvodov spada tudi prvotna individualna proizvodnja, kamor spadajo obdelani ulitki in odkovki, ki so običajno zahtevno toplotno obdelani.

Zaradi svoje kompleksnosti se je iz obstoječega proizvodnega programa izdvojila strojegradnja oziroma proizvodnja stikalnic. Razvoj deformacijske tehnike v SID je na odločilni prelomnici, ko mora izstopiti iz dosedanje individualne proizvodnje stikalnic preiti na proizvodnjo deformacijskih centrov, v katere bo vključena tehnologija dela, mehanizacija, ogrevanje, know-how itd. Smo na pragu projektiranja deformacijskih linij, katerega bomo morali prestopiti, sicer ne bomo šli v korak z željami trga. Osnova za realizacijo vsaj dela tega programa do leta 2000 je osvojitve jasne razvojnega koncepta in ustreznega kadrovskega oziroma štipendijskega politika, ki bo pravočasno pripravila kader za to delo.

V nadaljevanju na kratko prikažemo posamezne tozde mehanske predelave in realne možnosti njihove usmeritve do leta 2000.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Danes je v tozdu zaposleno 215 delavcev in proizvede 900 ton industrijskih nožev. Analiza proizvodnje kaže tendenco izdelave dolgih nožev, medtem ko je proizvodnja okroglih nožev zastavljena.

Vizija prihodnosti tozda Industrijskih nožev je vsekakor perspektivna, saj je nož najstarejše orodje, ki ga je uporabljalo človeštvo. Primitivno obliko noža iz kamna je uporabljal za obdelavo že človek v kamni dobi.

Dolgoročni program proizvodnje industrijskih nožev se glede na sedanjo stopnjo razvoja in proizvodne opremljenosti lahko izdela za proizvodnjo 1500 ton nožev. Pri tem je treba zamenjati nekaj amortiziranih strojev z visoko produktivnimi stroji. Prav tako je treba v sedanji hali formirati tehnološko zaokrožene proizvodne celice za posamezne vrste industrijskih nožev (npr. grafični noži, pločevinski noži itd.). Poleg sedanjega programa bo treba osvojiti še nože za gumarsko industrijo, nože za razrez plastičnih materialov ter nože za poljedelske stroje. Razvojne tendence morajo biti usmerjene tudi v razvoj novih vrst rezalnih materialov. Tako se mora izločiti sedanja priprava compound oreščic za compound lamele in pričeti osvajati nože z navarjeno rezino. Tehnološka optimizacija sedanje proizvodnje z novimi stroji in z uvajanjem CAPOSS-E sistema za terminiranje pretoka materiala predvideva 50% povečanje produktivnosti. Do leta 2000 je predvidena dodatna zaposlitev okoli 60 delavcev pri proizvodnji 1500 ton industrijskih nožev. Vzporedno s posodobitvijo obstoječega proizvodnega programa bo treba takoj posodobiti proizvodnjo segmentnih krožnih žag, ker je tehnologija zanje stara že 30 let. K povečanju produktivnosti bi znatno prispevala tudi mehanizacija vpenjanja industrijskih nožev na mize obdelovalnih strojev.

TOZD STROJI IN DELI

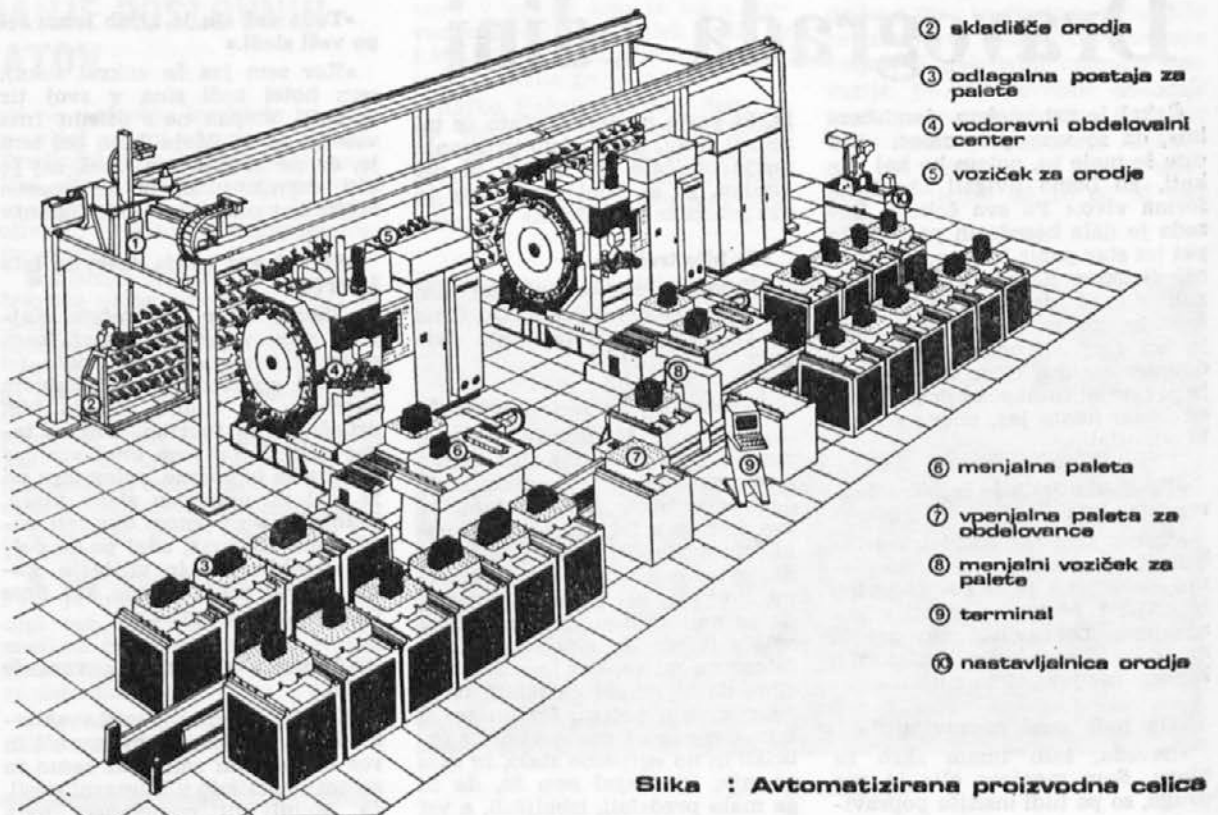
Sedanji tozd Stroji in deli ima v kovinsko predelovalni industriji v Železarni Ravne specifično mesto. Stroji in deli so vedno bili osnovna proizvodna celica, iz katere so se v različnih ob-

dobjih izločevale različne specifične proizvodnje, npr. Vzmerni, Industrijski noži, Pnevmatični stroji itd. Ta proces je še prisoten, saj so na vidiku novi obdelovalni sistemi, in sicer: valji, oprema za naftno industrijo, itd. Tak razvoj mehansko predelovalne industrije je omogočil predvsem izredno raznolik strojni park, ki ga pogojuje individualna proizvodnja in zelo pomembno dejstvo, da ima celotna kovinsko predelovalna industrija v železarni lastno toplotno obdelavo, kar je vsekakor pomembna specifičnost. Raznolika individualna proizvodnja delov iz legiranih jekel, ki imajo tudi zahtevno toplotno obdelavo, je razvila dober vodstveni in proizvodni kader, ki je lahko nenehno osvajal nove proizvode in zanje pripravljala pogoje za izločitev v lastne proizvodne obrate.

Tudi v bodoče ima ta tozd še vedno velike možnosti razvoja. Metoda razvoja bo ostala enaka, kot je bila do sedaj, to je optimirati proizvodnjo posamezne veje, ki v določenem času prebaste individualni tip proizvodnje. Spremeniti bo treba le princip načrtovanja novih proizvodnih sistemov, ki morajo temeljiti na modernih pristopih organiziranja novih tehnologij. Take nove proizvodne sisteme bo treba pripraviti za valje in opremo na naftno industrijo. Poleg tega se bo treba lotiti razvoja novih izdelkov, za katere je treba vzporedno krepiti konstrukcijski biro. Seveda je celoten bodoči razvoj možen le v okviru kadrovskih možnosti oziroma je odvisen od napredne ali zaostale kadrovske miselnosti v železarni. Vedno bolj postaja realno dejstvo, da je uspešen nastop novih proizvodov odvisen bolj od kvalitete razvojnega kadra kot pa od obdelovalnih kapacitet. Če naštejemo glavne spektre proizvodov, ki bodo imeli prednostno vlogo v proizvodnem procesu v TOZD SID, potem dominirajo naslednji izdelki:

— Nov postopek pridobivanja jekla po postopku EPZ in vzporedna dopolnitev kapacitet toplotne obdelave ter kapacitete v sedanji kovačnici bodo omogočale razvoj in proizvodnjo najzahtevnejših strojnih delov. To so valji za hladno valjanje, visoko obremenjena orodja, različni utopi, rezervni deli za metalurške naprave, pilger trni,

- ① NC transportna roka
- ② skladišče orodja
- ③ odlagalna postaja za palete
- ④ vodovodni obdelovalni center
- ⑤ voziček za orodje

Slika : Avtomatizirana proizvodna celica

obdelani odkovki in ulitki z zahtevno toplotno obdelavo. Ker bosta še naprej ostajali kovačnica in livarna glavna dobavitelja vložnega materiala, bo v bodoče treba vzporedno obnavljati nove kapacitete, da ne bo prišlo do trganja tehnološko pogojene repro verige. Glede na to, da se jugoslovanska kovinska predelovalna industrija vedno bolj opremlja z lastnimi kapacitetami za obdelavo odkovkov in ulitkov, mora biti tendenca v SID, da osvaja take proizvode, ki imajo zahtevno toplotno obdelavo. Tipičen primer take proizvodnje je oprema za naftno industrijo, ki predstavlja danes okoli 50 % individualne proizvodnje. Ostali del individualne proizvodnje predstavljajo poleg drugega obdelani odkovki in ulitki, katerih proizvodnja je nihala odvisna od zasedenosti kapacitet v kovačnici, livarni in strojih in delih.

Druga pomembna veja, ki se je pričela razvijati v zadnjem času, je strojogradnja. Sorazmerno hiter razvoj te veje je narekoval močne spremembe tako v organizaciji kot v proizvodnji, ker je proizvodnja deformacijskih strojev zahtevala drugačne pristope kot dosedanja individualna proizvodnja. Strojogradnja zahteva bistveno drugo tehnološko repro verigo in kooperacijsko zaledje kot ostala proizvodnja v SID. Zaradi razvoja strojogradnje se je začel intenzivno širiti konstrukcijski biro in druge tehnološke in organizacijske razvojne grupe z namenom, da zadostijo proizvodnim in tržnim zahtevam. Razvojna stopnja strojogradnje v železarni Ravne še daleč ni na svetovnem nivoju, kar pa ni odvisno samo od železarne, ampak od splošnega razvoja strojogradnje v Jugoslaviji. Zato bo še naprej treba vlagati veliko ener-

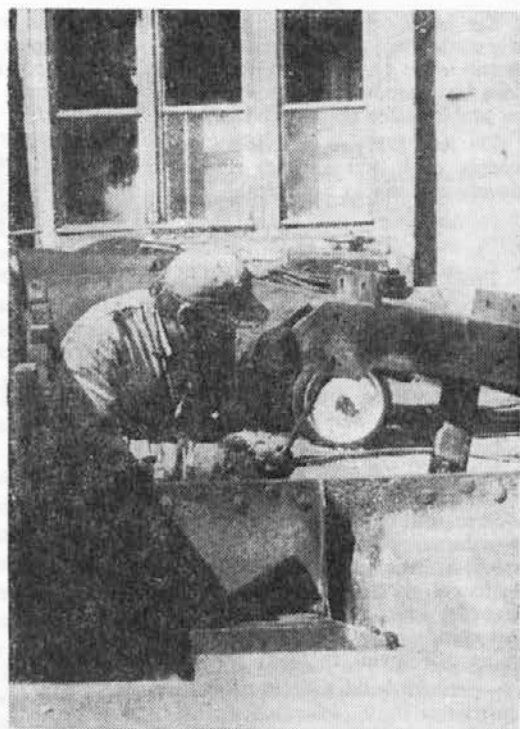
gijske v povezovanje z Metalno, Litostrojem ter drugimi DO, da bodo nastale razvojno in proizvodno zaključene formacije, ki bodo lahko nudile tržišču celovite deformacijske module. Končni cilj je nudenje inženiringov za deformacijsko tehniko.

Do sedaj opisana analiza TOZD SID, ki zaposluje okoli 500 delavcev in ima 900 ton skupne proizvodnje, od tega deformacijskih strojev 25 %, valjev 10 %, opreme za naftno industrijo 15 %, individualne proizvodnje 20 % in 30 % ostalih proizvodov, daje naslednje možnosti nadaljnjega razvoja:

1. Naprej je treba optimirati tehnološke postopke z uvajanjem novih orodij in z zamenjavo amortiziranega strojnega parka. Ta ukrep bi lahko za 30 % povečal fizično proizvodnjo do leta 1990 pri enakem številu zaposlenih. Praktično to pomeni, da je treba izločiti proizvodnjo valjev in jo tehnološko in organizacijsko optimirati po principu proizvodnih celic znotraj TOZD SID. V naslednji fazi mora slediti optimizacija proizvodnje opreme za naftno industrijo, ki tržno prav tako kot valji predstavlja za bodočnost zanimivo proizvodnjo. Seveda se morata oba programa načrtno osvajati tako, kot je prikazano v uvodu.

2. Neprimerno zahtevnejši razvojni projekt je strojogradnja. Dosedanja stopnja razvoja ni omogočila izvoza na zapadna tržišča, zato je treba bistveno spremeniti razvojni koncept. Cilj mora biti vsaj 50 % proizvodnje izvažati, ostalih 50 % pa za domači trg. V razvojnih programih drugih proizvajalcev deformacijskih strojev je že opaziti vključevanje elektronskih krmilnih elementov, kar vodi v NC — tehniko tu-

V železju

di že stiskalnice. Obdobje gradnje posameznih strojev je v glavnem že mimo, zato se bo treba lotiti proizvodnje zaključenih deformacijskih celic, v kateri bodo vključeni stiskalnica, mehanizacija in orodje ter nudenje know-how-a. V ta razvojni in proizvodni koncept je obvezno treba vključiti Metalno, Litostroj, ISKRO, Fakulteto za strojništvo in druge razvojne centre ter druge delovne organizacije, ki imajo razvito tehnologijo proizvodnje odkovkov. Poleg delitve razvojnih nalog morajo biti proizvodno razdeljene tudi posamične komponente deformacijskih modulov ali deformacijskih linij.

Poleg modernizacije obstoječih strojev so na vidiku novi proizvodi: To so:

- kovaški rotacijski stroji
- stroji za ravnanje
- mlinci za prašnate materiale
- stiskalnice za prašnate materiale
- laserski merilni stroji
- senzorska oprema
- robotizirana delovna mesta itd.

Kot je že bilo omenjeno, je glavni omejitveni faktor intenzivnosti razvoja kader. Poleg domače kadrovske in študijske politike za lastne konstrukcijske in razvojne biroje bo treba v bodoči razvoj vključevati tudi tuje razvojne centre za reševanje specifičnih nalog. Razvojni projekti morajo zagotavljati vsaj 30 % izvoza na zapad, sicer ne bo deviznih sredstev za nabavo moderne tehnološke opreme, ki je potrebna za ohranjanje kontinuitete konkurenčne sposobnosti novih proizvodov.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Pnevmatični stroji so v zadnjih desetih letih doživljali izrazito težko krizno obdobje. Zanašanje tozda na pomoč tujih partnerjev je razvojno in proizvodno močno osiromašilo celoten proizvodni sistem. V zadnjem času se stanje popravlja tako na razvojnem področju kot v proizvodnji. Nove proizvodne hale in nov prostor za razvojni oddelek bodo ob premišljenem bodočem razvojnem konceptu omogočile nadoknaditi sicer zamujeni razvoj.

Značilno za sedanje obdobje je, da se tozda sooča z dvema proizvodnima programoma: eden je obstoječa pnevmatika, ki razvojno ni več zanimiva, proizvodnja pa bo ostala vsaj še do leta 2000, in nova nastajajoča hidrav-

lična tehnika, ki je v železarni na začetni stopnji razvoja. V zadnjem letu nekoliko ojačan konstrukcijski biro je omogočil razvoj prvih hidravličnih kladiv, ki bodo predstavljala bodoči proizvodni program v novih halah, ki so sedaj v gradnji. Sedanji delovni pogoji za 200 zaposlenih, ki realizirajo 500 ton proizvodnje (250 ton pnevmatičnih strojev, 140 ton orodij, 90 ton lafet) je na meji možnosti odvijanja proizvodnega procesa.

Bodoči proizvodni program bo za jemalec opremo za naslednja področja:

- opremo za gradnje cest
- opremo za gradbeništvo
- opremo za komunalna dela
- opremo za vrtnalne vozove

Osnovni proizvodni program poleg obstoječe pnevmatike bodo tvorili:

- hidravlična razbijalna kladiva teže do 750 kg
- hidravlična vrtnalna kladiva teže 30—300 kg
- vrtnalni vozovi na kolesih in gosnicah teže do 5000 kg
- vrtnalni drogovi
- adapterji
- spojnice
- trdokovinske vrtnalne krone

Za realizacijo razvojnega programa bo potrebno tesno sodelovanje s tovarnami hidravlične opreme v Jugoslaviji, s tozdi znotraj železarne in z razvojnimi oddelki zunaj. Tesno sodelovanje bo potrebno tudi z drugimi proizvajalci gradbenih strojev v Jugoslaviji. Če je kje potrebna inženiring organizacija, potem je to prav tu. Že danes obstaja 60 % potrebne opreme, katero je treba samo še skompletirati v nov proizvod. Ker mora nova oprema zadostiti tehnološkim zahtevam modernega rudarstva, bo potrebno tesno sodelovanje tudi z rudarskimi instituti in z geološkimi zavodi v Jugoslaviji. Nekaj takih sodelovanj je že vzpostavljenih, npr. Geotehnika Zagreb itd. Poseben problem predstavlja proizvodnja monoblok svedrov in drugega orodja iz votlosvednega jekla. Rešitev je samo v razvoju tehnologije valjanja votlosvednega jekla za potrebe monobloka in vrtnalnih drogov za hidravlična vrtnalna kladiva ali pa vzpostavitev ustreznih kooperacijskih ali kompenzacijskih odnosov s tujimi partnerji.

ŽELEZARJI DELEGATI

Strokovna služba Občinske skupnosti za zaposlovanje Ravne je v gradivu za oktobrsko sejo skupščine odgovorila na vprašanja junijske konference delegatov Železarne Ravne.

(Ne)pravočasna dostava gradiva

Strokovna služba je vedno upoštevala rok za dostavo gradiva po poslovniku o delu skupščine. Ugotavlja, da se je velikokrat zataknilo ali na pošti ali v samih OZD, večkrat pa je gradivo pozno, ker kasni že z Zveze skupnosti za zaposlovanje.

Nagrade funkcionarjev Zveze skupnosti za zaposlovanje

Podpredsednik in predsedniki petih odborov Zveze skupnosti za zaposlovanje prejema kot nagrada dvakratni poprečni mesečni OD za prejšnje leto, predsednik skupščine pa je poklicni funkcionar.

Strokovna služba bo sprejela predloga Železarne Ravne glede objavljajanja imen prisotnih delegatov in glede dostave števila izvodov gradiva Zveze skupnosti za zaposlovanje.

Pripravnništvo

Maja letos je skupščina Gospodarske zbornice Slovenije sprejela Pravilnik o pripravnstvu in strokovnih izpiti pripravnikov v gospodarstvu. V njem je opredeljeno, da OZD sama določijo, kdo

so pripravniki. Med sprejemanjem tega pravilnika so se v občinskih skupnostih za zaposlovanje in tudi na Zvezi skupnosti za zaposlovanje zavzemali za to, da bi bilo pripravništvo vneseno v vzgojno-izobraževalni program, ker bi le tako zagotovili opravljanje pripravništva vsem, ki so končali šolanje. S takim stališčem pa se nista strinjala niti PIS niti strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje. Menijo, da je mladostnik šolanje zaključil s tem, ko je prejel spričevalo. Stvar OZD pa je, da presodijo, ali je s tem že dovolj usposobljen za samostojno delo ali mora opravljati pripravništvo. Za enotno opravljanje pa so zadržane gospodarske zbornice in splošna združenja.

Vrtnar je deficitaren poklic

V SRS smo se dogovorili, da med prednostne usmeritve nadaljnega razvoja spada tudi kmetijstvo, zato smo v prednostno listo vnesli oba vzgojno-izobraževalna programa — kmetovanje in kmetijstvo. Ker je poklic vrtnar ena od smeri vzgojno-izobraževalnega programa kmetijstva, smo ga uvrstili v prednostno usmeritev. Celotno področje izobraževanja za kmetijske poklice je vneseno v prednostno listo predvsem zato, da bi tudi na ta način pospešili razvoj kmetijstva, ne pa zaradi izrednih možnosti zaposlovanja.

(Vir: gradivo za sejo skupščine)

Ker je v izdelavi projekt modernizacije tozda Pnevmatični stroji in ker po novno tečejo razgovori s tujim partnerjem, bo razvojna in celotna proizvodna problematika obširno obdelana.

Do leta 1995 se predvideva proizvodnja okoli 600 ton pri minimalno povečanem številu zaposlenih.

TOZD TRO

Proizvodni program se je razvil na osnovi potreb domače pohištvene industrije. Na ta način se je z razliko od Industrijskih nožev, kjer se izdelujejo ploščati noži, razvila proizvodnja rotacijskih orodij za obdelavo lesa, plastike in papirja.

Sedaj je zaposlenih 322 delavcev, ki izdelajo 200 ton orodij.

Z razvojem novih rezalnih materialov v svetu se je tudi v TRO pojavila potreba po proizvodnji trde kovine vrste-K, ki se uporablja za obdelavo lesa in kamna. Z razvojem trde kovine se je poleg obstoječega spektra proizvodov odprla nova proizvodnja, ki bazira na trdi kovini, in sicer:

- trdokovinski valji za papirno industrijo

- TK krožni noži
- TK ploščati noži
- TK podporne letve za brezkončne brusilne stroje
- TK votlice
- TK vrtnalne krone za dopolnitev programa tozda Pnevmatični stroji
- TK orodja za štancanje
- TK deformacijska orodja

Pri razvoju držal za rotacijska orodja se je treba lotiti uvajanja grupne tehnologije oziroma razvoja Bankaster sistema. Bodoči razvojni programi in povečanje proizvodnje so še posebej za-

gramu je povečini prirejen tudi strojni park, razen nekaj izjem, katere bo treba dopolniti. Razvojni in proizvodni program je usmerjen v nerjavne armature, ki se uporabljajo v kemiji in drugi procesni tehniki, kjer nastopajo agresivni mediji. Bodoča tendenca proizvodnje armatur je usmerjena še v armature iz nerjavnih jekel z vsebnostjo ogljika pod 0,06 %. Podrobnejša analiza proizvodnega programa daje naslednje vrste armatur:

- nerjavne armature iz nerjavnih jekel z vsebnostjo ogljika nad 0,06 % C. (ravni in poševni ventili, zasuni, krogelne pipe, membranski ventili, loputasti ventili, spojnice, itd.)

- nerjavne armature s C pod 0,06 %

- plinske armature
- armature za naftno industrijo
- armature za kriogenotekniko
- armature za živilsko industrijo
- armature za nuklearno tehniko
- armature za proizvodnjo zdravil

Celoten spekter armatur je predviden v ročni in avtomatski izvedbi, zato bo potrebno sodelovanje s proizvajalci krmilnikov ter pogonov, kot so ISKRA Avtomatika STROJNA, HYPOS itd.

Drugi program, ki bo sledil, so nerjavne črpalke, ki so predvidene za proizvodnjo v sodelovanju z Elektrokovino. Glede na to, da proizvodna hala še ni popolnoma zasedena z obdelovalnimi stroji, je do leta 2000 še možno povečati število zaposlenih od sedanjih 130 na vsaj 220 ter dvigniti proizvodnjo od sedanjih 800 na 1500 ton.

V bližnji prihodnosti bo treba v tozdu Armature najprej odpraviti hibe, ki so podrobno opisane v poročilu trimesečne aktivnosti. Šele po tehnolo-

skratkem času proizvodno osvojil vrsto tehnološko zahtevnih proizvodov.

Osnovni program predstavljajo:

- ozobljeni venci — gotovo obdelani
- stroji za razrez kovinskih materialov
- noži za kmetijstvo
- dvizne ploščadi
- orodja za opekarne
- zvarjenci za vrtnalne vozove in gradbene stroje
- obstoječi program individualne proizvodnje.

Sedanjno proizvodnjo okoli 1650 ton je realiziralo 160 zaposlenih. Bodoči razvoj bo predvsem diktiral izvoz, zato je bodoče treba tesno sodelovati s strokovnimi službami v železarni.

TOZD ORODJARNA

Tozd Orodjarne je ključni člen pri razvoju drugih tozdov materialne proizvodnje. S pospešenim lastnim razvojem pa še vedno bolj pridobiva pomembnost, saj se prek njega lahko realizira osvajanje novih proizvodov, novih tehnologij, testiranje orodij itd. Zato ostane tudi v bodoče vezni člen med razvojnimi službami in proizvodnimi tozdi. Vedno zahtevnejše naloge pri osvajanju in testiranju deformacijskih linij v sodelovanju s SID bodo zahtevale tudi nove proizvodne prostore in prostore za pripravo dela in krmiljenje proizvodnje. V najkrajšem času bo zato treba preseliti iz orodjarne razrez materiala in pripravo compounda. Bodoči proizvodni program predvideva naslednjo proizvodnjo oziroma aktivnosti:

- proizvodnja orodnih plošč
- proizvodnja vpenjalnih priprav tozde materialne proizvodnje
- proizvodnja prototipnih proizvodov
- proizvodnja in testiranje deformacijskih orodij za nudenje tovarn na ključ
- opremo za mehanizacijo in avtomatizacijo delovnih postopkov v Železarni Ravne ter uvajanje robotov na težka delovna mesta
- usluge za druge tozde in zunanje delovne organizacije

Tendenca Orodjarne mora težiti k prodaji znanja in manj k povečanju materialne proizvodnje. Težnja mora biti tudi za uporabo ostankov iz tozdov SID in Industrijskih nožev za proizvodnjo priprav in orodnih držal.

Narava dela v Orodjarini, kjer sočasno poteka stalna proizvodnja, kot so orodne plošče, s trenutnimi uslugami in osvajanjem, zahteva fleksibilno organizacijo, v kateri se lahko vsak trenutek ažurirajo nove informacije. V bližnji prihodnosti bo zato treba fleksibilno povezati konstrukcijsko grupo za orodja z razvojnimi tehnologijami in z operativnimi delavci v orodjarini, ki delajo pri osvajanju.

Skupna proizvodnja Orodjarne je bila v letu 1983 300 ton pri 88 zaposlenih. Kadrovske bo treba orodjarno oiačati vsaj na 100 zaposlenih do leta 1978, sicer ne bodo sledili razvojnimi programom drugih tozdov materialne proizvodnje.

TOZD VZMETARNA

Vzmetarna je bila do sedaj vključena v materialno repro verigo v Valjarno. Delna sprememba proizvodnega programa Valjarne daje nekoliko močnejšo oskrbo z vložkom za vzmeti. Na drugi strani pa novi sistemi vzmetenja vozil sicer počasi, vendar kontinuirano

Pri starem železu

no zmanjšujejo uporabo listnatih vzmeti. Prav tako so instalirane kapacitete in parabolične vzmeti v Jugoslaviji prevelike za domače potrebe. Taka situacija je narekovala sklep, da Vzmetarna nadaljuje proizvodnjo listnatih vzmeti do leta 1987. Dodatno se osvoji proizvodnja listnatih vzmeti s koničnimi konci listov, medtem ko ne začnemo osvajati paraboličnih vzmeti. Če bo povpraševanje po listnatih vzmetih do leta 1988 upadlo za toliko, da proizvodnja ne bo več rentabilna, bo Vzmetarna spremenila proizvodni program. Za nadomestitev se predvideva proizvodnja valjev ali proizvodnja opreme za naftno industrijo.

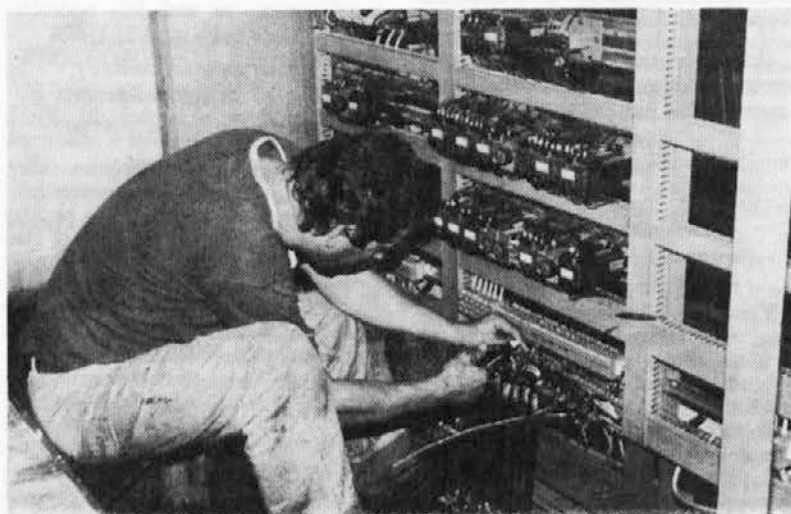
Proizvodnja listnatih vzmeti bo v vsakem primeru postala kritična zaradi izredno težkih pogojev dela. V naslednjih letih je v vsakem primeru nujno potrebna posodobitev oziroma uvajanje mehanizacije. Uvajanje mehanizacije in avtomatizacije pa je upravičeno le, če je proizvod perspektiven in proizvodno rentabilen.

ZAKLJUČEK

Osnutek razvoja mehanskih tozdov ima namen opozoriti strokovne in samoupravne organe na pomembno funkcijo vseh proizvodnih sistemov. Organizirano načrtovanje in sprejemanje razvojnih programov ter njihova realizacija je kompleksen kibernetični sistem, ki teče od motivacije posameznikov do zasledovanja izdelanega proizvoda pri uporabniku. Smernice razvoja, ki so na kratko nakazane za posamezne tozde, imajo namen animirati delavce v strokovnih službah in tozdi, da dodajajo pripombe, na osnovi katerih bi se kasneje lahko lotili konkretizacije posameznih razvojnih programov. V smernicah razvoja niso dane dolgoročne vizije razvoja, ampak so namenjene za osvajanje novih proizvodov do leta 1990. To pomeni, da je zadnji čas, da izberemo proizvode in zanje pričnemo načrtovati proizvodnjo, prodajo, kadre itd.

Uvodni del poročila pa ima namen opozoriti na veliko kompleksnost sistema, če sami pristopimo k razvoju, osvajanju in proizvodnji novih izdelkov. Glede na to, da je obdobje kupovanja zastarelih licenc mimo, nam ne preostane drugega, kot da zagrizemo v vse organizacijske in proizvodne težave in postopoma rešujemo lastne programe.

Dr. Tone Pratkanar

Montaža nove stikalne opreme za bluming

nimivi zato, ker se lahko zaposlijo ženske in ker razvoj prašne metalurgije pogojuje razvoj stikalnic za prašnate materiale iz programa TOZD SID. Podobno kot v drugih tozdih je treba tudi v TRO modernizirati obstoječo proizvodnjo. Na modernizacijo najbolj kaže proizvodnja trdokovinskih žag in proizvodnja hoby krožnih žag.

TOZD ARMATURE

Proizvodnja armatur zahteva organizacijo celotnega kibernetičnega sistema, sicer pride do motenj, kar se v končni fazi odraža kot izpad proizvodnje. Ker je koncept podrobno opisan v uvodnem poglavju, ga tu ni treba ponovno opisovati.

V osnovi je kljub zelo slabo organiziranemu marketingu proizvodni program do leta 1995 začrtan. Temu pro-

škem, organizacijskem in kapacitetnem oplemenitvenju proizvodnega sistema bo mogoče preiti na inženiring organizacijo proizvodnje armatur.

TOZD KOVINARSTVO

Tozd je nastal s prevzemom dela proizvodnega programa TOZD SID. Ze ob nastanku je bila predvidena tesna povezava Kovinarstva z enim ali več tozdi v železarni. Povezanost se danes odraža v proizvodnji nožev za poljedelstvo, proizvodnji strojev s TOZD SID in s TOZD Pnevmatični stroji pri proizvodnji vrtnalnih voz. Značilno za Kovinarstvo je, da ima znaten del strokovnih služb organizacijsko vezanih na osnovno materialno proizvodnjo, zato se močno približuje kibernetični shemi. Razvojna in proizvodna učinkovitost tozda je sorazmerno dobra, saj je v

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XI

Ravne na Koroškem, 15. oktobra 1984

Št. 10

»Mladi fužinar« izhaja kot mesečna priloga informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Saša Meško, Irma Fajmut, Barbara Sušnik, Marjana Kjørpenčev in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino »Mladega fužinarja«

10 LET MLADEGA FUŽINARJA

Vsaka obletnica je dogodek zase, in če so ponavadi to še takšne, kot jo letos praznuje »Mladi fužinar«, 10 let izhajanja, potem ima vse to še poseben poudarek. Glasilo mladih železarne Ravne ni samo njihovo glasilo, temveč je postal »Mladi fužinar« v vseh teh letih še nekaj več. Zdavnaj je prerasel meje železarne, postal je pomemben za informiranje mladih OK ZSMS Ravne in ne nazadnje tudi regije. Objavljal je najrazličnejše prispevke s področja dela ter življenja mladih koroške krajine, spremljal probleme in uspehe, s katerimi so se mladi soočali v posameznih sredinah. Skratka, v vseh teh letih je bil glasilo, ki je znalo prisluhniti mlademu človeku na takšen ali drugačen način. In ravno zaradi tega so ga mladi vzljubili, saj so našli v njem delček sebe. Seveda pa tudi problemov ter težav ni manjkalo. Vsa ta leta je primanjkovalo in še primanjkuje mladih dopisnikov, ki bi s svojimi prispevki polnili stolpce »Mladega fužinarja«. Več ali manj se v njem pojavljajo ena in ista imena, ljudje pač, ki so mu ostali zvesti vsa ta leta in tudi njim gre posebna zahvala, da je tako redno izhajal ter da je dosegel takšen jubilej.

Kakšna pa je bila sestava uredniških odborov v teh desetih letih?

Prva številka Mladega fužinarja je izšla avgusta 1974. Takratni uredniški odbor so sestavljali: Rudi Mlinar, Nada Ortan, Robert Robnik, prva urednica pa je bila Zlatka Strgar. Oktobra 1976 je postala urednica Vida Gregor, uredniški odbor pa so sestavljali: Rudi Mlinar, Jože Pačnik, Sonja Tratnik in Marjana Volmajer. 1977. leta sta bila v uredniški odbor vključena še Franjo Miklavc in Silvo Jaš, konec istega leta pa še Center za obveščanje in propagando pri OK ZSMS Ravne.

V začetku leta 1980 je postal urednik Silvo Jaš, poleg njega pa so bili v uredniškem odboru še Jože Jurak, Zdravko Fajmut, Vida Kovač in Karlo Krevh. Oktobra istega leta je začasno urejala Mladi fužinar Marjana Kjørpenčev, člani uredniškega odbora pa so bili Peter Metulj, Irma Fajmut in Karlo Krevh.

Od februarja 1982 naprej Mladi fužinar spet ureja Silvo Jaš, v uredniškem odboru pa

so še Saša Meško, Irma Fajmut, Barbara Sušnik ter Marjana Kjørpenčev.

V teh skopih stavkih smo vsaj bežno prikazali ter orisali pomembnost izhajanja Mladega fužinarja v teh letih. Vsi pa imamo najbrž iste želje, tako tisti, ki ga urejamo, kot tudi sodelavci in nazadnje sami bralci, da bi tudi v prihodnje izhajal redno, da bi znal prisluhniti mladim in da bi se njegova kvaliteta vsaj po zvrsti prispevkov še izboljšala.

Ob koncu torej izrecimo samo iskrene želje: »Srečno, Mladi fužinar«, v drugo desetletje!

S. J.

Še nekaj vtisov in misli o zvezni mladinski delovni akciji »Posočje '84«

Tako kot se je počasi zaključilo poletje, so se z njim končale tudi letošnje mladinske delovne akcije. V »Mladem fužinarju« bomo še pisali, razglabljali in analizirali letošnje delo brigadirjev in ne nazadnje tudi »krizo mladinskega prostovoljnega dela«, ki vlada v Sloveniji že nekaj časa, letos pa je doživela svoj vrh. V tem kratkem sestavku pa naj nanizamo še nekaj misli, vtisov in doživetij z zvezne delovne akcije »Posočje '84«. Stvari in dogodkov se je v treh mesecih zvrstilo toliko, da se vseh prav gotovo ne da opisati, nekaj pa je vendarle takšnih, ki zaslužijo, da jih objavimo.

Zvezna mladinska delovna akcija »Posočje« je bila letos že osmo leto, vse od potresa 1976. leta, ko so začeli brigadirji širom naše domovine graditi ter odpravljati posledice potresa. To njihovo delo se je nadaljevalo vse do danes. In v vseh teh letih se je na Posočju zvrstilo tisoče brigadirjev, sleherni izmed

njih pa je dal svoj delež ter prispevek k čim hitrejši razvitosti tega dela naše domovine. Na letošnji akciji se je v treh izmenah zvrstilo 670 brigadirjev iz domala vseh koncev naše domovine, naselje pa je za razliko od prejšnjih let, ko so brigadirji bivali v Kobaridu, letos bilo v prostorih nekdanje kasarne v Bovcu. Brigadirji se zaradi tega niso počutili čisto nič prikrajsani, ker so bivali za obzidjem, nasprotno, zelo hitro so se vključili ter privadili takšnemu načinu življenja, pa tudi rezultati z delovišča in področja družbenih dejavnosti so pokazali, da je res tako. Brigadirji so delali na 30 deloviščih, vrednost vseh del pa je presegla tri milijarde dinarjev. Tudi domačini so se radi pridružili brigadirjem, kajti sprejeli so jih za svoje. Tolminci so se spomnili, da so tudi oni hodili na akcije, v brigade. Nepozabna so bila srečanja mladih s krajanji Logaršč, Slapa ob Idrijci, Pečine, Zatočina, Čezsoče, Bovške planote in še bi lahko naštevali. Brigadirji so pričeli živeti s krajanji Bovca in krajanji z akcijo. Preberimo nekaj misli iz brigadirskih biltenov:

»Koliko moči je v teh ljudeh tukaj. Živijo v tej čudoviti, pa vendar kruti pokrajini, streha na oni hiši se že podira. Starec, ki živi tamkaj, je ne more več popraviti. Kje so njegovi otroci, vnuki, da bi mu rekli: »Dedek, tvoja domačija ne bo razpadla. Sedaj, ko imamo vodovod in ceste, ti pripeljemo poljedelske stroje in vse, kar bomo rabili za delo na polju. Vsi bomo prišli za delo, zopet boš gledal klasje, ko se bo poigravalo s soncem tam na njivah za tvojo kmetijo.« In dedku bi se gotovo utrnila solza sreče. Vidim ga, kako sedi sključen tam na trhljem tnal in nas z nasmeškom opazuje. Tudi sam bi rad prišel za delo, za lopato, samo če bi mogel. Vendar dedek, ne trudi se! Mi brigadirji ti pripeljemo vodo, zgradimo nov dom, kjer bo več prostora tudi za srečo. Vrnili se bodo tvoji otroci in ti zaželeli dobrodošlico. Tudi oni delajo tam daleč v tovarnah in služijo s svojim trudom lepšo prihodnost. Tudi oni delajo, zato pa smo mi sedaj tukaj, zato ti pomagamo. Lepo bi bilo, če bi jutri prinesli tistim ljudem nekaj drv za zimo, saj ne morejo opraviti vsega sami. Mnogo je še, tovariši, mnogo je še treba vložiti truda v to zemljo, da bo zopet oživila. Kdo drug ji bo zopet daroval srce, če ne mi mladi...«

Mladi se zanimajo za računalništvo

Tudi takšnih primerov ni manjkalo

Uspehi, ki so jih dosegli brigadirji na področju interesnih dejavnosti, tudi niso zanemarljivi: 266 brigadirjev je zaključilo mladinsko politično šolo Edvarda Kardelja, 88 jih je končalo tečaj iz cestno-prometnih predpisov, 103 foto tečaj, tečaja iz prve pomoči se je udeležilo 73 brigadirjev. Še bi lahko naštevali najrazličnejše krožke (teh je bilo v vseh izmenah od 12 do 14). Omenimo naj samo to, da so bila športna srečanja brigadirjev z vojaki ali krajani Bovca in okolice vedno prisrčna. Po vseh teh podatkih se človek vpraša, ali so imeli sploh kaj prostega časa, da napišejo dnevnik, pismo ali pa morda pesem? Malo, zelo malo. A vendar dovolj, da so med njimi nastale vezi prijateljstva, pa skrite simpatije in tudi ljubezen. In iz ljubezni nastanejo tudi verzi, kot so tile:

U zoru
brigadirko moja,
budi te pjesma,
zove te himna tvoja-hej haj brigade.
U srcu, u koraku,
kunjemo se na vjernost TITU i partijskom
znaku.

U zoru, brigadirku moja,
u tvoje kose sunce utkače zrake.
U tvoje ruke snagu i plave oči,
i pjesmu taku dragu-hej haj brigade,
brigadirku moja...

Dovolj je bilo časa, da so se navezali na kraj in na ljudi. Vzniklo je na stotine in tisoče novih poznanstev. Med njimi samimi, med domačini in med krajani. Nepozabna so bila za brigadirje doživljanja v Starem selu, kjer so betonirali pot skozi vso vas, pa na Kneži, Planoti. Nešteto novih spoznanj so si brigadirji pridobili in vedno je bilo veselo ob njihovem prihodu. Ob slovesu pa tisoče objemov in stiskov, pa solze sreče in žalosti.

V enem od brigadirskih biltenov piše:
»Brigadirska pesem se razliva čez polja, čez gozdove. V mladih srcih se je naselilo nekaj novega — zadovoljstvo nad tem, da boš pomagal nekemu, ki mu je tvoja pomoč potrebna. Veselje, ker si med sebi enakimi, kjer lahko pozabiš vse skrbi in težave, drobne in tiste velike, ki si jih prinesel s seboj v brigado; strah pred žulji, pred razbolelimi rokami... Misli se vrtijo le okoli tega, kako boš zasadil prvi kramp v to skopo posoško zemljo, kako boš prenesel prve žulje. Nimaš časa misliti na dom, na bližnje, le ob prostih trenutkih ti misel poleti kot ptica nazaj tja, kjer so tvoji domači in tisti, ki jih imaš rad. Počasi tečejo dnevi, zlasti prvi, a kar naenkrat bomo morali narazen, vsak na drugi konec Slovenije in Jugoslavije. Tu se sklepajo nova poznanstva in prijateljstva in ta se bodo krepila ter razvijala potem le še v pismih, ki bodo počasi v letu in več nehala potovati sem ter tja. Čas nezadržno hiti in obrazi, ki si jih spoznal tu, v brigadi, bodo počasi začeli bledeti v tvojem spominu, v tvojem srcu. V njem bodo ostali samo še lepi trenutki, ki si jih preživel na zvezni delovni akciji »Posočje«.

Brigadirji prihajajo in odhajajo, spet prihajajo novi, polni so poleta. Od ranega jutra do poznega večera, ko jih brigadirska himna

»Hej haj brigade« zaziba v miren sen. Veseli in prešerni so, pa tudi hudomušni in nagajivi. Vsi pa so nosilci novega tukaj na Posočju in ne samo tukaj, temveč povsod po domovini. Tudi načrti dela za prihodnje leto so že pripravljeni, dela je še veliko in ljudje so se navadili brigadirjev. Pa tudi brigadirji so vzljubili ta košček domovine in radi bodo še prišli.

Nekega poletnega večera 1978. leta je ob tabornem ognju nastala pesem, ki je postala himna akcije »Posočje«:

Oj, POSOČJE i okolna sela
u tebe me sreča donela,
u tebi tri sedmice biti,
s tobom ču se uvijek ponositi.
U tebi sam prvi puta sada,
pozvala me voljena brigada.
Oj, POSOČJE, planine te krasi,
ti si mene pridobilo zase.
Planove češ moje ostvariti,
voleo bih stalno s tobom biti.
A brigada, koja me pozvala,
uvijek će joj zato biti hvala.
A sad zdravo krivudava cesto
i POSOČJE akcijaško mesto!

Naj ta preprosta pesem mladih src brigadirjev zaključí ta kratki sestavek o akciji »Posočje«. In s to pesmijo so povezani nešteti spomini, nepozabni trenutki, ki smo jih preživeli na akciji. Vstajanje, telovadba, pa delo na trasi, popoldne pa cela vrsta tečajev, športnih srečanj, zvečer brigadirski večeri, kulturni programi ob tabornem ognju, pa spet vstajanje, telovadba, trasa... Tako mine. Za mnoge veliko prehitro. Ko bodo tole prebirali, bodo brigadirski dnevi in z njimi tudi akcija »Posočje« za Ivana, Bojana, pa Vesno, Silva in Hasana le še lep ter prijeten spomin do naslednjega leta, ko se bodo morda spet srečali na kateri od številnih delovnih akcij.

Silvo Jaš

MPPŠ V MARIBORU

V Mariboru je od 7. do 9. 9. 1984 potekala mladinska poletna politična šola (MPPŠ), ki smo se je udeležili tudi mladi iz Železarne Ravne. Vsebinsko je bila sestavljena iz sekcij razprav, ki so potekale v dopoldanskem času, in iz plenarnih zasedanj, ki smo se jih udeleževali popoldne. Sekcijska zasedanja so potekala v dveh skupinah:

1. Frontnost kot organizacijski princip (predvsem ZSMS in njena vloga v političnem sistemu)

2. Frontnost kot vsebinski princip, ki je zajemal znanost, tehnološki razvoj, izobraževanje

- informiranje; mladinski klubi, samopomoč, mentorstvo;
- ekološka in mirovna gibanja
- financiranje ZSMS
- 25. maj in proslave, SLO in DS.

Plenarne seje so obravnavale:

- Jugoslavijo in njeno mesto v mednarodnem prostoru (predvsem trenutno situacijo in njeno alternativo razvoja)
- razvojne možnosti do leta 2000 in kaj lahko naredi ZSMS in mlada generacija
- uresničevanje stališč 11. kongresa ZSMS.

Na sekcijki razpravi o gibanju »znanost mladini« so bila poudarjena nekatera aktualna vprašanja o vlogi tega gibanja. Sekcijske diskusije so prikazale problematiko uvoza tuje strokovne literature, ki posredno prizadeva mlado generacijo, in opozorile na primanjkljaj domače literature, namenjene popularizaciji znanosti. Izpostavljen je bil vidik objektivno težjega organiziranja in izredne aktivnosti v okviru tega gibanja, saj gre pri tem za visoke materialne stroške, za potrebno skupinsko delo in zunanje sodelavce; sam mentor - učitelj je ob slabši povezavi šole z okoljem, z združenim delom prepuščen lastni iznajdljivosti pri reševanju problemov.

O delovanju mladinskih klubov, katerih število vedno bolj pada, so pa za ZSMS potrebni, so bile postavljene nekatere teze, ki naj bi pripomogle k obstoju teh klubov:

- predvsem je treba mladinsko kulturo obravnavati kot del celovite kulture
- zagotoviti bi bilo treba normalne pogoje za delo (financiranje, prostor...)
- vsak mladinski klub naj ima svoj žiro račun, člani naj bodo le mladinci in še nekateri (na primer: šola).

Brigadirji na Posočju so urejali tudi pašnike

Srečanje mladih različnih delovnih organizacij Jugoslavije v Zagrebu

O mladinskih delovnih akcijah (MDA) je bilo ugotovljeno, da se jih iz leta v leto udeležuje vedno manj mladincev. O tem, da so MDA potrebne, ni dvoma (vsaj tako zastavljene, kot so v Sloveniji), vendar pa je nujno potrebno odpraviti šepanje, ki se kaže v organiziranju, informiranju in pri pripravljanju mladih na MDA. Mladi v Jugoslaviji ne upoštevamo skupnega jezika pri rešitvi organizacijskih problemov, saj je na primer v drugih republikah princip organiziranja takšen, da lahko ustanovi MDA vsaka občinska konferenca ZSM, ne da bi se o tem v republiki vsaj dogovarjali in karkoli usklajevali. Ovire pri vključevanju v MDA predstavljajo šola, DO, pa tudi gospodarski trenutek, ko si morajo mnogi mladi z delom čez poletje zaslužiti potreben denar za življenje. Šele takrat, ko bo širša družba (dom, šola, okolje) spoznala, da je samo podpora na papirju premalo, se bo spremenil tudi odnos do dela in bodo MDA lahko zaživele.

Sekcijske diskusije in pregled uresničevanja sklepov 11. kongresa ZSMS so nam pokazale, kje mladinska organizacija pravzaprav je. Osnovna problema sta financiranje

in kadrovanje. Mladi se ne bomo mogli isto- vetiti z drugimi družbenopolitičnimi organi- zacijami tako dolgo, dokler ne bomo mogli pri svojem delu sami razpolagati z enako količino denarja kot druge DPO. Članov ZSM bo vedno manj, ZSMS bo ostala forumska organizacija z nekaj profesionalci, če bo mladinska organizacija še naprej v rokah tistih, ki ne znajo delati brez pomoči in nadzora nekoga nad seboj. Kot da bi se bali, da bomo s svežimi idejami spremenili družbeno življenje in ga obrnili na glavo.

Poleg sekcijskih razprav in plenarnih sej je bila MPPŠ tudi kulturno bogata. Spoznali smo delo mladih ustvarjalcev, ki so bili nagajeni z »zlati ptico«. Na voljo so nam bili: fotografska razstava, video diskoteka in koncert glasbene skupine SRP.

Če zaključim, bi lahko rekla, da so bile teme sekcijskih razprav temeljito izbrane in zato zanimive in da so bile diskusije zelo zrele. Če bodo vsa dognanja in sprejete teze padle v prave roke, potem se bo ZSMS rešila raz- potja, na katerem je sedaj.

Saša Meško
OO ZSMS DS KSZ

Financiranje občinskih konferenc ZSMS v Koroški regiji

Pripraviti gradivo, ki bi čimbolj celovito in vsestransko prikazalo problematiko finan- ciranja OK ZSMS v KOROŠKI REGIJI, je naloga, ki smo si jo zastavili na eni izmed sej sekretariata MS ZSMS za KOROŠKO.

Namen gradiva pa ni le v tem, da sprego- vorimo in seznanimo DPO in DPS v koroški regiji, temveč tudi v tem, da na osnovi raz- prav in ugotovitev sprejmemo konkretne ak- tivnosti za hitro in dolgoročno reševanje fi- nanciranja OK ZSMS v KOROŠKI REGIJI.

Ob ocenjevanju prisotnosti in vključevanju ZSMS v samoupravno in politično življenje v naši regiji v preteklem obdobju nismo za- dovoljni, kljub vsemu pa opazamo pozitivne premike. Vse več je vključevanja mladih v procese družbenega dogovarjanja, vključeva- nja v politični sistem socialističnega samo- upravljanja, pa vendar smo še daleč od tega, da bi lahko trdili, da smo prisotni mno- žično in neposredno, kot bi si želeli in kot bi bilo nujno za uresničevanje vloge ZSM. Vsi vemo in se zavedamo, da družbena uve- ljavitelj mladih kljub nekaterim posebnostim ni ločena od naprednega družbenega razvoja v celoti. Ustvarjalna vloga mladine se lahko uresničuje samo v pogojih in oblikah preo- brazbe temeljnih družbenih odnosov z izgra- jevanjem samoupravljanja, družbenih pogo- jev in razmer, v katerih delovni ljudje ob- vladata svoje delo. Ravno v uve- ljavljanju mladine pa se zrcali tudi stopnja uresničevanja humanistične in demokratične vsebine socializma.

Osnova idejnopolične in akcijske enotno- sti mlade generacije je v njenih skupnih življenjskih interesih, da se bori za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov, za vo- dilno vlogo delavskega razreda v družbi, za enakopravnost, bratstvo in enotnost narodov

in narodnosti, za krepitev neodvisne in ne- uvrščene politike. Ob vsem tem pa ne more- mo in ne smemo zanemariti izgrajevanja si- stema organiziranja mladine, ki bo omogo- čilo vsestransko izražanje in usmerjanje naj- raznovrstnejših interesov — ekonomskih, so- cialnih, političnih in drugih v socialistično smer. Vse oblike organiziranja mladine ima- jo velik pomen in funkcijo v povezovanju interesov mladine s širšimi interesi družbe, v njeni socialistični vzgoji in vključevanju v družbeno življenje.

Prav ob opredeljevanju nalog in možnosti ZSMS, da uresničuje svojo vlogo v politič- nem sistemu socialističnega samoupravljanja, je še kako pomembno med drugim tudi v osnovi urejeno FINANCIRANJE ZSMS, zato je že skrajni čas, da o tem spregovorimo, a ne na proračunski način, temveč o vpraša- njih zagotavljanja vsebine in možnosti za uresničevanje opredeljene vloge ZSMS.

Dejstvo je, da že nekaj let bolj ali manj glasno opozarjamo na zaskrbljujoč finančni položaj ZSMS, ki iz dneva v dan vse bolj in bolj omejuje delo OK ZSMS v regiji.

Omejevanje izdatkov za splošno in skupno porabo v zadnjih letih, posebej še v letu 1983, je izredno zaostriло tudi probleme de- lovanja organov OK ZSMS in izvajanje de- javnosti ZSMS. Relativno majhna sredstva, s katerimi so razpolagale naše štiri OK ZSMS v regiji, so se z dogovorjenimi povečanji proračunskih sredstev in z velikimi porasti materialnih stroškov že več kot prepolovila. Z drugimi besedami povedano smo proračun- ska sredstva, ki predstavljajo okrog 82 % vseh sredstev, s katerimi razpolagajo OK ZSMS, porabili ali pa jih bomo porabili iz- ključno za osebne dohodke 4 mladinskih profesionalcev in za OD ene in pol tehnične

sekretarke, nekaj dopisov, znamk, najemni- no prostorov, elektriko.

Iz tega sledi ugotovitev, da so z večjo stop- njo, kot so naraščala (padala) sredstva za de- javnost, naraščali v skladu z dogovori osebni dohodki zaposlenih v OK ZSMS v regiji in izdatki za materialne stroške. Vse to pa nas je v letošnjem letu pripeljalo do tega, da sko- rajda ne razpolagamo več s sredstvi za de- javnost (primer: pred 4 leti smo dali za pa- ket papirja okoli 95,00 din, danes 800,00 din, za prevoz brigadirjev okoli 17,00 din/km danes 65,00 din/km, za brigadirsko majico s tiskom 120,00 din, danes okrog 400,00 din, da ne omenjamo ogrevanja, elektrike, PTT storitve... Na račun tega smo krčili dejavnost, saj so se proračunska sredstva vsako leto po- večevala za povprečno 16 %).

Mimogrede bi omenili mizerno situacijo v OO ZSMS v OZD, KS in šolah, katerim v večini primerov ostaja le članarina in sred- stva, pridobljena z organizacijo delovnih ak- cij, plesov in drugih finančno pridobitniških akcij. Zavedamo se nujnosti amaterskega de- la, razvijanja prostovoljnosti, vendar ne ra- zumemo, da v osnovnih organizacijah ni de- narja za osnovno družboslovno literaturo, za organizacijo seminarjev, kaj šele za druge, prav tako pomembne zadeve, ki so nujne za razvijanje mlade generacije. Okvirni grobi podatki o tem, s kakšnimi sredstvi razpo- lažajo mladinske organizacije, so katastrofalni. Ob vsem tem si lahko postavimo vprašanje odgovornosti odgovornih.

Ni prvič, da smo si postavili vprašanje, kam nas bo to pripeljalo. Kaj lahko še storimo v svojih vrstah? Marsikaj, bo nekdo rekel, res je. Prvič lahko ukinemo profesionalce, toda kaj, ko njihovo število komaj dosega število strokovnih služb v eni izmed samoupravnih interesnih skupnosti, teh pa je seveda veliko več.

Lahko opustimo vso dejavnost, seminarje, akcije, lahko še več mladih, ki se kalijo v ZSM, prepustimo ulici, saj že zdaj za samo dejavnost ostaja letno približno 50,52 din na posameznega člana, vse ostalo pa so že vna- prej znani in razdeljeni stroški od najemni- ne do telefona, ogrevanja, elektrike...

Sredstva, ki jih posamezne DPS namenijo za delo OK ZSMS v SR Sloveniji, so od občine do občine različna. Odvisna so od ekonomske moči in razvitosti posameznega okolja, v nji- hovi višini pa se kaže tudi različno razume- vanje in vrednotenje dela mladinske organi- zacije. Višina sredstev v naši regiji ni odvi- sna od posameznih objektivnih kriterijev (šte- vilo mladih, število akcij, število OO ZSMS), ampak temeljijo na prej navedenem ter bolj ali manj uspešnem boju za sredstva v pretek- lih letih, predvsem pa razumevanje drugih. So primeri v SR Sloveniji, da celotna sred- stva za dejavnost OK ZSMS prispevajo DPS iz proračuna, pri nas le od 70—80 %.

Pri podatkih, s katerimi razpolagamo, bi se lahko vprašali, zakaj razpolaga OK ZSMS v občini, ki ima 4294 mladih, z okoli 1.188.000,00 din, druga, kjer jih je 3.700, pa z 2.230.000,00 din? Kje so razlogi za takšne raz- like? (Podobnih primerov lahko naštejemo še več). Takšne razlike so prej nesprejemljive s tega vidika, ker so temeljne naloge in ob- veznosti posameznih OK ZSMS enake.

5.613.000 din, s katerimi razpolagajo vse štiri OK ZSMS v koroški regiji, res niso majhna sredstva, a le na prvi pogled, dokler jih ne primerjamo z višinami nepremišljenih poslovnih odločitev, investicij s sredstvi, ki so potrebna za zdravljenje tam, kjer bi jih lahko z ustreznimi aktivnostmi preprečili.

Ni zanemariti tudi dejstva, da je v rep. organih DPO razen v ZSMS in ZZZ zaposle- nih večje število političnih in strokovnih kadrov. S premišljeno organizacijo dela bi lahko število zaposlenih omejili tudi na tem nivoju.

Predlagamo v razmišljanje tudi variantni predlog, da bi namesto sekretarjev oz. pred- sednikov reg. forumov uvedli koordinatore. Funkcijo koordinatorja pa bi za določeno obdobje opravljal profesionalce posamezne DPO v občini. S postopno deprofesionalizacijo ne le na regijskem, ampak tudi na republi- škem in zveznem nivoju bi lahko ogromna sredstva usmerili za družbenopolitično dejav- nost.

V razpravah, ki jih bomo vodili, moramo upoštevati dejstvo, da vsakršno nereševanje navedenih problemov lahko položaj še poslabša. Zato predlagamo, da je treba najti nov način financiranja OK ZSMS. Možna je uporaba enakega načina, kot je v veljavi za pravosodne organe. Sredstva za dejavnost OK ZSMS v občinah koroške regije se naj bi dodeljevala na podlagi kriterijev, ki bi veljali za regijo in republiko (naj navedemo nekatere):

- materialni stroški,
- sredstva za OD funkcionarjev in administrativnega kadra
- sredstva za dejavnost.

Posamezne kriterije pa bi bilo treba seveda natančno opredeliti in v njih predvideti dogovorjene višine za posamezne materialne stroške, OD, število zaposlenih, akcije in dejavnosti, ki se financirajo iz proračunov DPS.

Diferencirano pa bi se morali obravnavati potem tudi indeks za vsakoletno povečanje sredstev.

Ob vsem tem pa moramo upoštevati tudi reševanje problematike financiranja OO ZSMS v OZD, šolah in KS.

Miroslav Garb

MDA – mladost naše države

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

PROBLEMI ZARADI PROBLEMOM

Kljub odločilnemu vplivu mladinske organizacije v povojnih letih v organiziranju delovnih akcij drži, da so takratne splošne družbene in politične okoliščine jemale mladinski organizaciji »skrb«, da poišče objekte, h katerim bi pritegnila svoje članstvo. Odračje je namreč bilo takšno, da je bilo zelo lahko priti do odločitve, kje organizirati akcije, nadaljnje organizacijske in tehnične priprave pa je seveda prevzela organizacija mladih. V nadaljnjih fazah razvoja mladinskih delovnih akcij pa se je morala mladinska organizacija vse bolj ubadati s težavami, kako poiskati objekte, pri katerih bi sodelovala. Zlasti se je to odražalo v časih »velikih zatišij« in posebej v času razprav o tako imenovani rentabilnosti oziroma ekonomski upravičenosti mladinskih delovnih akcij. Takrat je morala organizacija mladih biti prave boje, da bi obvarovali idejo sodelovanja brigadirjev v gradnji velikih in pomembnih družbenih objektov. Očitno takšen nov položaj ni mogel zagotoviti kontinuiranega in zanesljivega razmaha brigadirskega gibanja, zaradi česar so se nujno zmanjšale možnosti za to, da bi veliko mladih sodelovalo pri graditvi posameznih objektov. Celo v času novega »booma« delovnih akcij (od začetka sedemdesetih let) lahko govorimo samo o povečanem številu »velikih« gradbišč, kvantitativno gledano, ne pa tudi o občutnejšem povečanju možnosti, da bi več mladih sodelovalo na njih. Razen častnih izjem, kot je graditev proge Beograd-Bar, drugega tira proge Samac-Sarajevo in nekaterih odsekov avtomobilske ceste »Bratstvo-enotnost« in morda še kakšne, delovne akcije iz tistega obdobja niso nudile možnosti, da bi se posamič »primerjale« s kakšno iz tistih slavnih časov, ki so že daleč za nami.

Podatek, da vse zvezne mladinske delovne akcije v letu 1982 po številu udeležencev niso dosegle števila brigadirjev, ki so gradili progo Brčko-Banovič, niti Doboj-Banja Luka — zlasti pa ne prvega tira proge Samac-Sarajevo, je kar dovolj. Današnje mladinske delovne akcije so vendarle v marsičem ali pa vsaj v večini primerov po objektih, ki jih gradijo ali pa po nalogah, ki jih tam opravljajo, več ali manj lokalne. S tem nikakor ne želimo zmanjševati vrednosti lokalnega pomena, marveč skušamo narediti samo primerjavo, ki se nam ne zdi neprijemljiva. Organizatorji mladinskih delovnih akcij so danes (to pa so mladinske organizacije), objektivno prisiljeni, da dalj časa iščejo možnosti za angažiranje mladinskega prostovoljnega dela, da poiščejo pota za samofinanciranje takšne dejavnosti, da zagotovijo vsaj minimalne startne razmere in s tem napravijo praktično iz delovnih akcij (ne samo po svoji volji) prave majhne tozde, ki bodo delovali po vseh načelih poslovanja takšnih organizacij. Izhajati moramo iz tega, da mora vzgojno-izobraževalna oblika, idejnopolitična investicija ustvarjati dohodek, in to takšen, ki se meri z ekonomskimi ali natančneje z golimi finančnimi merili. Takšne okoliščine so logičen izid prekinitev prakse, po kateri so delovne akcije nehale biti aktivnosti, ki

jih financira družba, saj so postale aktivnosti, ki se mora sama financirati... Če za hip pozabimo na ta organizacijsko-ekonomska dejstva, pridemo do vprašanja, kaj je sama mladinska organizacija dobivala in dobiva z organiziranjem delovnih akcij? Tu moramo stvari vsekakor meriti s političnimi merili. Ena bistvenih ugotovitev, zlasti če upoštevamo daljše obdobje obstoja mladinskih delovnih akcij, je v tem, da je bil ugled mladinske organizacije ne le med mladimi, marveč tudi v družbi nasploh večji in širši, ko so potekale velike akcije, pa da se je tako ali drugače zmanjševal, ko teh akcij ni bilo. Trditi bi lahko, da se je tudi sama organizacija znoraj krepila, ko je bila vržena v ogenj velikih odgovornosti, slabela pa je, ko takšnih odgovornosti ni mogla prevzemati. Če izhajamo iz preproste resnice, da samo velika dela porajajo velika imena, ni brez imena ugotovitev resnica, da v zvezi z delovnimi akcijami ni bilo več mogoče govoriti o mladinski organizaciji, marveč tudi o njenem članstvu oziroma širše o mladi generaciji...

(se nadaljuje)

S. J.

Težave in problemi mladih upov

V tem prispevku bi se rad poglobil v problematiko organiziranja javnih nastopov mladih glasbenih skupin in kantavtorjev na Koroškem. Kot ste lahko že večkrat brali v raznih prispevkih, na Koroškem deluje veliko mladih skupin, še več pa je kantavtorjev, ki pa nimajo velikih izgledov za nastop v javnosti. Pred dvema ali tremi leti je OK OO ZSMS Ravne na Koroškem ustanovila CKD (center za kulturno dejavnost mladih). Prve mesece so člani CKD svojo nalogo vzeli resno v roke. Organizirali so ples mladosti za 25. maj, na katerem je igrala skupina »Stratosfera« v plesni dvorani restavracije Merx. Obisk na tem plesu je bil velik in vzdušje je bilo dobro. Pol leta za tem so organizirali nastop z naslovom »Ravne predstavljajo«. Nastop je bil v Titovem domu. Na tem nastopu, ki je trajal malo več kot dve uri, je nastopalo veliko mladih skupin, še več pa kantavtorjev. Med njimi sta tudi nastopila že poznana Duo KORA. Vsak nastopajoči je zaigral tri do štiri pesmi. Predstava je bila dvakrat v istem dnevu, enkrat za osnovnošolsko mladino, drugič pa za vse, ki so si jo želeli ogledati. Dvorana je bila obkrajata polna in vzdušje med poslušalci dobro. Za to predstavo je bilo spet zatišje, čeprav je takrat CKD obljubil, da bodo šli z njo po celi koroški regiji, a ostali so le pri besedah. Čez dobrega pol leta so organizirali podoben nastop. Ta je bil na prostem, in to na rokometniškem igrišču na stadionu. V glavnem so bili isti nastopajoči, vendar bi jih bilo še več, če bi bila za ta nastop boljše re-

klama, tako pa večina ljudi zanj ni vedela in je bilo tudi poslušalcev manj. Na nastop so prišli tudi gostje iz Celja, in to skupina »Lokalna TV«, ki je izvajala novo zvrst glasbe »novi jazz«, s katerim je pa zbila že tako slabo vzdušje med gledalci. Med temi prireditvami pa je CKD organiziral tri plesne: dva s skupino F plus v dvorani ZB Sentjanž in en ples s skupino »Hazard« na Rimskem vrelcu v Kotljah. To so torej v glavnem vsi nastopi, katere je CKD organiziral.

Moje mnenje in mnenje vseh, ki se kakorkoli ukvarjajo z glasbo, je, da je CKD premalo delal na tem, da bi pomagal mladim skupinam na poti v javnost. Lahko bi organizirali več nastopov, kot je bil tisti v Titovem domu.

Drugi, še večji problem med mladimi ustvarjalci pa so dvorane za javne nastope in mladinske plesne. Pri vseh dvoranih so največji problem cene, ki so ponekod zelo visoke. Na Koroškem ima skoraj vsako malo večji kraj svojo dvorano. Na Prevaljah in v Črni imajo zelo lepi novi dvorani, ki pa sta na žalost zelo slabo izkoriščeni. Skoraj vsi vemo, da ima Družbeni dom Prevalje že vseskozi finančne težave. Nikoli ni denarja za renoviranje, nikoli pa tudi ni plesov v njem. Pred kratkim sta sicer bila dva plesa, toda še za tista dva so dvorano komaj dobili. Torej sedaj nastane vprašanje, zakaj dvorane ne dajo bolj na razpolago, kajti le tako bi dobili denar zanjo. Največ plesov in najbolj obiskani pa so v dvorani ZB Sentjanž. Toda kar natenkrat je organizacija ZB Sentjanž rekla: »Dosti je plesov, ne damo več dvorane!« Na vprašanje, zakaj je tako, so odgovorili, da so prišle pripombe starejših prebivalcev Sentjanža, češ da se dvorana uničuje, da se na plesih preveč popiva, kadi in pohujšuje mladina. Moje mnenje je, da sigurno mora vsak, ki je mladoleten, dobiti od staršev dovoljenje za ples, pa tudi denar mu morajo dati, da ima za vstopnino in za kakšno pivo; od tistega piva pa še ne bo pijan in počel kakršne koli neumnosti, da pa mladina kadi, nam je pa že dolgo jasno. Med drugimi pa ima dvorana ZB Sentjanž zelo visoko ceno, ki se vrti okoli 6.000 do 7.000 din za en ples. Če pa vračunamo še ogrevanje, pa nas pride dvorana okoli 10.000 din na noč, kar pa sploh ni malo, kajti takšne cene si skupina, v kateri je poprečna starost 18 let, ne more privoščiti, ker so odvisni od vstopnine. Mislim, da bi morali odgovorni ljudje na takšne stvari bolj trezno misliti, kajti dvorane nismo zgradili ne mi ne oni, ampak naši dedje. Zgradili so jo pa zato, da bi se ljudje v njej zabavali, se kulturno izobraževali in sproščali, ne pa da sedaj dvorana stoji prazna, propada pa prav tako, kot če bi bil v njej vsako soboto ples.

Kot sem že dejal, je na Koroškem dosti dvoran, vendar so skoraj povsod isti problemi. Kot vidite, imajo mladi upi zelo veliko problemov, na primer zelo velik problem je najti prostor za vaje ansambla in še druge stvari, ki jih ne bi našteval. Na koncu bi rad apeliral na vse, ki kakorkoli morete pomagati mladim ljudem, da to storite. Dajte jim možnost igrati na kakšnem boljšem plesu, saj je med njimi dosti dobrih, ki tudi igrajo narodno in zabavno glasbo, ne pa samo rock, kot jim vsi pripisujejo.

Vlado Paternuš

MODROST SUFIJEV

Vprašali so sufija Abuda:

»Kaj je bolje — biti mlad ali star?«

Odgovoril je:

»Biti star pomeni imeti manj časa pred seboj in več napak za seboj. Sami presodite, kaj je bolje.«

..

Ko sta se srečala modrec in sufi, je modrec dejal:

»Kar jaz vem, on vidi.«

Sufi je odvrnil:

»Kar jaz vidim, on ve.«

Obsežni načrti Družbenega standarda

POČITNIŠKI DOM NAJ NUDI VEČ

Dela pri spalnem traktu bodo pozimi nadaljevali, tako da bo lahko odprt do 27. 4. 1985. Morali pa bi prihodnje leto združiti sredstva za ureditev igrišč in parkirišč. Bivanje v starem domu bi posodobili z dodatnimi tuši, majhnimi bojlerji in WC. Želja in potreba pa je še veliko:

- zgraditi nadhod prek ceste na plažo, tam pa postaviti peskovnik za malčke in kiosk za žejne

- urediti pralnico (nov pralni stroj) in sončno ogrevanje

- avtoservis spremeniti v restavracijo z bifejem za nočno zabavno življenje, da bi bil v domu po 22. uri res mir

- z dograditvijo spalnega trakta (56 več postelj) bo restavracija še manjša kot zdaj, zato moramo v letih 1985—90 zgraditi primerno kuhinjo in pokrito restavracijo. S tem bomo lahko podaljšali tudi sezono.

STARI SAMSKI DOM POTREBUJE VRATARJA

V novem samskem domu je vratar, zato je v njem red, v starem ga kljub sklepu še ni, zato tudi reda ni. Moramo ga zagotoviti, samski dom pa tudi obnoviti. Prihodnje leto bo že nujno zamenjati okna in urediti fasado.

REORGANIZACIJA DRUŽBENE PREHRANE ZAHTEVA ZAPOS- LITEV 41 NOVIH DELAVK

S 1. 1. 1985 naj bi tozda Družbeni standard prevzel:

- vso prosto prodajo hrane v železarni

- pripravo in razdeljevanje hladnih malic

- prevzem in razdeljevanje toplih malic.

Nova organizacija bo zahtevala zaposlitev 41 novih delavk, z njo bi uredili tudi dietno prehrano, v kombinaciji s počitniško prakso v glavni sezoni pa v počitniškem domu prišli do kvalitetnejšega kadra.

Če bo nova organizacija sprejeta, moramo tudi kupiti jedilni pribor, krožnike, kozarce, skodelice itn. in kupiti nov avto za prevoz hrane.

Ker sklep delavskega sveta, da je ob določitvi cene malice treba določiti tudi, kdo bo pokrival stroške malice, ni uresničen, bo po predvidevanjih nepokrita razlika do 1,4 milijarde. Ker pa ni realiziran niti sklep o pokrivanju razlik med dejansko in v železarni dogovorjeno ceno za letovanje, bo tu manjkala dodatna stara milijarda. — To je treba urediti do konca leta.

IVARČKO IN OŠVEN

Udarniško smo že veliko naredili na Ivarčkom in še hitimo. Prihodnje leto bo treba urediti plitvi del jezera z obalo za otroke in starejše, ob prehodu k mini-golfu pa betonsko plesišče. — Prišlo bo prav za 1. maj pa tudi sicer.

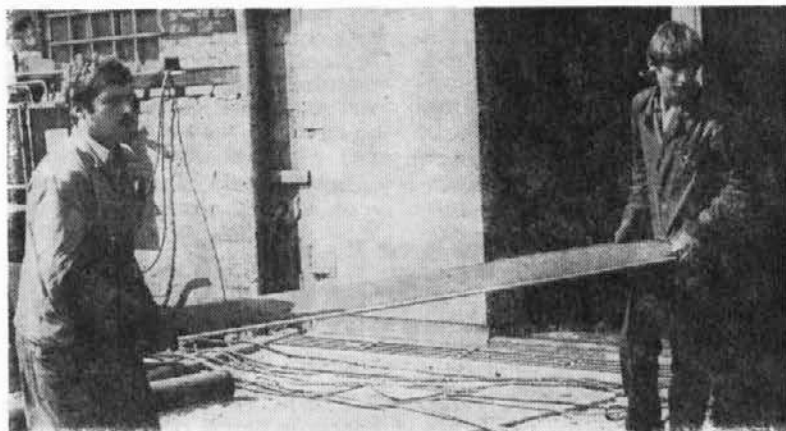
Dogovori za nabavo dvosedežnice tečejo, treba pa bo prav tako zagotoviti sredstva v obdobju 1985—90, da se uredi sedežnica Ivarčko—Ošven pa rekreativna in tekmovalna smučarska proga. Brez ceste in parkirišč ne bo šlo. Če pa bomo Ivarčko pozimi uporabljali še za druge zimske športe, bo treba misliti tudi na pokrito restavracijo in prenočišča — z novogradnjo ali pridobitvijo Smučarske koče.

Ob cesti Ivarčko—Rimski vrelci bi lahko uredili kamp, razmislili pa tudi o kakršnikoli vključitvi Rimskega vrelca v sklop tega rekreacijskega kompleksa.

OSEMSTEZNO KEGLJIŠČE BO VELIKA PRIDOBITEV

Obratovati naj bi začelo ta mesec in bo zanesljivo dobro izkoriščeno. Treba pa bo na DTK povečati garderobe, število tušev in sanitarij. Zunanja asfaltna igrišča naj bi bila prav tako končana oktobra.

Želje in potrebe so tu še velike: 50-metrski bazen z ogrevano vo-

Vsak na enem koncu

do, obnova stadiona, zgraditev trimskega kabineta, ureditev smučišča na Poseki za nočno smučanje.

Veliko smo na področju družbenega standarda že naredili in zgradili, veliko pa nas še čaka. Načrti so obsežni in lepi, pa tudi

dragi. Zato se moramo odločiti, kaj je bolj nujno, kaj manj, kaj je treba narediti v prihodnjem letu, kaj kasneje, pač glede na to, kaj v tem težkem času lahko sfinanciramo.

(Vir: poročilo tozda Družbeni standard)

TAJEC V ŽELEZARNI

Majhna drugačnost poletja v železarni je bil med množico nas tisočev Tajec Mr. Ehawalit Thavornsin. Prišel je v okviru mednarodne izmenjave študentov tehnične smeri, po priporočilu njegove šole, zato da bi bil doma z novimi izkušnjami še bolj koristen.

Da je od drugod, se je pri srečanju videlo že na prvi pogled, toda 25 let, pa že učiteljsko službo in leto do magistrerja bi mu težko prisodil. Toda v resnici je fant končal njihovo sedemletno osnovno šolo, triletno srednjo, tako imenovano »sekundarko«, in nato sedemletno tehnično. Zdaj na tej šoli predava strojništvo, vsak dan od 8. do 16. ure, potem pa še pozno v noč študira za magistrerij.

Pri nas je delal v konstrukcijskem oddelku tozda RPT pri Juriju Pratkanarju. Risal je stroje in njihove dele, pridno, ves šit tih za svojo desko. »V začetku sem imel veliko domotožje, potem pa sem spoznal prijatelje, ki me popoldne peljejo marsikam. Tako so mi pokazali knjižnico, muzej, cerkev, to soboto grem na Uršljo goro. Moja najboljša prijatelja sta »Sanny« in »Danny«, ki mi pomagata, da ne mislim toliko na domovino.«

Ehawalitova domovina je Tajska. Leži v Indokini ob Tajskem zalivu, ob Burmi, Laosu in Kambodži. Velika je nekaj takega kot naša država, v njej živi 33 milijonov ljudi, največ Tajcev, in je neuvrščena. Ehawalit je doma v Bangkoku, v glavnem mestu, v hrupnem betonu, »kjer je vse drugače kot tu na Koroškem, kjer so gore in je lepo.«

»Vse« drugače, kaj je še to? Že podnebje. Tam je tropsko, ki je vroče in vlažno, najhladnejše do 15 °C. »Pri vas so zime mrzle, tudi do -20 °C,« je začuden in priznava, da mu je kljub poletju hladno. Drugačen je naš delovni čas kot njihov. Tam se povsod začne ob osmih in traja do štirih popoldne, zato so bile naše

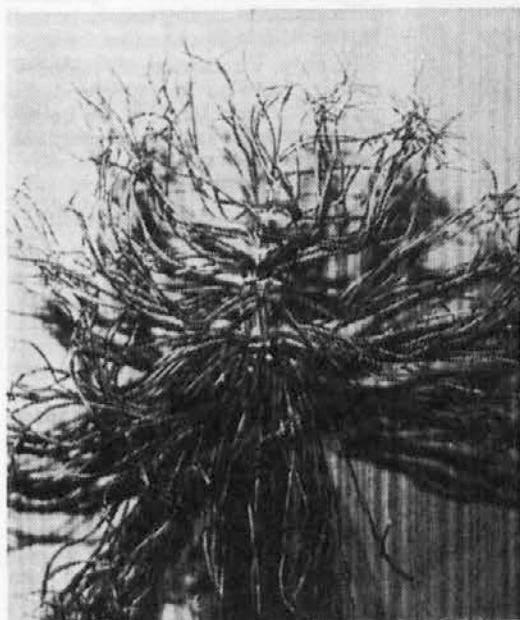
jutranje ure zanj zgodnje, a se je navadil. Navadil se je tudi naše drugačne hrane in postal z njo nadvse zadovoljen, posebej z mesom in krompirjem. Manj občutne, a vseeno dovolj zaznavne so bile zanj razlike v družbeni ureditvi njihove in naše države. »Mi imamo kralja in

Ehawalit Thavornsin

še velik prepad med revnimi in bogatimi.« Za naše samoupravljanje in Tita je slišal v srednji šoli, kaj več ne ve, tudi zanima se ne. Sicer je hodil na naše sesanke, a kaj, ko ni ničesar razumel.

22. septembra je Tajec iz naše železarne šel domov. Preživel je tukaj tri mesece, dopoldne v glavnem za risalno desko in »včasih so me popeljali po železarni«, popoldne v Hotelu Merx na Četovju s pisanjem pism domov, beleženjem vtisov in večkrat s prijatelji. Zelo je bil vesel, da se je lahko vrnil. S seboj je odnesel »veliko novega znanja in lepih misli na prijate-

Kabel »cveti«

lje. »Rad sem bil tukaj, rad se tudi vračam z novimi izkušnjami, ki jih bom uporabil predvsem pri učiteljevanju.« V prihodnje, po magistreriju, bo tudi še učil, enkrat, pa pravi, da bo tudi še prišel k nam. Toda to

bo potem, zdaj se je vrnil k svojemu dekletu, staršem, trem bratom in štirim sestram, nogometnim kolegam — od novih k starim prijateljem.

Helena Merkač

Po Mežiški dolini

KS PREVALJE-POLJE IN TRG

Na pobudo krajevnih konferenc SZDL Prevalje-Polje in Trg je bila septembra v Druženem domu na Prevaljah javna razprava o problemih teh dveh krajevnih skupnosti. Udeležilo se je lepo število krajanov, predstavniki občine, stanovanjsko-komunalnega podjetja in delovnih organizacij v KS z namenom, da bi se o problematiki skupno pogovorili uporabniki in izvajalci.

Krajanji so imeli največ vprašanj s komunalnega področja: o obvoznici skozi Prevalje, nanašajo na glavno cesto, ureditvi hudourniškega potoka Flis in kanalizacije, o asfaltiranju nekaterih cest, plinovodu za individualne hiše itd. Veliko pripomb je bilo na novo ustanovljeno stanovanjsko-komunalno podjetje, ker je pač njegova dejavnost povezana z vsakim krajanom. Odgovori izvajalcev na vprašanja in pripombe so bili temeljiti, a malo obetajoči, saj se povsod zatika pri finančnih sredstvih. Za temeljitejšo predstavbo so izvajalci s številkami razlagali, kako dotekajo sredstva, koliko jih gre za redno vzdrževanje, koliko za investicije itd. Tako so se krajanji seznanili tudi s to problematiko in povsem laže doumeli in upravičili nerealizirane plane, niso pa mogli upravičiti ležernosti, ki se po mnenju mnogih krepki pri izvajalcih. Nazoren primer za to trditev je nerazumljivo vedenje strokovnih služb ob načrtovanju plinovoda za individualne hiše v

KS Polje. Vprašanja krajanov iz ankete in javne razprave v zvezi s tem je KS posredovala ustreznim službam, a odgovorov ni. Čas je vse prehitel, pa čeprav bi bili odgovori na ta vprašanja nujni, saj ima veliko krajanov zaradi visoke samoudeležbe do plinovoda odklonilno mnenje in bi mogoče strokovna informacija vplivala na pozitivne odločitve posameznikov. Za Polje in Spodnji kraj, kjer zdaj vsaka hiša kuri po svoje, in je ozračje zelo onesnaženo, je to pomembno. Zdjaj je zadnji sklep SKIS, da naj bi letos, ko bodo na plinovod priključili dva nova bloka, priključili tudi nekaj individualnih hiš in za njih izračunali stroške ogrevanja s plinom, kar bo prvi tovrstni poskus v Mežiški dolini. Če bodo rezultati sprejemljivi, bodo drugo leto v KS Polje položili sekundarni plinovod po načrtu za vse Prevalje.

Sodeč po udeležbi in po dinamičnem razpravljanju bi kazalo z javnimi razpravami takšne vrste nadaljevati tudi v prihodnje. Učinek se mora sčasoma zagotovo pokazati tudi v intenzivnejšem delu izvajalcev, čeprav še zmeraj v okviru finančnih možnosti.

KS HOLMEC

Zelo neprijetna je bila za ljudi KS Holmec novica s sestanka predstavnikov SKIS in KS, da letos še ne bodo dobili vodovoda od smetne jame do mejnega prehoda. Ni namreč dovolj denarja, saj vsi podpisniki še niso podpisali pogodbe o sovlaganju. SKIS je sicer hotela še pred letošnjo

zimo položiti cevi za vodo iz mežiškega Šumca, a je potem le prevagalo mnenje KS, da naj se vsa dela (tudi gradnja črpalnice in vodnega hrama) opravijo naenkrat. Po obljubi SKIS naj bi tako začeli graditi vodovod aprila drugo leto, končali pa julija, do takrat pa dobili sovlagatelje. Tako dolgo bodo morali potrpeti še tudi ljudje, čeprav že zdaj zaradi hude onesnaženosti vode ne morejo piti, marsikje pa zaradi nizkega pritiska tudi priti s strojem ne.

Iz letošnjega plana SKIS je za KS Holmec izpadla tudi cesta Draksler—Oberov križ, pa čeprav je že šest let planirana.

Ureditev spominskega parka na Poljani se ljudi KS Holmec še posebno tiče, ker je Poljana v tej KS. Večina se ne strinja s tako široko zasnovo ureditve. Najbolj se bojijo selitve stanovalcev iz Hrastove hiše, ki naj bi postala muzej.

KS STROJNSKA REKA

Ta KS je bila v Mežiški dolini edina, ki do zdaj ni imela svojega kulturnega društva, a vseeno za tako majhno KS kulturno dovolj bogato življenje. Tako je bila ustanovitev društva v septembru le formalnost, nujna za korak s časom.

Ustanovni občni zbor je pokazal, da so ljudje v tej KS resnično za kulturo. Prišli so vsi vabljeni, krona zboru pa je bilo na koncu petje, »že prva vaja pevskega zbora«, ki naj bi ga v okviru društva ustanovili, če se bo našel pevovodja. Pevcev je v KS veliko, priznanih pri Šentaneljskih pavrih, pri Vresu. Poti na vaje so dolge, in če bi bil kak zbor bliže, doma, bi zagotovo pritegnil. Tako je glavna prihodnja naloga pevske sekcije v okviru novega društva iskanje pevovodje. Druge sekcije bodo delale po že ustaljenih programih. Dramska skupina bo naštudirala predstavo ali dve, recitacijska bo skrbela za proslave, plesna namerava pripraviti samostojni nastop.

Ob teh načrtih pa v reški kulturi ostaja še eno odprto vprašanje — knjižnica. V matični Stu-

dijski knjižnici že dolgo opozarjajo, da je »predsoba« mladinskega doma za knjižne police neustrezna in da je izposoja slaba kljub novim ljudem, ki se selijo v Reko. Zato je kulturno društvo na ustanovnem občnem zboru sklenilo, da bo treba »vprašanje knjižnice« rešiti. Najbrž se bo prostorsko dalo v okviru sanacije mladinskega doma, ki jo skupno načrtujeta OO ZSMS in KS Strojnska Reka, za dobro delo je upanje, ker je mladina pred kratkim izvolila novi knjižničarki, za večjo izposajo pa bo treba malo propagande.

Tako ima kultura v KS Strojnska Reka za v prihodnje polne roke dela, tudi v času, ko se bodo na občinski ravni pripravljali dokumenti za uradno registracijo društva.

KS KOTLJE

Tudi Kotlje so v vrsti več drugih krajevnih skupnosti ustanovile svoje turistično društvo. Ljudje se vanj zelo radi včlanjujejo, in kot kaže, bo zelo množično. Propagandna akcija je bila dobra. Uspela je že tudi prva akcija društva — izlet v neznanu.

V tej KS SKIS uresničuje plan za letos. Ob cesti skozi naselje so Kotljičji dobili pločnik. Iz prejšnjega samoprispevka je bil poleti dograjen tudi prizidek h kulturnemu domu.

Pred zadnjo oktobrsko nedeljo, ko bodo Kotljičji proslavili svoj krajevni praznik, še tečejo intenzivne priprave nanj. Letos bodo prvič na ta dan svojim krajanom za dolgoletno delo podelili priznanja.

KS MEŽICA

Zdjaj sredi oktobra so v Mežici že najbrž odprli internat rudniškega šolskega centra. Gotov je bil že septembra, čakati je bilo treba le še na pohištvo. Vsa gradbena dela so izvedli v roku do 15. avgusta, zato so načrtovali, da ga bodo lahko odprli s šolskim letom, a žal se je zavlekle zaradi opreme, nekaj časa pa je vzelo tudi odpravljanje napak po tehničnem pregledu. Spremeniti je bilo treba tudi način ogrevanja, saj je bil načrtovan s plinom, zdaj pa bo z oljem.

Internat je grajen po vseh predpisih republiške izobraževalne skupnosti. V sobah — spalnicah bodo po trije dijaki, v hiši je tudi jedilnica, mladinska soba itd.

Letos je v internatu 23 učencev, za drugo leto pa načrtujejo, da bo zasedenih vseh 70 mest. Če bo dijakov rudniškega centra premalo, bodo v tem domu lahko tudi dijaki ravske srednje šole.

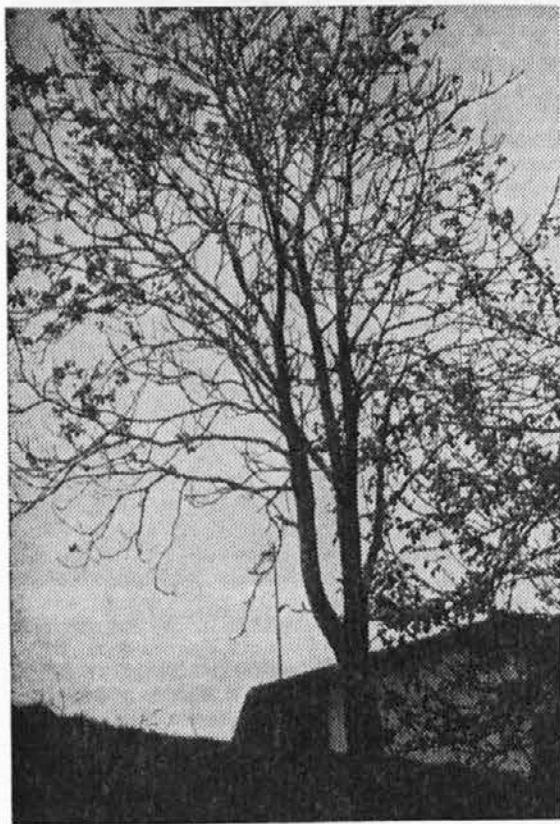
(Vir: informacije predstavnikov KS in mežiškega rudnika)

KS JAVORNIK-ŠANCE

Na Javorniku so končno z večletno zamudo — ne glede na gradbeni rok, ampak glede na potrebe krajanov — le odprli vrtec in jasli in s tem v glavnem rešili problem otroškega varstva. Sicer pa javorniško naselje še ni v celoti urejeno, ponekod manjka cestna razsvetljava in tudi vseh nasadov in otroških igrišč še ni. Predvsem pa Javorničane jezi, ker Gradis in stanovanjska skupnost ne odpravita gradbenih napak, ki

Javornik — Šance

Zadnje listje

povzročajo zamakanje vrhnjih stanovanj in odpadanje ploščic, v stanovanjih nekaterih blokov tudi ogrevanje ni zadostno.

Javorniško delegacijo, ki pri samoupravnih stanovanjski skupnosti vztrajno zahteva odgovore na svoja vprašanja in odpravo napak, so nekateri že začeli postrani gledati, vodstvo krajevnne skupnosti pa jo podpira, saj zastopa mnenje večine, in meni, da je že

skrajni čas, da Javornik nehamo obravnavati kot nedograjeno naselje. Treba ga je komunalno urediti in ozeleniti, da bo okolje prijetnejše.

Konec septembra se je iztek rok za izdelavo idejnega projekta za telefonsko napeljavo na Sancah, kar daje upanje, da bodo končno tudi v tem delu krajevnne skupnosti dobili telefone.

M. P.

SOS ZA OKOLJE

Pred dnevi je na uredništvo Informativnega fužinarja poklicala ravnateljica osnovne šole Koroški jeklarji: »V resnih skrbih sem za okolico naše šole. Pridite in storite kaj, da ne bo šlo vse po zlu.«

Kaj lahko na uredništvu tovarniškega časopisa naredimo za kosček sveta, ki se podira (ali pa še ravno ne)? No, lahko gremo, popišemo stanje, razmišljamo in, kolikor smo tamkajšnji krajan — jaz (toliko, da ne rečem žal) — sem, tudi predlagamo rešitve, ki jih pristojni sprejmejo ali pa tudi ne. Za kaj pravzaprav gre?

Še ne do kraja zgrajeno naselje Javornik je pred nekaj leti dobilo lepo novo šolo, imenovano COS Koroški jeklarji. Okoli nje so zasadili okrasno grmičevje in posejali trate, v bližini pa so še športna in otroška igrišča (nekaj jih doslej še ni). Vse to ni posebej ograjeno in pod ključem, ampak odprto in na razpolago krajanom, prav tako tudi telovadnica in še nekateri prostori v notranjosti šole.

Ravnateljico, voditeljico šolske zadruge in druge učitelje skrbi, ker krajan — otroci in odrasli — nimajo nobenega odnosa do te skupne lastnine in do svojega življenjskega okolja. Spomladi lomijo cvetje z grmičevja, da je oskub-

krožka, »da je vse to, kar imamo, sad dela in truda njihovih staršev. Pa kaj malo pomaga. Če niti oni sami nimajo pravega odnosa do teh skupnih stvari, kako ga bodo privzgojili otrokom? In kako bomo mi vcepili otrokom spoštovanje do družbene lastnine, če ne vidijo zgleda odraslih?!«

V tem je torej problem. Kako doseči, da bodo ljudje nekaj dali na to, kar v kraju imamo, da se bodo začeli zavedati, da je to stvar vseh, namenjeno prijetnejšemu bivanju tudi zunaj doma, in da če uničujemo nasade in naprave na igriščih, uničujemo lastno bivalno okolje.

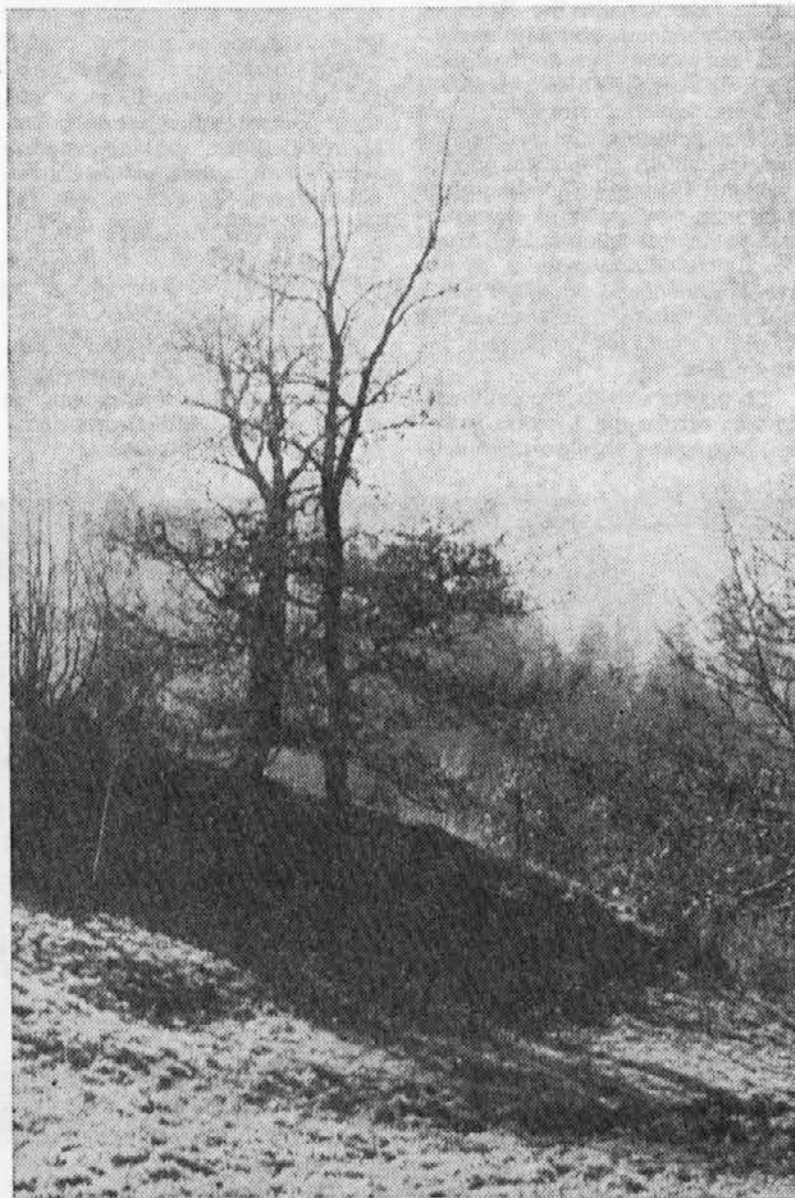
»Nekaj se pa v zadnjem času je spremenilo,« je v vsem dogajanju le našla svetlo luč Kamnikova, »odkar imamo cvetličarski in vrtnarski krožek, so prostori v šoli veliko bolj zeleni kot prej. Otroci, ki sami posadijo in negujejo cvetlice, jih tudi varujejo, da jih drugi ne uničijo. Povsem jim ne uspe, predvsem zunaj šole ne, a njihovo delo in prizadevanje se vendarle že pozna.«

Morda je tu ključ za rešitev problema. Najprej bi morali najti nekoga, ki bi se zavzel za stvar. Ta bi moral poskrbeti, da bi naselje Javornik dokončno uredili. Zdaj ko je zgrajen vrtec, ni več

razloga, da ne bi zravnali še vzhodne strani naselja in postavili otroška igrišča in zasadili nasade še tam, kjer bi naj bili po načrtih. Ampak k urejanju okolja bi ta »nekdo«, kolikor še ni prepozno, moral pritegniti krajan, da bi čutili, da je to njihovo. Morda bi potem naprave in nasade varovali tako kot šolski cvetličarji. Več bi jih pri urejanju sodelovalo, manj bi bilo nasprotnikov lepega okolja in manj moči bi imeli.

Sicer pa se nam ni treba samo spraševati in domnevati. Pojdimo pogledat v Črno, kjer ljudje sami skrbijo za svoj kraj, in vprašajmo njih, kako so to dosegli. Če pa mislimo, da je tam preveč zasebnikov in starih krajanov, Javornik pa je povsem »družbeno« naselje, gremo npr. v Novo Gorico, ki je tudi mlado in menda zelo urejeno mesto. Brez tega ogledovanja in spraševanja pa vemo, da marsikje ustanavljajo turistična, hortikulturna in olepševalna društva. Morda bi kazalo kaj takega ustanoviti tudi pri nas, pa bi potem organizirali tekmovanje v olepševanju namesto v uničevanju okolja. Saj nekaj ljudi, zavzetih za lepoto kraja, vendarle imamo, mar ne?

Mojca Potočnik

Senčne črte

ZDRAVJE

NOVOSTI V PREHRANI DOJENČKA

Morda boste rekli, da to že veste, da s tem ni vredno izgubljati besed in časa. Že res, da v prehrani dojenčka ni bistvenih sprememb, vendar so nova spoznanja prehranskih strokovnjakov vseeno narekovala nekaj novosti v režimu prehrane, ki pa so lahko bistvene za kasnejše zdravje.

Dobili ste dojenčka, povečanje družine vas je razveselilo, vendar ste se znašli tudi pred problemi vsakdanje nege in prehrane, še zlasti tedaj, če je to vaš prvorojenec. Materino mleko, torej dojenje, je daleč najboljši način prehrane dojenčka, vsaj v prvi polovici prvega leta. Le redke so matere, ki res ne morejo dojiti svojega otroka. To nam dovolj zgovorno dokazujejo primeri iz polpretekle dobe, ko so matere dojile otroke celo v koncentracijskih taboriščih, v vojaških bolnišnicah in partizanskih porodnišnicah ali kasneje na osvobojenem ozemlju. To dokazujejo tudi vsi primitivni narodi. Treba je le zares hoteti in se potruditi, zlasti v prvih tednih, ko se mati in otrok šele navajata in spoznavata, in se dojenje šele vzpostavlja. Ravno v tem prehodnem obdobju naredimo največkrat usodno napako, kajti že ob najmanjšem dvomu o zadostni količini mleka po navadi vržemo »puško v koruzo«, sežemo po steklenički, z dojenjem pa prenehamo. Pri tem igra veliko vlogo tudi ožja okolica, zlasti stara mama po tej ali oni plati ali druga sorodnica. Mlada mamica si namreč vsak otrokov jok razlaga kot znak lakote. Šele sčasoma loči pravi »lačni jok« od drugih načinov joka.

Ob prvem obisku v posvetovalnici za otroke (po 3. tednu starosti) čestokrat z obžalovanjem ugo-

tovimo, da mlada mamica ne doji več, čeprav so ji v porodnišnici dali o tem kup napotkov in praktičnih nasvetov, čeprav ji je o dojenju govorila sestra v materinski šoli in patronažna sestra ob obisku na domu. Kaj torej sedaj? Zapravili smo enkratno priložnost, da bi svojemu otroku dali na življenjsko pot s seboj najboljšo doto. Z materinim mlekom bi namreč pil še celo vrsto obrambnih snovi, ki podpirajo in jačajo njegove obrambne sposobnosti proti boleznim. Materino mleko je najbolje prilagojeno njegovim prebavnim sposobnostim, ima vedno pravo temperaturo in je brez klic, na razpolago ob vsaki uri dneva ali noči.

Prebavne sposobnosti dojenčka se razvijajo šele postopoma, zato je prav v zgodnjem obdobju še posebno občutljiv na napake v prehrani. Njemu »tuje« beljakovine in druge molekule namreč zlahka prehajajo skozi celice črevesja v kri in tam povzročajo zgodnje preobčutljivostne reakcije (alergične reakcije). Novejša spoznanja govorijo celo o tem, da je nepravilna prehrana dojenčka kriva za obolenje tudi drugih organskih sistemov. Anglosaksonski avtorji so ugotovili, da so številna obolenja dihal pri dojenčku, ki ni bil dojen, vsaj posredno v zvezi s tem, kakor tudi alergične manifestacije na koži in celo kasnejše bolezni srca in ožilja (hipertonija), če je za to že prisotna dedna nagnjenost v družini.

Kaj torej storiti?

Če nam dojenje resnično ne gre, se bomo odločili za spremembo prehrane, vendar šele potem, ko smo se tudi s tehtnico prepričali, da otrok ni pridobil na teži.

Mlečni pripravki (adaptirana mleka) so skoraj vsi iz kravjega mleka, podobni sestavi materinega mleka, vendar nimajo v celoti vseh njegovih lastnosti. Po kvaliteti se uvrščajo takoj za materinim mlekom. Priporočamo humano I in humano II, bebiron S 26 in S 75. Če le-teh ni na tržišču, posezite po mleku v prahu »pomurka«. Podrobna navodila za pripravo so na ovitku.

Navadnega, konzumnega (trgovinskega) mleka za prehrano dojenčka ne priporočamo, predvsem zato, ker je preveč posneto in ni dovolj pasterizirano (razkuženo), saj se nam večkrat celo skisa.

Tudi druge dodatke (sadni sok, sadno-zelenjavne kaše, meso in rumenjaki) uvajamo v prehrano dojenčka kasneje ravno zaradi možnosti zgodnje alergične reakcije.

Prehrana ima torej pri ohranitvi zdravja vašega dojenčka zelo pomembno vlogo, zato ni vseeno, kako ga boste hranili. Če mu hočete le dobro, prisluhnite in upoštevajte nove napotke! Vsa na-

Sočni sadeži

daljnja ustna in pisna navodila boste dobili ob obisku v posvetovalnici za otroke.

Vaša otroška zdravnica
Božena Čretnik

KULTURA

JESENSKI OBETI

Pomembna novost v kulturnem dogajanju na Ravnah je letos **gledališki abonma**, ki se bo pričel 26. oktobra s predstavo Duška Kovačevića *Balkanski špijon*. V okviru Borštnikovega srečanja jo bo igralo mariborsko gledališče. Nato bo v Titovem domu vsak mesec po ena abonmajska predstava.

Za otroke bo ZKO zopet — kakor že lani — organizirala **sobotne matineeje**. Vsakih 14 dni se bodo ob sobatah dopoldne vrstile lutkovne, gledališke in morda tudi filmske predstave za otroke. Ne vemo še, kdaj bo na sporedu prva matineja, vendar pa so otroci svoj

prvi kulturni zalogaj v letošnji jeseni že dobili, in to v tednu otroka (od 28. septembra do 7. oktobra), ko so v vrstici igrala ravenke lutkarice Mojca Pokrajculjo, v krajevnih skupnostih pa mežiške Hišo tete Barbare.

Koroško glasbeno jesen pripravljajo ZKO štirih koroških občin skupaj. Na Ravnah je že bil (12. oktobra) mladinski koncert pianista Janka Šetince in violinista Igorja Ozima, večerni koncert pa sta imela glasbena umetnika v Slovenj Gradcu.

Mira Omerzel-Terlep in Matija Terlep bosta letos nastopila z ljudskimi glasbami le v občinah Slovenj Gradec, Radlje in Dravograd, ker sta na Ravnah gostovala že lani.

V novembru bodo ljubitelji glasbe na Ravnah lahko poslušali Collegium musicum s solistko Irno Grafenauer, zatem pa še pianista Marka Letonja.

Decembra se bosta izmenjala ravenki (v Slovenj Gradcu) in Slovenjgraški pihalni orkester (nastopil bo v Črni).

Vse koroške občine že nekaj časa skrbijo tudi za kulturne nastope v domu starostnikov v Črnečah. Tako so morda ti še najbolj na tekočem s kulturnimi dogajanji na Koroškem.

O načrtih posameznih društev za zdaj še ne vemo veliko, tajnik Alojz Pikalo pa upa, da si bodo le želela sodelovati na **kulturnem koledarju** in bodo sporočala datume prireditev Zvezi kulturnih organizacij vsaj do dvajsetega v mesecu za naslednji mesec, da jih bodo na koledarju še lahko upoštevali.

Tudi brez koledarja že vemo, da **Koroška osrednja knjižnica dr. Franc Sušnik** letošnjo jesen praznuje 35-letnico obstoja in nena-domestljivega kulturnega poslanstva, zato se bo v mesecu knjige (15. okt. — 15. nov.) zvrstilo več prireditev, med njimi podelitev

»Mamice«

35 LET ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

Njen uradni naziv je seveda mnogo daljši, kakršni so pač uradni nazivi v našem času. Med ljudmi pa velja celo še krajši — samo »študijska«.

Ustanovljena je bila z odlokom takratnega OLO Dravograd 3. 3. 1949. Prve knjige je dobila od gimnazije, pa nemške iz javnih knjižnic v okraju (precej kompletov starih klasikov), druge s posredovanjem NUK, z darovi in tudi že z lastnimi nakupi.

Zamislil in vodil jo je dr. Franc Sušnik, prva knjižničarka je bila iz prvega rodu ravnstvarstev — Marija Osojnik-Suhodolčanova; leto kasneje se ji je pridružil Franci Paradiž, partizan, kulturnik, tuberan.

V ravnstvarstvu je bilo takrat precej drugače kot danes: v sedanjih bralnicih in salonih so bili razredi in zbornice, v obeh vogalih kamrah in na podstrešju profesorska stanovanja. Dopoldne smo bili v razredih dijaki, popoldne smo se vanje vračali kot bralci. Šele ko so se prvi razredi jeseni 1952 preselili v novo gimnazijo, je študijska dobila potrebni mir in prostor za rast.

S pomočjo železarne so obnovili prostore, dobili novo opremo, obogatili knjižno zalogo, sredi 50 let povečali število knjižničarjev na tri, da je lahko knjižnica stregla od jutra do večera.

Iz tiste dobe je neizbrisna podoba poprečnega zimskega popoldneva na gradu: v veliki bralnici s knjigami v rokah na tleh prvo in drugošolčki, za mizami starejši, v mali bralnici višješolci in študenti, tudi odrasli vmes.

Študijska je rasla in širila naloge po potrebah časa. Ob trajnih nalogah — zbirati, hraniti, obdelovati gradivo in ga dajati v uporabo — je navzven širila sodelovanje z zamejsko Koroško in z ljudskimi knjižnicami v občini, navznoter pa je ustanavljala in urejala študijski, časopisni in družboslovni oddelek, rokopisno in fotografsko zbirko. Ves čas je odpirala vrata delavcem in kmetom; Blaž Mavrel s svojim nahrbtnikom »bukel« in delavci, ki so prišli po besedo in knjigo k dr. Sušniku, niso nikoli omogočali kakega nadiha elitništva. To je bilo vedno le na ponudo vsem skozi knjižno bogastvo.

Tako so seveda dela in naloge daleč prerasle prvi naziv in je študijska dobila naziv Koroška osrednja knjižnica, bila pa je tudi s poslušom poimenovana po dr. Francu Sušniku. In seveda dela danes v njej precej več strokovnih delavcev in delavk kot nekoč.

Zaželimo njim in ustanovi še mnogo plodnih desetletij v času, ki knjigam ni prijazen.

Marjan Kolar

priznanj najzvestejšim bralcem.

Se višjo — 75-letnico delovanja pa 20. oktobra praznuje Pihalni orkester DPD Svoboda Prevalje, ki jo namerava proslaviti s prazničnim koncertom.

Letošnjo jesen bomo imeli Korošci znova priložnost slišati pevске zборе Slovenskih železarn; na Ravnah se bodo srečali 17. novembra.

Ob vseh teh kulturnih prizadevanjih živi samosvoje življenje tudi likovna umetnost, ki je njeni ustvarjalci morda ne predstavljajo tako na glas kot npr. godbeniki

in pevci glasbena dela, pa vendar je ne bi mogli pogrešati.

Likovniki so na Ravnah in v drugih krajih občine letos poleti veliko ustvarjali. Udeleženci Forme vive so se na razstavi v likovnem salonu predstavili že avgusta, slikarji, ki so sodelovali v slikarski koloniji, pa bodo svoja dela predstavili gledalcem novembra.

Svet Likovnega salona načrtuje ob tem še naslednje razstave: oktobra dela Viljema Jakopina in Andreja Grošlja, decembra pa razstavo Društva koroških likovnikov. Ali bo vmes tudi razstava otroških del na temo »borba, delo, sadovi«, ki jo pripravlja ZKO, do zaključka redakcije Informativnega fužinarja še ni bilo znano.

Mojca Potočnik

REGIJSKI POSVET GLEDALIŠČNIKOV

Med pogostimi očitki na gledaliških revijah, ko strokovnjaki ocenjujejo predstave, je tudi neustrezen izbor gledališkega dela glede na sposobnosti dramskih skupin — igralcev in režiserjev. Predvsem zato so zveze kulturnih organizacij Koroške regije septembra v Dravogradu pripravile posvet s strokovnjakom ZKO Maribor Janezom Karlinom in Tinetom Varlom. Bil je v dveh delih, najprej za lutkovne, otroške in mladinske, nato za odrasle gledališke skupine. Udeležba je bila dobra, po Karlinovih besedah tako, kot ne bi bila v vsem mariborskem območju.

Strokovnjaka sta nekatere dramske skupine poznala že z

Naši delavci so
kiparjem Forme
vive veliko po-
magali

vsakoletnih revij, druge so jima predstavili, in na taki osnovi sta potem zlahka svetovala primerna dela. Na primer: v Libeličah je predvsem ženska skupina, rada bi igrala nekaj ljudskega, preprostega in bo po nasvetu lahko pametno izbirala med Osmimi ženskami, Kmetijo, Mrtvim kurentom, Tvegano poroko itd. Na drugi strani pa so bile želje zgornjega konca Koroške krajine glede na Poljano »nekaj v tem stilu«, in Ravenčanom sta strokovnjaka na primer predlagala Matkovičevo delo Na koncu poti.

Beseda na posvetu je stekla tudi o izobraževanju režiserjev. Udeleženci letošnjega republiškega seminarja v Radencih so bili

nad njim razočarani, ker je bil prestrokoven in preeksperimentalen, zato so predlagali, da bi raje organizirali področne seminarje, na primer posebnega za Koroško regijo. Še bolj kot nad tem pa so se režiserji navdušili za drugi predlog: dobivali bi se na vajah posameznih gledaliških skupin vsi — strokovnjaki in režiserji — in se učili na konkretnem. Občutek je, da bi tako največ odnesli za svoje delo. Zveze kulturnih organizacij so takšna izobraževanja pripravljene in sposobne organizirati, po navdušenju gledališkega posveta v Dravogradu pa bi tudi udeležencev moralo biti dovolj.

H. Merkač

VRAČAM SE K STARIM ČASOM, LJUBEZEN DA STORIM

Nekoč je veljal za čudaka, kdor je naokoli po starih hišah brskal za rjavimi sabljami ali polomljenimi svetimi podobami na steklu, dandanes pa mora že kot znamenje »imenitosti« viseti ali stati v imenitnih stanovanjih tudi kaj starega, lesen baročni kipec, oljnata slika ali pištola prednjača. Cene tem predmetom so šle vrto-glavo navzgor in kupec mora imeti predvsem denar, veselje za zbiranje starin je manj pomembno. Tudi srca za stare čase ni treba imeti, dovolj je samo denar.

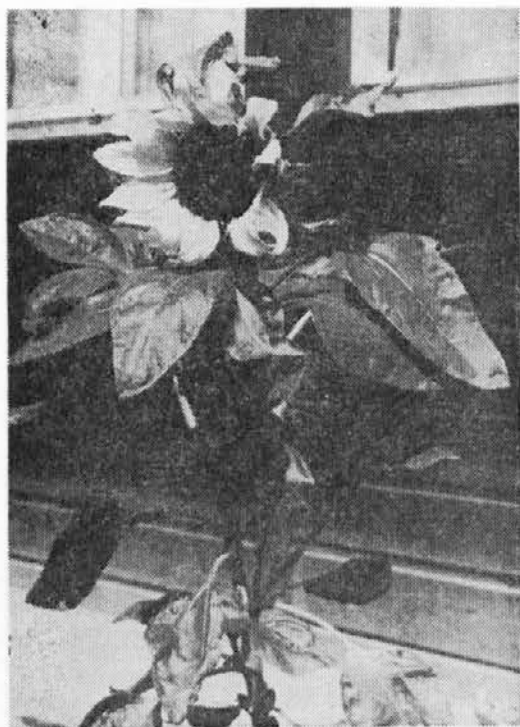
Jaz gotovo nisem eden tistih, ki bi lahko dajal velike denarje za to, da bi se potem pobahal s kakšno imenitno starino. Tudi žena je delavka, pri hiši sta še dve punčki (ki tudi hočeta svoje), življenje je iz dneva v dan bolj drago, tako je ljubitelj starin naših dni precej drugačen od ljubitelja izpred nekaj let. O starih časih, o ljudeh in njihovih srečnih ali manj srečnih usodah mu ne morejo pripovedovati v svoji nemi

govorici dragoceni baročni angelčki, gotške Marije ali s srebrom okovane pištole. Ali verjamete, koliko pa lahko o starih časih pove drobna značka, obnošena medalja ali stara oguljena in zbledela fotografija? Ti drobni predmeti so namreč slika o starih časih, kot si jo ustvarjam jaz. Vsak izmed njih ima svojo zgodbo. Odlikovanje za 40 let gasilske službe je lahko dobil samo gasilec, ki je služil zvesto kar štiri dolga desetletja. Predstavljamo si mladega fanta, ki si je prvič posadil na glavo svetlo gasilsko čelado, zraven pa osivelega starca, ki so mu ostali samo še spomini.

Na starih fotografijah so obrazi iz minulih časov tako živi, kot da so še danes z nami. Glej ju, mladoporočenca, kako svetlo zre-ta v prihodnost, zadaj na sliki pa piše »Guštanj 1899«. Kje sta, mlada človeka, kam ju je odnesla njuna življenjska pot? Kje je ostal vojak, ki se je fotografu postavil pred lečo kamere v svoji

Miro Prodnik, Sedeči

K soncu

uniformi, s puško in bajonetom? V katerem jarku na krvavi soški fronti je ostal? Koliko krvi je prelil ustaš, ki je med svojim begom izgubil svojo medaljo za hrabrost pri nas na Koroškem? Ostala je v zemlji, obtočena in počrnela, dokler je ni nekdo našel in danes je v moji zbirki. Takšna, kot je, nič zlatega in bogatega ni na njej, ni veliko vredna — če gledamo s stališča bogatih zbiralcev starin. Baročni kipci in gotske Marije so vse kaj drugega — to so milijoni... Kaj pa stare fotografije? Ali so to tudi milijoni? Da, je mogoče odgovoriti, tudi milijoni, toda ne milijoni dinarjev. V njih je skritih milijon lepih občutkov, predstav in sanj. Tihe in neme počivajo te stare orumenene podobice v škatlah, predalih ali albumih. Ko umrejo ljudje, umrejo z njimi tudi njihove fotografije in spomini. Nekaj let še počivajo pozabljene, potem končajo

zavržene ali med starim papirjem. Niso več zanimive, samo mrtve in tuje...

Zakaj stari časi?

Vprašanje je neposredno in zato skoraj boleče. Ali je življenje naših dni takšno, da sili k begu v stare čase ali pa želja prevlada samo v nekaterih izmed nas? Ali morajo biti v človeku posebni razlogi, da želi živeti tudi tuja življenja in ne samo svoje?

Poglejte v že pozabljene škatle ali v že leta in leta zaprte predale, mogoče je tam notri skrita malenkost, drobna medaljica, stara značka ali orumenela fotografija ljudi, ki so že dolgo pozabljeni, in ob tem pomislite, da je med nami nekdo, ki mu bodo ti drobni predmeti veliko povedali. Starine, tudi tiste, ki so vredne milijone, so v resnici vredne samo toliko, kolikor jih kdo v resnici razume in spoštuje.

Franjo Praprotnik

DEJAVNOST DRUŠTVA UPKOJENCEV

Bili smo v Kočevju

Upokojenci z Raven smo se 16. avgusta 1984 že četrtilt letos odpeljali na izlet, tokrat v Kočevje.

Po krajšem postanku na Vranskem smo se skozi Ljubljano odpeljali k Urhu, ki leži na 342 metrov visokem griču vzhodno od Ljubljane, oddaljen dobro uro hoda od mesta. Grič je dobil ime po starodavni, že večkrat prenovljeni podružnični cerkvi, posvečeni nemškemu škofu Ulriku.

Urh pri Ljubljani je eden najbolj pretresljivih spominskih krajev iz NOB. Tu je grobnica aktivistov OF in borcev, ki so jih belogardisti tod mučili in umorili. Na ploščadi nad grobnico je veličasten spomenik z izklesanimi prizori ranjencev, beguncev, talcev in mučencev na vogalih marmornega podstavka z bronastimi postavami, ki predstavljajo zmago, osvoboditev in obnovo. Mučilnica je bila v kleti bivše mežnarije. Kakšnih sto korakov za spomenikom stoji lipa z železnim obročem (že za-

raščeni), kjer so privezane žrtve mučili in streljali. Cerkev je spremenjena v muzej grozodejstev, okolica pa je urejena kot park. Grobnico na golovskem kuclju pri Urhu so uredili leta 1955.

Od tu smo naše potovanje nadaljevali skozi Velike Lašče in Ribnico v Kočevje, kamor smo prispeli opoldne. Lepo so nas sprejeli v tamkajšnji NAMI, kjer smo se okrepčali in odžejali.

Kočevje ima svoj začetek v dvorcu, ki so ga zgradili Ortenburžani v 14. stoletju v bližnjem Mahovniku. Naselje ob njem omenja listina iz leta 1363 že z imenom Kočevje. Ko so l. 1418 Ortenburžani izumrli, je prišlo v oblast celjskih grofov. Friderik III. Celjski je l. 1471 povzdignil naselje v mesto. V turških časih je imelo obzidje s štirimi stolpi v okljuku Rinže. Pri Kočevju so l. 1847 odkrili premog, l. 1894 pa je mesto postalo končna postaja lokalne železnice. Leta 1872 je Kočevje dobilo gimnazijo.

Dogodki med zadnjo svetovno vojno so privedli do izselitve Kočevjarjev in velikega upada prebivalstva. Jeseni leta 1943 je bil v Kočevju zbor poslancev slovenskega naroda, ki je sprejel pomembne sklepe.

Pod nemško okupacijo je bilo Kočevje večkrat prizorišče hudih borb. Decembra 1943 je na mostu Rinže padel komandant XIV. divizije Mirko Bračič, narodni heroj. Na mestu, kjer je stal grad, je zdaj lep trg z veličastnim spomenikom osvoboditve.

Na povratku smo se še ustavili v Ribnici, ki se je razvila ob gradu, obdanem z vodo in bila najstarejša prafara na Dolenjskem. V trg je bila povzdignjena prej kot Kočevje. Že v 14. stoletju je imela sedemletno latinsko šolo. Grad s pridvižnim mostom je bil med vojno bombardiran, a je sedaj delno obnovljen in je v njem dobil prostore etnografski muzej, v katerem je zbranega mnogo gradiva o izumirajoči domači obrti. V prodajalni TD so naši upokojenci kupovali izvrne suhobarske izdelke.

Od tu smo se odpeljali skozi Kamnik po lepo speljani in asfaltirani cesti v Gornji grad, kjer smo se za nekaj časa ustavili.

V Gornjem gradu so leta 1140 benediktinci ustanovili samostan. Ko je cesar v 15. stoletju samostan ukinil, je obsežno posestvo podaril novo ustanovljeni ljubljanski škofiji. Škofje so kot fevdalci gospodovali v Gornjem gradu do l. 1783, ko so se preselili v Ljubljano. Malo prej so dokončali gradnjo veličastne baročne cerkve, ki še zdaj vzbuja občudovanje s svojimi žlahtnimi oblikami. Poleg cerkve so dali škofje sezidati graščino za svojo rezidenco. Med zadnjo vojno je bil večji del graščine požgan. Tržne pravice je Gornji grad pridobil v 14. stoletju.

Na tem izletu so naši upokojenci marsikaj videli prvič ter bili zadovoljni, z znanjem pa postali bogatejši.

Ervin Wlodyga

POGLED K SOSEDOM

DRUŠTVO UPKOJENCEV ČRNA

Upokojensko društvo v Črni šteje 700 članov, kar pomeni, da je včlanjena večina upokojen-

cev, ki živijo v tej krajevni skupnosti. Urađuje v stavbi kulturnega doma, kjer ima ob pisarni še klubske prostore.

Kot je povedal tajnik Ivan Miklavžina, društvo predvsem ureja dokumente za proslile pokojnin in pomaga tistim, ki najteže živijo.

Letos so jim priskrbeli kurjavo, pomagajo pa jim tudi pri nakupu ozimnice. Vendar je pomoč društva močno odvisna od dobre volje delovnih organizacij in posameznikov, ki prispevajo sredstva zanj. Društvo upokojencev v Črni namreč edino v občini nima gostilne niti se ne ukvarja s kako drugo pridobitveno dejavnostjo, s katero bi ustvarjalo lastna sredstva. Pomagata mu predvsem Rudnik Mežica in Gozdno gošpodarstvo Črna, nekaj pa društvo izkupi tudi z izdelki, ki jih člani in članice naredijo sami in mu jih podarijo za prodajo. V glavnem so to pletenine in druga ročna dela iz tekstila in lesa, ki jih razstavijo med turističnim tednom v prostorih kluba.

Klubske prostori so tudi med letom žarišče družabnega življenja črnskih upokojencev. Najaktivnejši je ženski krožek. Upokojenke se v klubu zberejo vsak ponedeljek popoldne, si tu izmenjujejo recepte za pecivo (pečene dobrote tudi prinesejo »ocenit«) ter preizkušajo in se učijo vzorcev in tehnik raznih ročnih del. Duši te dejavnosti sta Helena Hraševac in Zvonka Predikaka, vodja krožka.

Moški se bolj navdušujejo za izdelke iz lesa, vendar jih izdelujejo doma. Pravi mojster za te reči je predsednik Ferdo Jug, ki tudi sicer zna poskrbeti, da v društvu vse sklepe in naloge uresničuje.

Črnski upokojenci se veliko ukvarjajo tudi s športom in rekreacijo. Največ igrajo šah, kegljajo in streljajo. Na tekmovanjih so dosegli že vrsto lepih uspehov.

Upokojenci in upokojenke iz Črne zelo radi hodijo na izlete po Sloveniji, ki jih prav tako organizira društvo. Ni se še zgodilo, da bi morali katerega zaradi premajhnega zanimanja odpovedati.

Za vsestransko aktivno delo je Društvo upokojencev Črna letos prejelo občinsko priznanje.

Mojca Potočnik

Rekreacija in šport

ODBOJKA

V finalu jugoslovanskega pokalnega tekmovanja Slovenije so se v Kranju pomerile ekipe Bleda, Narodnega doma iz Ljubljane in ravenskega Fužinarja. Ravenčani so v odločilnem srečanju premagali Bledce s 3:1 in osvojili republiški naslov pokalnega prvaka. V nadaljevanju pokalnega tekmovanja pa jim je žreb določil za nasprotnika moštvo večkratnega državnega prvaka Mladost/Monter iz Zagreba.

Na finalnem turnirju v Kranju so Ravenčani prvič nastopili v

popolnem sestavu, s Filipančičem, ki se je po dveh letih igranja za mariborski Stavbar vrnil v svoj matični klub, ter Banom, ki mu je potekel enoletni suspenz v mariborskem klubu. Z ekipo je bil znova tudi Bojan Mlakar, ki se je vrnil z mladinskega evropskega prvenstva v Franciji, kjer je zastopal barve Jugoslavije.

Prvenstvo v II. zvezni ligi se je pričelo prav te dni, ljubitelji odbojke na Koroškem pa se upravičeno nadejajo dobrih iger in višoke uvrstitve Fužinarjeve ekipe. »Novinca« v ekipi trenerja Ur-

nauta, Igor Filipančič in Marijan Ban, gotovo predstavljata okrepitev, prav tako tudi Košak, Čepak in Pokeržnik, ki so se vrnili od vojakov. Trenerju je na voljo kar 15 igralcev. Sicer v ekipi letos ne bo Boruta in Andreja Urnauta, prvi je prenehal z igranjem odbojke, drugi pa je moral k vojakom, toda ambicije Ravenčanov so v novem prvenstvu kljub temu precejšnje. Morda lahko pričakujemo celo uvrstitev v I. zvezno ligo.

V avgustovskem prestopnem roku pa so se okrepila tudi dekleta. Za Fužinar bosta znova, po enoletnem igranju na Reki, nastopili Anita Goltnik in Gordana Lorber, v klub pa se je ponovno vrnila Juračeva, seveda pa računajo tudi na Hrastnikovo. Tako bi morda tudi varovanke trenerja Jožeta Gostenčnika lahko, ob dobrih igrarjih, seveda, sodile v krog favoritinj za 1. mesto v II. zvezni ligi. Seveda pa odbojkaricam Fužinarja ne bo lahko doseči tega cilja, najmočnejši nasprotniki jim bosta namreč bivši prvotilgaški ekipi Željezničar iz Osijeka in Nova Gorica.

Tudi letos so odbojkarji Fužinarja sodelovali na tradicionalnem mednarodnem turnirju prijateljstva (23. septembra) na Reki in med šestimi ekipami zmagali. Ravenčani so najprej v svoji skupini gladko premagali Bor iz Trsta in domačo Rijeko z rezultatom 2:0, nato pa v finalnem srečanju še Bled, prav tako z 2:0. V tekmi za tretje mesto na turnirju so Rečani premagali domači Bulevard z 2:0.

Odbojkarice Fužinarja so nastopile 22. 9. na turnirju v Ljubljani in osvojile 1. mesto pred Bledom in Partizanom z Viča.

INVALIDSKI ŠPORT

Letošnje republiško prvenstvo invalidov v namiznem tenisu in plavanju je bilo v soboto, 22. septembra, na Ravnah, organizacija pa zaupana ISD Samorastnik. Tekmovanja se je udeležilo blizu 100 invalidov športnikov, Ravenčani pa so imeli največ uspeha v plavanju. Peter Ozmeč je zmagal dvakrat, v prsnem in hrbtnem slogu, po en naslov republiškega prvaka pa sta osvojila Vlado Homan in Vlado Brumen. Pri žen-

skah sta se s prvima mestoma v prsnem plavanju izkazali Komarjeva in Spanževova. ISD Samorastnik Ravne je pripravil tekmovalno vzorno, zato društvo upravičeno računa tudi na organizacijo republiškega prvenstva invalidov v kegljanju na novem, 8-steznem kegljišču v Domu telesne kulture.

KEGLJANJE

Kegljači Fužinarja, ki so v preteklem obdobju osvojili 1. mesto v drugi slovenski ligi, so uspešno pričeli tudi sezono 1984/85. Ob 25. obletnici KK Hmežad in otvoritvi prenovljenega kegljišča so namreč v Žalcu pripravili močan turnir moških in ženskih ekip, nanj pa povabili tudi kegljače in kegljačice Fužinarja, s katerimi tamkajšnji klub tesno sodeluje. Zlasti moška ekipa Fužinarja v postavi Lesnik, Havle, Grabner (Kopmajer), Podojsteršek, Paradiž in Mlakar je dosegla lep uspeh z osvojitvijo drugega mesta med osmimi ekipami. Pričakovano je zmagala ekipa Celja pred Fužinarjem in Čardo iz Murske Sobote, za ekipo Čarde pa je nastopil tudi reprezentant Miro Steržaj.

Manj uspešna je bila Fužinarjeva ženska ekipa, ki je bila med štirimi ekipami zadnja. Zmagale so kegljavke Celja pred Triglavom iz Kranja, Hmežadom in Fužinarjem, za Ravenčanke pa je največ (412) kegljev podrla veteranka Hafnerjeva.

Zalčani so organizirali tudi tekmovalno dvanajsterico posameznikov, nanj pa povabili po enega kegljača iz slovenskih klubov. Od Fužinarja je nastopil Mlakar in z rezultatom 908 podrtih kegljev osvojil odlično 2. mesto in lep pokal. Zmagal je Nareks iz Celja, tretji pa je bil Čagalj, Kovinar Store.

Na letošnjem republiškem prvenstvu za dvojice v Celju sta nastopila tudi kegljača Fužinarja Ferdo Paradiž in Ivo Mlakar, prvaka koroške regije. Z rezultatom 1711 kegljev (Paradiž 874 in Mlakar 837) sta osvojila 13. do 15. mesto in tako za las zgrešila uvrstitev v finale dvanajsterice najboljših dvojic Slovenije.

I. M.

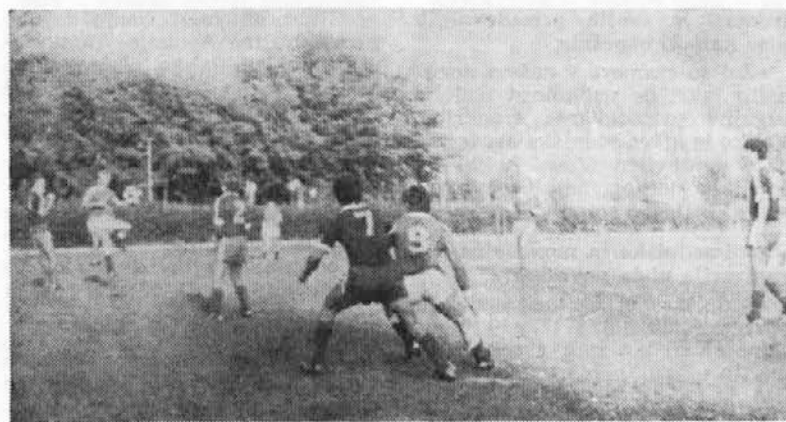
STANJE IN PERSPEKTIVE KOROŠKEGA NOGOMETA

V sredstvih obveščanja veliko beremo in slišimo o nezdarih razmerah v jugoslovanskem nogometu, o prestopanju in preplačevanju igralcev, podkupovanju sodnikov in podobno. Zaradi takih stvari marsikdo nogometa nima rad, čeprav resničnih ljubiteljev niti raznovrstne nepravilnosti in zakulisne kuhinje ne morejo odvrniti od te privlačne športne igre. Ker takih tudi med železarji ni malo, smo se odločili, da povprašamo predsednika NK Fužinar Draga Mežnarja, kako je z nogometom pri nas. Rade volje nam je ustregel. Dejal je:

»Razmere v jugoslovanskem nogometu se odražajo tudi v nogometu na Koroškem, čeprav v

manjšem obsegu. Tudi mi občutimo nepravilnosti, kot sta neobektivno sojenje in prekupčevanje z igralci, na odnos do našega kluba pa vpliva tudi neuspešnost jugoslovanskega nogometa v svetovnem merilu. Ko je npr. Jugoslavija slabo igrala na svetovnem prvenstvu, so nam na prošnjo za odsotnost igralcev odgovorili: Kaj bo hodil na tekmo, ko pa naši tako slabo igrajo nogomet.

Vseeno bi rekel, da je interes za nogomet med našimi ljudmi velik; ne toliko strokovni kot navijaški. Če na tekmi zmagamo, je vse dobro, če izgubimo, nam že očitajo, da porabimo preveč denarja.

V preži

»Kakšne so razmere v koroškem in še posebej v ravenskem nogometu?»

»O koroškem — niti občinskem — nogometu ne moremo govoriti, ker nam ne uspe sestaviti enotne ekipe, čeprav smo organizirani v koroški nogometni zvezi. Vsak večji kraj v dolini ima svoj nogometni klub in z njim hoče zadovoljiti svoje nogometne ambicije. Po portoroških sklepih lahko nastopa v najvišjem republiškem rangi le en klub iz občine, torej vsi ostali nimajo veliko možnosti za napredovanje.

»Kako da tega v klubih ne uvidijo?»

»Zelo je močna tradicija in lokalne ambicije prevladujejo pred skupnimi interesi. To je za zdaj težko preseči. Morda bo v prihodnosti bolje. Upanje nam daje mladinska selekcija, ki nam jo je že uspelo sestaviti.

»Zakaj pa mora biti nosilec selekcije ravno NK Fužinar?»

»Fužinar ima sorazmerno dovolj sredstev in tudi strokovno dobro zastavljeno delo, vendar pa bi bil lahko nosilec selekcije tudi kateri drugi klub v občini. Lani smo to možnost dali Korotanu. V klubu bi morali pripraviti elaborat, ki bi pojasnil, kako bodo to kadrovsko in finančno zmogli. Tega niso naredili. Premalo se zavedajo, da sodelovanje v višjem rangi zahteva temeljitejšo delo, več znanja in denarja.

»Pa govorimo o nogometu kot amaterskem športu.»

»Smo amaterji in naš klub bo amaterski tudi ostal, čeprav je amaterizem že v 2. slovenski ligi vprašljiv. Odnos do športa je danes drugačen, kot je bil včasih. Ni več tiste zagnanosti in čistega ljubiteljstva. Vsak išče korist zase. Mladi nimajo pravega odnosa do dragih rekvizitov in ne cenijo resničnih koristi, ki jih imajo od športa, to pa je zdravo žvljenje in krepitev telesnih in duševnih sposobnosti.

»Kaj pa igralci dobijo od kluba?»

»Opremo in prehrano po tekmah. Glede na to, da imajo starejši igralci do štirikrat tedensko treninge ob vsakem vremenu, razmišljamo, da bi bili upravičeni tudi do obroka po treningih.

»So Fužinarjevi nogometaši uspešni?»

»Med koroškimi klubi so dokaj uspešni v vseh kategorijah. Člani nastopajo v 2. republiški ligi vzhod, mladinci (selekcija) so se

lani prebili v 1. slovensko ligo, kadeti in pionirji (3 skupine) pa igrajo na tekmah, ki jih organizira Koroška nogometna zveza. V glavnem zmagujejo. V tem se že odraža redno in skrbno delo z naraščanjem.

»Je to tudi zasluga klubovega odbora?»

»Tudi. Vodstvo kluba sem prevzel pred tremi leti, ko je bil v resnih težavah. V njem so bili ljudje, ki živijo s srcem za nogomet, premalo pa so delali načrtno in ustvarjalno. Zdaj delamo bolj organizirano in rezultati se že kažejo v uspehih moštev, čeprav še ne v toliki meri, kolikor je vloženega dela.

»Kako delate?»

»Vsak ponedeljek imamo sestanek, na katerem trenerji poročajo o svojem delu in se pomenimo o nalogah v naslednjih dneh.

»Za kaj si v klubu najbolj prizadevate?»

»Zavedamo se, da upravljamo s sorazmerno velikimi sredstvi, približno 100 starih milijonov na leto, ki jih dobimo od TKS, z zbiranjem reklamnih oglasov in iz drugih virov. Ta denar moramo upravičiti. Prizadevamo si za množičnost in za kvaliteto igranja.

»Kakšni sta?»

»V klubu je več kot sto nogometašev. Vse ekipe — od najmlajših do članov — so v okviru Koroške nogometne zveze med najboljšimi, čeprav predvsem pri starejših še nismo dosegli zaželenega cilja, uvrstitve v 1. slovensko ligo, kar pa ne bi bilo težko, če bi bilo sodelovanje med klubi boljše. Pri najmlajših pa se mi rezultati ne zdijo najbolj pomembni. Glavno je, da jim omogočamo sodelovanje v športu in jih ne prepuščamo ulici. Želimo jih naučiti osnov nogometa, še bolj pomembne pa so delovne navade, ki si jih pridobijo z rednimi treningi. Poskušamo jih vzgojiti v dobre športnike.

»Prav nogometašem pogosto očitajo nešportno obnašanje.

»Naši trenerji si za vzgojo mladih nogometašev zelo prizadevajo. Presegli smo miselnost, da nogomet igrajo le najslabši učenci. Med člani našega kluba so že tudi odličnjaki. Trenerji spremljajo uspeh varovancev in tistim, ki imajo negativne ocene, ne dovolijo trenirati. Dober športnik ne more biti slab učenec in tudi nasprotno ne.

»Glede na dogajanje na nogometnih igriščih bi lahko rekli, da

trenerji v svojih prizadevanjih niso najbolj uspešni.

»Žal so razmere v našem nogometu take, da velikokrat izničijo vzgojna prizadevanja trenerjev. Veliko je kriva sodniška organizacija, nepravilen odnos nekaterih sodnikov do nogometašev in marsikdaj krivično sojenje.«

»Ali sodniška in nogometna organizacija nista povezani?«

»Sodniška organizacija deluje povsem samostojno tako v jugoslovanskem kot tudi v regijskem merilu.«

»Kako pa ste zadovoljni s trenerji?«

»Trenerski kader je zadovoljiv, glede na vlaganje ZTKO pa bi lahko bil boljši in številnejši. Imamo samo trenerje — amaterje. Imeli smo tudi poklicnega trenerja, pa nismo znali rešiti njegovega statusa. To je velika škoda za raven nogomet. Trenerji, ki se ukvarjajo z nogometom ob rednem poklicnem delu, se športu ne morejo toliko posvečati, čeprav trenirajo zaradi veselja in ljubezni do nogometa.«

»Kolikšen pa je njihov honorar?«

»Za šolsko uro dobijo 40 dinarjev, vsak pa opravi po 6 do 8 ur treninga na teden, nekaj jim priznamo tudi za priprave. Za sodelovanje na tekmi dobijo še polovično ali celo dnevnicu, odvisno od oddaljenosti kraja tekmovanja.«

»Omenili ste, da tudi naše klube pesti prestopanje igralcev. Kam odhajajo?«

»Klubi ob meji imajo težave zaradi bližine Avstrije. Tamkajšnji klubi jih lahko plačajo in s tem pritegnejo nogometaše, ki smo jih vzgojili in izšolali mi. Večinoma pa hodijo igrati v koroške slovenske klube, zato jih pri prestopu ne oviramo, le toliko se zgovorimo, da po vrnitvi iz Avstrije zopet igrajo za matični klub. Ker pa odhajajo najboljši igralci, to močno vpliva na kvaliteto našega nogometa.«

»Kljub temu pa ima tudi raven nogomet svoje perspektive in cilje. Kakšni so?«

»Želimo si predvsem boljšega sodelovanja med klubi v občini. Če bi imeli občinsko selekcijo, uvrstitev članov v 1. slovensko ligo ne bi bila vprašanje. Pred dvema letoma smo bili že blizu tega cilja, ko pa smo odločilno tekmo izgubili, je več ključnih igralcev odšlo in naslednje leto smo se že borili za obstanek v vzhodni slovenski ligi. Letos zopet upamo na uvrstitev v višji rang, vendar je mnogo odvisno že od prvih tekem v sezoni. Načrte za prihodnost gradimo predvsem na mlajših igralcih. Mladinci so že dosegli, kar je v naših razmerah največ mogoče — uvrstitev v prvo slovensko ligo. V tej ekipi igrajo nogometaši skoraj iz vseh krajev v občini. Upamo, da se bo to sodelovanje nadaljevalo tudi pri članih in v tem vidim svetlejšo perspektivo ravenškega in koroškega nogometa.«

Mojca Potočnik

S PLANINSKIM DRUŠTVOM NA JALOVEC

Zbudili smo se v mrzlo gorsko jutro. Na hitro smo se oblekli in se uredili, z vročim čajem smo si pregnali drget iz telesa in se z upanjem napotili v

temo, prepredeno z meglo, iz katere je rosilo. Da le ne bi zares začelo deževati!

Steza smo bolj slutili kot videli. Laže je bilo tistim, ki so

Okreščilo pod vhomom

si svetili. Toda jutro se je kmalu začelo odpirati. Megla se je umikala in odstirala razgled na bližnje vrhove Julijcev. Pot je bila zložna in dalo se je ozirati naokrog in razmišljati. Kljub temu, da nas je hodilo v koloni več kot petdeset, me pri tem nihče ni motil. Ta ovira je torej že padla. Namreč, težko sem se odločila za skupinski izlet v gore. Prostranosti in tihote gorskega sveta vendar ni mogoče uživati v množici, se mi je zdelo. Zdaj vidim, da se da. Druga reč je hitrost. Hodim počasi, kdo me bo na poti čakoval? Včeraj se je vodnik znašel drugače. Ko smo se začeli vzpenjati na Mojstrovko, me je uvrstil na čelo kolone. Hodila in lezla sem, kakor sem mogla, kjer ni šlo, mi je pomagal vodnik, sledila pa mi je prav tako izkušena planinka, kar mi je vlivalo občutek varnosti in mi dajalo pogum, da sem lezla naprej, čeprav se mi je ponekod zdelo, da hočejo narediti iz mene alpinistko, tako strmo se je vzpenjala steza. »Vaja za Jalovec,« je kratko pojasnil vodnik.

Pot nas je privedla pod vrh te mogočne gore. Ko smo ga zagledali, ga je ožarjalo sonce. Razveselili smo se. Včeraj se nam je skrival v megli; ko smo

bili vrh Mojstrovke, nas je celo zasipala babja jeza. Danes bo torej drugače, gora, ki jo želimo osvojiti, nas bo sprejela.

Z zavetišča pod Špičkom razgled ni bil več tako sončen. Čeprav je oskrbnik venomer ponavljal: »Nikogar ne silim na vrh, kdor ne more, naj ne gre,« je ostala pri koči le peščica izletnikov, ostali smo se zagrizli v strmino. Tistim, ki neradi gledamo v globino, je megla kar ustrezala. Po svoje je napolnila prostor in z večjim pogumom smo grabili za kline in iskali stopinje v skalah.

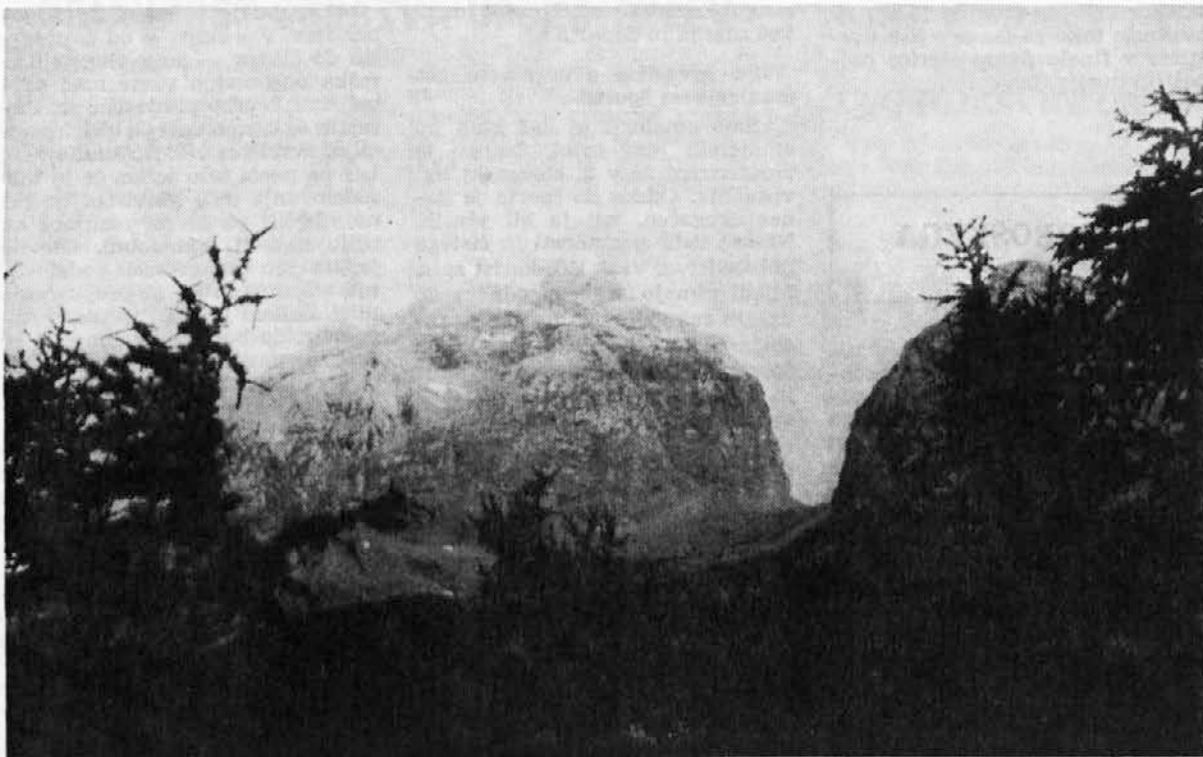
Zdaj nismo več hodili v strnjeni vrsti, ampak so nas razporedili v več skupin med planinske vodnike. Tako je bolj varno. Tudi zaradi kamenja, ki se lahko sproži na poti.

Naša skupina je šla prva, jaz spet takoj za vodnikom. Včerajšnji vzpon mi je pregnal živ strah pred skalnimi strminami in previsi, a bolje je, da je pomoč pri roki, kot da bi prišla nepoznano. Na grebenu Jalovca ni kaj oklevati. Na dve strani nepregledna globina, če bi se ti zvrtele, se ne zaustaviš hitro. Hodili smo dovolj previdno, da nismo prožili kamenja, zato se je vodnik še toliko bolj razhulil, ko je mimo nas prišvstel kamen, ki se je sprožil nasproti prihajajočima planincema. Na grebenu nas je presenetil še veter. Med skalami so se belile krpe svežega snega, skale pa so bile na privetrni strani prevlečene s podolgastimi kristali ivja.

Na vrhu se je ozračje umirilo, megla je dala prostor sončnim žarkom, da so začeli prijetno greti. Toplota pa se je širila tudi med nami, od nekod iz notranjosti — prevzelo nas je slovesno razpoloženje. Nekdo je podal tovarišu roko, stiski rok so nato povezali vso skupino v občutje prijateljstva, porajajočega se v zmagoslavju zaradi skupno premaganega strahu in napora.

Vračali smo se enako previdno kot prej vzpenjali, a tesnoba je popustila: dosegli smo, kar smo želeli, čeprav nam gora ni dala vsega, kar s svojo okolico premore. Zato prenekateri izmed nas sklene: Prvič sem bil na tvojem temenu. Zdaj vidim, da zmorem. Vrnem se, ko se boš bleščal v jasni sinjini in toplom soncu. Hočem se naučiti širnih razgledov s tvojega pogorja in te dojeti v vsej tvoji ponosni, čeprav nevarni lepoti.

Mojca Potočnik

Jalovec

Kadrovska gibanja v avgustu

Avgusta se je število zaposlenih povečalo za 66 delavcev, predvsem zaradi zaposlitve naših študentov. Zaposlenih nas je bilo 5969 delavcev.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Pokrznik Jože, talilec, Fajmut Emil, pridobivalec kovin — iz šole; Ružojčić Ostoja, NK delavec, Sopar Stanko, monter ogrevalnih naprav — iz druge delovne organizacije; Rožen Jože, talilec — premeščen iz TRO; Sava Marjan, NK delavec — premeščen iz Strojev in delov.

JEKLIVARNA — Gregelj Robert, Rosc Tomaž, Zdovec Janez, Topolovec Marijan, lesar; Spes Silvester, Senica Irena, Kos Jolanda, Rampre Alenka — strojni livarji in jedrarji; Iršič Martin, Pečnik Primož, Slavič Drago, Stalekar Milan, oblikovalci kovin — vsi iz šole.

VALJARNA — Smon Franc, Tratnik Danilo, Prislav Branko, predelovalci kovin — iz šole; Sipek Nada, predmetna učiteljica — prva zaposlitev; Tratnik Hermina, žerjavovodja — iz druge delovne organizacije; Ivartnik Marijan, strojni ključavničar — iz JLA; Praznik Drago, NK delavec — premeščen iz TRO.

KALILNICA — Melanšek Etbin, strojni delovodja — premeščen iz Jeklarne.

STROJI IN DELI — Golirač Martin, NK delavec, Stumberger Rado, NK delavec, Ivartnik Milena, žerjavovodja — iz druge delovne organizacije; Buček Drago, strojni ključavničar — iz JLA; Grilc Srečko, NK delavec, Krevzelj Franc, NK delavec — prva zaposlitev; Tušnik Jože, NK delavec, ponovna zaposlitev; Lozinšek Marijan, pomočnik kalilca — premeščen iz Kalilnice.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Podričnik Vida, Peruzzi Simona, Jovanović Slavko, Mravljak Milan, Močivnik Franc, oblikovalci kovin — iz šole.

ORODJARNA — Lipovnik Silvo, Kontrec Janez, Sava Jurček, Ribič Andrej, oblikovalci kovin — iz šole.

PNEVMATIČNI STROJI — Burjak Rudolf, strojni tehnik, Pečnik Miran, Mlinšek Milan, Steharnik Fanika, Capelnik Vinko, oblikovalci kovin — iz šole.

TRO PREVALJE — Merkač Stanko, Polajner Marija, oblikovalca kovin — iz šole.

ARMATURE — Breznik Mihael, Krajnc Franjo, oblikovalca kovin — iz šole.

DO TSD — Rotovnik Branko, Sipek Robert, Hudobrennik Jože, Ramšak Jože, Pečoler Janez, Hozjan Peter, Potočnik Dušan, Zajc Aleksander, Plemen Jože, strojni livarji in jedrarji; Prošt Matjaž, Majdič Franc, Krajnc Andrej, Vrhovnik Ljubo, oblikovalci kovin; Marković Dušan, Cepec Miran, Kiselač Erih, Vajde Janez, Kokolj Damjan — predelovalci kovin; Ridi Viljem, Blatnik Tomo, Plešivnik Zdravko, Rožek Anton, strojni tehnik — iz šole; Igerc Bogdan — NK delavec, Kališnik Branko, strojni ključavničar, Bunderla Boris, strojni tehnik, Penšek Milivoj, monter ogrevalnih naprav — iz druge delovne organizacije; Burjak Rudolf, dipl. inž. metalurgije — premeščen iz Jeklolarne; Pačnik Jožef, ročni obločni varilec — premeščen iz Valjarne; Marjanovič Savo, varilec — premeščen iz Jeklarne; Grnjak Tatjana, gimnazijska maturantka — premeščena iz Komerčiale.

ENERGIJA — Sagmeister Benjamin, strojni tehnik, Gorenšek Zoran, Medvešek Edo, Sapek Srečko, oblikovalci kovin — iz šole.

ETS — Popič Drago, elektrotehnik — iz šole; Vrčkovnik Stanko, dipl. inž. elektroavtomatike — iz druge DO; Dretnik Silvo, elektrotehnik — iz JLA.

SGV — Herman Andrej, slikopleskar, Jert Izток, Stojčić Milan, Tomaž Franc, Rukavina Ivica, Capelnik Tomaž, oblikovalci kovin — iz šole.

RPT — Urnaut Borut, dipl. inž. metalurgije, Štruc Anita, inž. metalurgije, Čegovnik Srečko, Hovnik Dominika, strojna tehnika — iz šole.

KOMERČIALA — Dolenc Anton, NK delavec — iz JLA; Golob Anton, metalurški tehnik — premeščen iz TRO.

KONTROLA KAKOVOSTI — Telček Marjan, monter ogrevalnih naprav — iz druge DO, Kamnik Albin, žerjavovodja — premeščen iz Pnevmatičnih strojev.

GOSPODARJENJE — Smolar Tone, ekonomist — iz šole.

KSZ — Kos Irena, NK delavka — iz druge DO, Lesjak Rudolf, strojni tehnik — premeščen iz Vmetarne.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Pečovnik Alojz, livni žerjavovodja — starostno upokojen; Prikeržnik Franc, prvi pomočnik topilca — izključen; Ružojčić Ostoja, zidar livnih plošč — odpoved delavca; Bačić Sulejman, skladiščni delavec — v JLA; Marjanovič Savo, pripravljalec za litje — premeščen v DO TSD; Melanšek Etbin, pomočnik operaterja ponovne peči — premeščen v Kalilnico.

JEKLIVARNA — Steharnik Jože, pripravljalec peska — odpoved delavca; Arih Ivan, žarilec — sporazumno; Sprah Marjana — ročna brusilka — invalidsko upokojena; Vušnik Ivan, rezalec na torni žagi — potek delovnega razmerja za določen čas; Burjak Rudolf, obratni inženir — premeščen v DO TSD.

VALJARNA — Svetina Julijana, čistilka — družinska upokojitev; Stipančič Ivan, žarilec na konti pečeh — odpoved delavca; Pačnik Jožef, transportni delavec — premeščen v DO TSD.

KOVACNICA — Jenček Ivan, čistilec polizdelkov — starostna upokojitev.

KALILNICA — Lozinšek Marjan, pomočnik kalilca — premeščen v Stroj in dele.

STROJI IN DELI — Sava Marjan, medfazni transportni delavec — premeščen v Jeklarne.

PNEVMATIČNI STROJI — Zilavec Ludvik, transportni delavec — invalidska upokojitev.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Kojzek Bojan, žagar — umrl.

VZMETARNA — Pogorelnik Karel, nalagalec pri napustni peči, Malinovič Peter, odlagalec pri napustni peči — izključen; Lesjak Rudolf, vodja priprave dela — premeščen v DS KSZ.

DO TSD — Plevnik Boris, ključavničar — v JLA.

TRO — Steharnik Jože, ključavničar — invalidska upokojitev; Golob Anton, ključavničar — premeščen v Komerčiale; Praznik Drago, lotalec — premeščen v Valjarno; Rožen Jože, lotalec — premeščen v Jeklarne.

ARMATURE — Prohart Milan — pomozni delavec — izključen; Pogorelnik Marko, inž. strojništva, kontrolor armatur — potek delovnega razmerja za določen čas.

KOVINARSTVO — Fludernik Franc, NK delavec — izključen; Podkrižnik Marko — v JLA.

ENERGIJA — Dežman Egidij, strojni kotlarne — starostna upokojitev; Adam Maks, polnilec tlačnih posod — premeščen v Jeklarne.

ETS — Leš Otmar, strokovni delavec, starostno upokojen, Piki Zlatko, pomozni delavec — potek delovnega razmerja za določen čas.

SGV — Arcet Marijan, tesar — odpoved delavca.

TRANSPORT — Ivartnik Ivan, premikač — odpoved delavca.

KOMERČIALA — Grnjak Tatjana, referentka prodaje — premeščena v DO TSD.

DRUŽBENI STANDARD — Pačnik Cvetka, čistilka — dana odpoved.

KSZ — Pečnik Karel, dežurni telefonar — starostna upokojitev; Meško Ivica, socialna delavka — sporazumno.

BOJAN KOJZEK

Ni ti bilo dano dolgo življenje. Usoda, taka ali drugačna, smrt vedno boleče poseže med žive. V srcih najbližjih ostane praznina, ki je nenadomestljiva. Vedno boš ostal v spominu svojcev in sodelavcev.

Bojan se je rodil 26. 10. 1963. leta kot drugi otrok v družini. Ščesoma se je družina povečala še za dva. Ko je Bojan zapuščal osnovnošolske klopi, so se mu v glavi porajale misli o raznih poklicih. Kazal je zanimanje za tehniko in šel se je učil za avtomehnika. Po končani poklicni šoli zanj v njegovi stroki ni bilo zaposlitve. Šel je po stopinjah očeta in matere ter se zaposlil med železarji v tozdu Industrijski noži, kjer je delal vse do odhoda k vojakom. Po odsluženju vojaškega roka se je vrnil na svoje prejšnje delovno mesto.

Tako tihega in skromnega, kot je bil, so sodelavci sprejeli za svojega. Nikdar ni silil v ospredje ali želel vzbujati pozornost. Prijel je za vsako delo in bil pripravljen pomagati sodelavcem pri delu in z nasveti. Imel je čut odgovornosti za delo, čeprav je imel svoje stališče do določenih stvari.

Želja po znanju ga je prisilila, da se je vpisal v tehnično šolo. Prekratka je bila njegova življenjska pot, da bi lahko pokazal vse svoje sposobnosti in uporabil v šoli pridobljeno znanje.

Bojan bo nam, sodelavcem, ostal vedno v lepem spominu.

V imenu kolektiva Industrijskih nožev izrekam svojcem in sorodnikom iskreno sožalje.

SLOVENSKI PREGOVORI

- Kadar zlato govori, vsaka beseda slabi.
- Kjer bogastvo hira, priateljstvo umira.
- Veliko imajo ljudje, dosti nikoli.
- Vse se klanja denarju sleparju.
- Drugega nima kakor pot, po kateri hodi, pa še tista ni njegova.
- Kdor je poleti len, strada pozimi.

Cvetja smo povsod veselili

STARA OLIVA NA MIROVITICI PRI BARU

Skupnost jugoslovanskih PTT izdaja letos priložnostno poštno znamko z motivom stare olive na Mirovitici pri Baru v vrednosti 5 din.

O starosti kulture oliv v naši državi pričajo tisočletni nasadi v Črnomorskem primorju okrog Bara in Ulcinja. Na Mirovitici pri Baru je olivno drevo, ki je verjetno staro več kot dva tisoč let. To drevo je bilo dano pod državno varstvo takoj po vojni, saj je izredna naravna vrednost. Raste na približno 100 m² širokem prostoru, obseg stebila pa je 10 metrov. Oliva je še vedno plodna in pripada vrsti rumenih oliv, ki sicer prevladujejo na tem območju.

Grafična rešitev znamke je delo Dimitrija Čudova. Natisnil jo je zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v tehniki večbarvnega ofseta in v polah po 25.

V prodajo je prišla 15. septembra.

750-LETNICA MESTA VIROVITICA

Ob 750-letnici mesta Virovitica je izdala skupnost jugoslovanskih PTT priložnostno poštno znamko za 5 din.

Ime Virovitica se pojavlja prvič leta 1234 v listini, s katero vojvoda Koloman daje temu naselju ugodnosti svobodnega kraljevega mesta. Od sredine 13. do sredine 15. st. je Virovitica posestvo hrvatsko-ogrskih kraljev. Tiste čase je bila tu kraljevska palača, v kateri so bili sabori in kjer so se izdajale listine. Tako je kralj Bela IV izdal v Virovitici leta 1242 znano »zlato bulo« mesta Zagreba. Od leta 1552 do leta 1684 je mesto pod turško upravo in pomembna vojna trdnjava. Obnova Virovitice v baročnem stilu se je začela sredi 18. stoletja z zgraditvijo cerkve in frančiškanskega samostana, v okviru katerega je bila leta 1748 odprta lekarna. Danes je to kulturni spomenik, pomembna ohranjena celota visokega baroka.

Motiv na znamki predstavlja gravuro mesta Virovitica iz 17. stoletja in grb mesta. Likovna obdelava znamke je delo Dušana Lučiča. Znamko je natisnil zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v tehniki dvobarvnega ofseta v prodajnih polah po 25. V prodajo je prišla 4. oktobra.

SVETOVNA ZNAMKA 1983 — ZNAMKA OZN

Mednarodno nagrado za filatelistično umetnost Asiaga (mesto v Italiji) je dobila priložnostna znamka za 1,20 švicarskih frankov za pošto v Zenevi, izdana 9. decembra 1983 v okviru izdaje v počastitev 35-letnice splošne deklaracije o človekovih pravicah. To umetniško zelo uspešno izdajo je izde-

lal danes v filateliji pogosto omenjeni in hvaljeni avstrijski slikar Friedensreich Hundertwasser. Predsednik žirije »Nagrade Asiaga«, nagrade za najlepšo znamko preteklega leta v svetu, je bil italijanski politik in član senata Mariano Rumor. Nagrado so svečano izročili predsedniku poštne uprave združenih narodov (UNPA) 15. junija v mestni hiši Asiaga.

f. u.

KOROŠKI KINEMATOGRAFI V OKTOBRU IN NOVEMBRU

Koroški kinematografi Črna, Zerjav, Mežica, Prevalje, Ravne in Dravograd bodo predvidoma v oktobru in novembru predvajali naslednje filme:

- BORBA TITANA, ang. spektakel, 12.—22. 10.
- ROBINZONOVE PUSTOLOVŠČINE, češki mladinski, 12.—22. 10.
- ŽENA APAC, italijanski vestern, 12.—22. 10.
- TOOTSIE, ameriška komedija, 19.—29. 10.
- NENAVADEN ROP, ameriški triler, 19.—28. 10.
- NAJVEČJI ROP BANKE, angleška kriminalka, 19.—29. 10.
- SOK, francoski triler, 19.—30. 10.
- VRAG MORILEC, hongkonška kriminalka, 19.—29. 10.
- NORCI IZ STADIONA, francoska komedija, 26. 10.—5. 11.
- LJUBIMEC LADY CHATTERLEY, angl.-franc. ljubzenska drama, 25. 10.—8. 11.
- KAMION SMRTI, ameriški akcijski, 25. 10.—5. 11.
- MOČ RUŠITVE, kanadski akcijski, 31. 10.—11. 11.
- PING PONG, hongkonški karate-avanturistični, 1.—9. 11.
- NE PUSTIŠ SPATI, francoska komedija, 2.—10. 11.
- LJUBEZENSKA PISMA REDOVNIČE, nemški erotični, 9.—19. 11.
- TOPLI OBROK, ameriška komedija, 9.—25. 11.

Koroški kinematografi
Prevalje

ZAHVALA

Ob smrti drage mame **Terezije Kavšak** se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, posebej pa še govorniku za poslovilne besede.

Sin Marjan z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice in prababice **Martine Struc** se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje in nam pomagali v najtežjih trenutkih. Posebno se zahvaljujemo govorniku Stanku Kotniku, Ivanu Jakobu in Roku Gorenšku za lepe poslovilne besede. Hvala tudi pevcem s Sel za zapete žalostinke in g. župniku za opravljeno obred.

Iskrena hvala tudi bolniškemu osebju kirurškega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje in nego ter patronažni sestri Berti za nego in pomoč na domu.

Otroci: Ivan, Ančka, Betka, Štefka, Aleksander, Tini in Lojze z družinami, vnuki in pravnuki ter drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Po dolgoletnem sodelovanju v pripravi dela Stroj in deli sem se moral s težkim srcem posloviti.

Zahvaljujem se vam za vso pozornost in pomoč, ki ste mi jo zaradi moje boleznice izkazovali ves čas našega sodelovanja. Ob odhodu v pokoj ste se lepo poslovili od mene in mi poklonili darila, ki me bodo vedno spominjala na vas.

Za vse se vam še enkrat iz srca zahvaljujem in vam še naprej želim, da bi se lepo razumeli in imeli veliko delovnih uspehov.

Alojz Mlačnik

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem oddelka čistilnica v tozdu Jeklovarna za izkazano pozornost in lepo darilo. Vsem še naprej želim veliko delovnih uspehov ter medsebojnega razumevanja.

Anton Oto

ZAHVALA

Slovo od kovačnice je težko, še težje pa je slovo od delovnih prijateljev. Pot v fabriko in domov — ta vsakdanji tempo življenja — je bila lepa.

Nad trideset let oblikovanja plemenitega jekla in samega sebe je rezultat, ki ga ne kaže zanamiti. Vedno je treba gledati naprej v boljši čas. Trideset let prebivanja v družini kovačev se pravi živeti in delati med iskrenimi prijatelji. Sliši imena Jože, Franc, Tone, Milan, Viktor, Janez, Rudi itd., naenkrat pa je vse tiho, ni več imen, bunkanja kladiv, piskanja pare. Kot da sem prišel v drug svet, ki se ga bom težko privadil.

Dragi prijatelji kovači, iz srca se vam zahvaljujem za bogato darilo, ki ste mi ga izročili ob mojem odhodu v pokoj. Prav tako se zahvaljujem za poslovilne besede prvega kovača, vodje obrata in tovariša ravnatelja.

Izvršnemu odboru OO sindikata tozda Kovačnica se zahvaljujem za denarno nagrado. Delavskemu svetu in IO OOS tozda Kovačnica ter vsem predlagateljem se zahvaljujem za podelitev priznanja »zaslužni delavec« v letu 1983.

Še enkrat vsem iskrena hvala.

Matevž Šumah

SLOVENSKI PREGOVORI

Slepca za pot in bedaka za svet ne vprašuj.

Stori le, kakor te pamet uči, in ne oziraj se na druge ljudi.

Zažgati je lahko, hud ogenj pogasiti pa težko.

Kdor se pred bojem veliko hrusti, prvi mesto zapusti.

Narod brez narodnosti je telo brez kosti.

Ne more se iz vsakega lesa podoba iztesati.

Od lepote ni nič vzeti, pa jo vendar hoče vsakdo imeti.

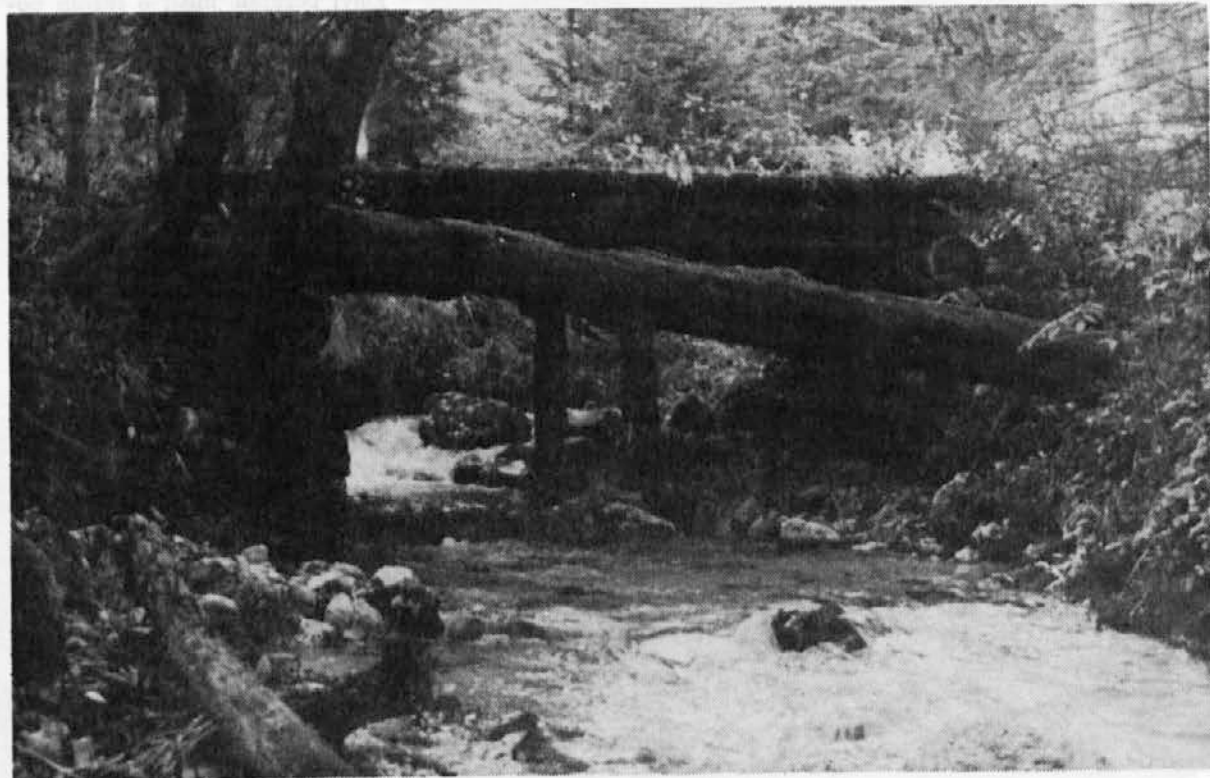
Izdaja delavski svet Zelenice kot mesečnik v nakladi 5500 izvodov. Uredja uredniški odbor: Jože Gruđen, Ivica Klančnik, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Vladimir Novinšek.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Telefon 861 131, int. 304.

Tiska CGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72 in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka).

V Topli

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, H. Merkač, M. Potočnik, kadrovska služba in oddelek za informiranje